

**T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**BELEDİYELERDE SOSYAL BELEDİyecİLİK
UYGULAMALARI, KENT YOKSULLUĞU İLİŞKİSİ:
AFYONKARAHİSAR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Cem KASAPÖĞLU**

**Enstitü Anabilim Dalı: ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ
İLİŞKİLERİ
Enstitü Bilim Dalı: SOSYAL POLİTİKA**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Muharrem ES

OCAK 2018

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**BELEDİYELERDE SOSYAL BELEDİYECİLİK
UYGULAMALARI, KENT YOKSULLUĞU İLİŞKİSİ:
AFYONKARAHİSAR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Cem KASAPOĞLU (137205002)

**Enstitü Anabilim Dalı: ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ
İLİŞKİLERİ**
Enstitü Bilim Dalı: SOSYAL POLİTİKA

Bu tez(30/01/2018) tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

	Adı SOYADI	Kanaati			İmza
Jüri Başkanı (Danışman)	Doç. Dr. Muharrem ES	☐ Kabul	☐ Düzeltilme	☐ Ret	
Jüri Üyesi	Prof. Dr. Elif Yüksel OKTAY	☐ Kabul	☐ Düzeltilme	☐ Ret	
Jüri Üyesi	Yrd. Doç. Dr. Doğa Başar SARIİPEK	☐ Kabul	☐ Düzeltilme	☐ Ret	

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS / DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU
BEYAN BELGESİ

Tez Başlığı: Belediyelerde Sosyal Belediyecilik Uygulamaları, Kent Yoksulluğu İlişkisi: Afyonkarahisar Belediyesi Örneği

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın toplam 65 sayfalık kısmına ilişkin aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve 14/01/2018 tarihinde aşağıda ismi yazılı araştırma görevlisi tarafından şahsıma iletilen turnitin intihal tespit programı raporuna göre tezimin benzerlik oranı %.29'dur.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç,
2. Alıntılar dâhil,
3. 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.

Bu bilgiler doğrultusunda tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespiti halinde doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı SOYADI	:Cem KASAPOĞLU
Öğrenci Numarası	:137205002
Ana Bilim Dalı	:Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Programı	:Sosyal Politika
Türü	: () Proje (☒) Yüksek Lisans Tezi () Doktora Tezi

Taramayı Yapan Arş. Gör.
Arş. Gör. Hasan ÇÖLGEÇEN

Danışman
Doç. Dr. Muharrem ES

ÖNSÖZ

Ülkemizde sosyal hizmet ve sosyal yardım hizmeti veren kamu kurum ve kuruluşlarının son yıllarda merkezden yerele doğru bir yetki devinimi geçirdiği söylenebilmektedir. Bu bağlamda yerel yönetimlerin, özellikle de belediyelerin bölgelerinde yaşayan vatandaşlarına yönelik “sosyal belediyecilik” adı altında vermiş olduğu bu hizmetler çeşitlenmektedir. Afyonkarahisar Belediyesi’nin bu alanda yapmış olduğu örnek hizmetler, Afyonkarahisar’ da yaşayan insanların yaşam kalitesini artırmakla birlikte, sosyal refah seviyesini de olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

Bu çalışmanın hazırlanması sürecinde yardımlarını ve katkılarını esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Muharrem Es’e ve üzerimde emeği geçen bütün hocalarıma, Afyonkarahisar Belediye Başkanımız Burhanettin Çoban’a ve belediye çalışanlarına, kıymetli eşim Gonca ve kızım Cemre’ye sonsuz teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Cem KASAPOĞLU

15.01.2018

İÇİNDEKİLER

BEYAN	I
ÖNSÖZ.....	II
İÇİNDEKİLER.....	III
TABLOLAR.....	VI
ŞEKİLLER.....	VII
KISALTMALAR.....	VIII
ÖZET.....	IX
SUMMARY.....	X
GİRİŞ.....	1

BÖLÜM 1: TEORİK ARKA PLAN

1.1. Sosyal Politika Kavramı ve Kapsamı	5
1.1.1. Sosyal Politika Tanımı	5
1.1.2. Sosyal Politika Kapsamı.....	6
1.2. Yoksulluk Tanımı ve Yoksulluğa İlişkin Veriler	7
1.3. Yoksulluk Çeşitleri	10
1.3.1. Mutlak Yoksulluk.....	10
1.3.2. Göreli Yoksulluk	11
1.3.3. İnsani Yoksulluk (Kronik Yoksulluk).....	11
1.3.4. Kent Yoksulluğu (Yeni Yoksulluk).....	12
1.4. Kent Yoksulluğunun Temel Sebepleri	14
1.5. Kent Yoksulluğu İle Mücadele Yöntemleri	16
1.5.1. Dolaylı Mücadele Yöntemleri	18
1.5.2. Doğrudan Mücadele Yöntemleri	19
1.6. Sosyal Dışlanma Kavramı	19
1.6.1. Sosyal Dışlanmanın Nedenleri	20
1.6.2. Sosyal Dışlanmada Dezavantajlı Gruplar.....	21

BÖLÜM 2: TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLER VE KENT YOKSULLUĞUNA MÜDAHALEDE SOSYAL BELEDİYECİLİK

2.1. Türk İdari Yapısı	22
2.1.1. Türk İdari Yapısında Merkezden Yönetim	22
2.1.2. Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yapısı	22

2.1.2.1. İl Özel İdareleri	24
2.1.2.2. Köyler	25
2.1.2.3. Belediyeler	28
2.1.2.3.1. Cumhuriyet Dönemi Öncesi Belediyecilik	31
2.1.2.3.2. 1980 Tarihi Öncesi Belediyecilik	31
2.1.2.3.3. 1980 Tarihi Sonrası Belediyecilik	32
2.2. Türkiye’de Kent Yoksulluğu Politikaları	33
2.2.1. Yerel Yönetimlerin Yoksullukla Mücadele Yöntemleri: Sosyal Belediyecilik	34
2.2.1.1. Belediyelerin Sosyal Belediyeciliğe İlişkin Görevleri	34
2.2.1.1.1. Sosyal Hizmet ve Yardımlar	36
2.2.1.1.2. Kültürel ve Sanatsal Faaliyetler	36
2.2.1.1.3. Sportif Faaliyetler	36
BÖLÜM 3: SOSYAL BELEDİYESİLİK UYGULAMALARI:	
AFYONKARAHİSAR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ	
3.1. Afyonkarahisar’ın Genel Özellikleri	37
3.1.1. Afyonkarahisar’ın Tarihsel Gelişimi	37
3.1.2. Afyonkarahisar’ın Konumu ve Coğrafi Yapısı	38
3.1.3. Afyonkarahisar’ın Demografik Yapısı	38
3.1.4. Afyonkarahisar’ın Ekonomik Yapısı	40
3.2. Afyonkarahisar Belediyesi’nin Sosyal Belediyecilik Uygulamaları	41
3.2.1. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerini Yapan Birimler	44
3.2.1.1. Muhtarlık ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü	46
3.2.1.2. Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	50
3.2.1.3. İşletme Müdürlüğü	52
3.2.2. Gerçekleştirilen Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri ve Performans	52
3.2.2.1. Sosyal Hizmet ve Yardımlar	54
3.2.2.1.1. Evde Bakım ve Temizlik Hizmeti	54
3.2.2.1.2. Yakacak Yardımı	56
3.2.2.1.3. Eğitime Katkı Bursu	57
3.2.2.1.4. Kırtasiye Yardımı	57
3.2.2.1.5. Sıcak Yemek Hizmeti	58
3.2.2.1.6. Kuru Gıda Yardımı	58

3.2.2.1.7. Akülü Araç ve Tekerlekli Sandalye Hizmeti.....	59
3.2.2.1.8. İlaç Yardımı	59
3.2.2.1.9. Asker Ailesi Yardımı.....	60
3.2.2.2. Kültürel ve Sanatsal Faaliyetler	60
3.2.2.3. Sportif Faaliyetler.....	61
SONUÇ VE ÖNERİLER	63
KAYNAKÇA	66
ÖZGEÇMİŞ	70

TABLÖLAR

Tablo 1: Türkiye'de Yoksulluk İstatistikleri.....	7
Tablo 2: Dünyadaki Yoksulluk Oranları	9
Tablo 3: Türkiye'de Yıllara Göre İl/İlçe ve Belde/Köy Nüfus Oranı.....	12
Tablo 4: Belediye Meclis Üye Sayısı.....	28
Tablo 5: Afyonkarahisar Nüfusunun İlçelerine Göre Dağılımı	39
Tablo 6: Afyonkarahisar Nüfusunun Yaşa Göre Dağılımı.....	39
Tablo 7: Afyonkarahisar Belediyesinin Hizmetleri.....	44
Tablo 8: 01.01.2016-31.12.2016 Tarihleri Arasında Halkla İlişkiler Birimine Gelen Talep ve Şikayetlerin Birimlere Göre Dağılımı	48
Tablo 9: Yıllara Göre Genel Bütçe Giderleri.....	53
Tablo 10: Yıllara Göre Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerine İlişkin Bütçe Giderleri	54
Tablo 11: Evde Bakım ve Temizlik Hizmeti Alan Vatandaşların Yaş Dağılımları	55
Tablo 12: Evde Bakım ve Temizlik Hizmetinden Faydalanan Vatandaşların Cinsiyet, Eğitim ve Gelir Durumları	56
Tablo 13: Yakacak Yardımı Miktarı	57
Tablo 14: Kırtasiye Yardımı Yapılan Kişi Sayısı	57
Tablo 15: Sıcak Yemek Hizmeti, Miktarı ve Kişi Sayısı.....	58
Tablo 16: Kuru Gıda Yardımı Yapılan Hane Sayısı	58
Tablo 17: Akülü Araç ve Tekerlekli Sandalye Hizmeti Durumu.....	59
Tablo 18: İlaç Yardımı Sayısı.....	59
Tablo 19: Asker Ailesi Yardımı Alan Vatandaş Sayısı ve Miktarı.....	60
Tablo 20: Toplu Sünnet Hizmeti Durumu.....	61
Tablo 21: Sünnet Hizmetinden Faydalanan Ailelerin Eğitim Durumları.....	61
Tablo 22: Amatör Spor Kulüplerine Yapılan Nakdi Yardımlar.....	62

ŞEKİLLER

Şekil 1: Yerinden Yönetim ve Yerel Yönetimlerin Şematik Kurgusu.....	23
--	----

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFEMEK	: Afyonkarahisar Belediyesi El Sanatları ve Mesleki Eğitim Kursları
BİMER	: Başbakanlık İletişim Merkezi
CGE	: Cinsiyete Bağlı Gelişme Endeksi
CYÖ	: Cinsiyet Yetkinlik Ölçümü
GSYİH	: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
M.Ö.	: Milattan Önce
M.S.	: Milattan Sonra
PKK	: Kürdistan İşçi Partisi
SMS	: Mesaj
SOYBİS	: Sosyal Yardım Bilgi Sistemi
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TEDAŞ	: Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi
THY	: Türk Hava Yolları
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

YAÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Belediyelerde Sosyal Belediyecilik Uygulamaları, Kent Yoksulluğu İlişkisi: Afyonkarahisar Belediyesi Örneği	
Tezin Yazarı: Cem KASAPOĞLU	Danışman: Doç. Dr. Muharrem ES
Kabul Tarihi: 30.01.2018	Sayfa Sayısı: x (ön kısım)+65 (tez)+ekler
Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkiler	Bilim Dalı: Sosyal Politika
Yönetim, Ortaçağdan günümüze kadar çeşitli anlayışlara sahip olmuş, farklı uygulamaları yapılmış bir kavramdır. Bir ekonomiyi, bir işletmeyi ve bir toplumu yönetmek arasında farklar olsa da aslında her birinin ortak noktaları bulunmaktadır. Yönetmek, işin, devletin, toplumun, ekonominin vb. detaylarına hâkim olmak, desteğe veya düzeltilmeye ihtiyaç duyan birimleri, kurumları, kişileri, göstergeleri tespit etmek ve tespit edilen bu noktaları yönetilen yerin hedefleri ve faydaları doğrultusunda iyileştirmeye dayanmaktadır. Yönetimin bir diğer hedefi de geliştirmek, modern çağa uydurmak, rekabet edebilir veya kendine yetebilir bir sistem oluşturmaktır. Yani yönetimin temel hedefleri problemleri tespit ve yok ederek, yönetilen faktörü çağa uygun, kendine yetebilen ya da rekabet edebilen bir faktör haline çevirmektir. Kısaca bu hedefler düzelt ve geliştir olarak kodlanabilir. Ülke yönetimlerinin temel hedefi de yukarıda açıklanan hedeflerle büyük ölçüde uyum göstermektedir. Burada yönetilen faktörler ise toplum ve kurumlardır. Ülke yönetimleri, toplumun desteğe veya yardıma ihtiyacı olan birimlerini (vatandaşlar ve kurumlar) tespit ederek, müdahalede bulunmayı ve düzeltilen birimleri (vatandaşlar ve kurumlar) daha ileriye taşımayı ve geliştirmeyi hedeflemektedir. Fakat birimlerden biri ve en önemlisi insan olduğunda, devlet yönetimlerinin savaştırması ve düzeltilmesi gereken pek çok kavram ortaya çıkmaktadır. Bu kavramlar yoksulluk, sosyal dışlanma, işsizlik vb. olarak çeşitlilik arz etmektedir. Oluşan bu çeşitliliğe istinaden devletlerin psikoloji, sosyoloji, ekonomi vb. bilim dalları ile iş birliği halinde çalışması gerekmektedir. Düzeltme ve gelişim ancak bu prensiplerin ortak ele alınması ile mümkün olmaktadır. Türk İdari Yapısında yönetim, merkezi ve yerel yönetim olarak ikiye ayrılmaktadır. Yerel yönetimler halkın ihtiyaçlarını daha kolay tespit edebilen bir konumda olmaları sebebiyle, toplumun zayıf yönlerinin tespiti ve bu yönlerin düzeltilmesi adına ülkemizde ve gelişmiş ülkelerde önemli bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla yoksul vatandaşların veya sosyal dışlanmaya daha açık vatandaşların tespitinde, yardım edilmesinde ve topluma kazandırılmasında yerel yönetimler yönetim mekanizmasının en önemli birimlerinden biridir. Vatandaşlar ile iletişim halinde kalarak belirtilen eksikliklerin ve dezavantajlı durumların belirlenmesi, düzeltilmesi ve geliştirilmesi anlayışını benimseyen yerel yönetimler sosyal belediyecilik uygulamaları gerçekleştirmektedirler. Sosyal Politika kavramı ile yakın ilişkisi olan bu kavram günümüzde sanayileşmiş ve belirtilen olumsuzluklara karşı dezavantajlı duruma gelmiş tüm yönetimlerde 1990'lı yıllardan bu yana yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu çalışmada Afyonkarahisar Belediyesi'nin sosyal belediyecilik faaliyetleri ile kent yoksulluğu ilişkisi incelenmiştir. Sosyal hizmet ve yardımlar, kültürel ve sanatsal faaliyetler ile sportif faaliyetlerden oluşan sosyal belediyecilik faaliyetleri alan vatandaşların bazı hizmetlerde demografik, ekonomik ve eğitim durumları irdelenmiş, 2013-2016 yılları esas alınarak faaliyet raporları aracılığıyla analiz edilmeye çalışılmıştır. "Afyonkarahisar Belediyesi'nin sosyal belediyecilik faaliyetlerini ölçen ilk çalışma" niteliğini taşıyan bu çalışmada belirtilen işlemlerin yapılabilmesi için faaliyet raporu değerlendirmesi yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda elde edilen bilgilerden hareketle saptanan belirsizliklerin düzeltilmesi için öneriler verilmiş ve çalışmanın geliştirilmesi için yeni planlamalar oluşturulmuştur.	
Anahtar Kelimeler: Sosyal Belediyecilik, Yoksulluk, Kent Yoksulluğu, Afyonkarahisar, Sosyal Dışlanma	

Yalova University Insitute of Social Sciences Master Thesis Summary

Thesis Title: Social Municipalities Practices in Municipalities, Urban Poverty Relationship: Afyonkarahisar Municipality Example	
Thesis Author: Cem KASAPOĞLU	Advisor: Doç. Dr. Muharrem ES
Date of Acceptance: 30.01.2018	Total Number of Pages: x (pre text) + 65 (main body) + (appendices)
Department: Labour Economics And Industrial Relations	Field of Study: Social Policy
Management is a concept which has variety of understanding and different applications since the Middle Age. Even though there are some differences between managing an economy, a business, and a community, each has some common grounds. Managing depends on the knowledge of details of the job, government, society, economy etc., or the detection of the inadequacy of the units, institutions, people, indicators and focusing on bettering these issues according to the goals and profits of the place which is being managed. Another goal of management is to create a system that is advanced, avant-garde, competitive and self-sufficient. In other words, the main goals of management is detecting the problems and exterminating them to turn the managed institution to an avant-garde, self-sufficient and competitive environment. These goals can be coded briefly as; fix and improve. The main goals of governments are mostly in compliance with the goals mentioned above. Factors managed here are society and instutions. Governments identify the agents (citizens and institutions) of society who are in need and by doing so aims to improve and take the corrected agents a step further (citizens and institutions). However, when one of the agents and the most important one is a human, there are so much more notions that the state government has to fight for and fix. These notions varies like; poverty, social exclusion, unemployment etc.. On behalf of these diversities, governments should co-operate with science branches like psychology, sociology, economy etc.. Recovery and progress can be only made if these principles are handled together. In the structure of the Turkish Administrative, management is split into two sections as centralized and local administration. Because local administrations are at a place which the citizens' needs can be detected more easily, they play an important role in identifying and improving their weaknesses in our country and the developed countries. Therefore, local administrations are one of the most important units of the management system when it comes to the identification of poor citizens or the citizens who are more prone to being socially excluded and help them to reintroduce into society. The administrations who follow the idea of that identificating the stated deficiencies and disadvantages to improve and fix them by keeping in touch with the citizens, are following the social inclusion of local administrations. This concept that has a close relationship with the social policy is widely used in all managements which are industrialized and became disadvantaged against the stated situations since 1990's. In this study we examined the relationship between Afyonkarahisar Municipality's social inclusion activites and the urban poverty. Demographic, economic and educational conditions of some citizens of social services, which are social services and aids, cultural and artistic activities and sports activities, were examined and analyzed by means of annual reports based on 2013-2016 years. The activity report evaluation was carried out in order to carry out the transactions mentioned in this study, which is the first study to measure social municipality activities of Afyonkarahisar Municipality. Proposals were made for correcting the uncertainties determined by the information obtained as a result of the work and new plans for the development of the work were established.	
KeyWords: Social Municipality, Poverty, Urban Poverty, Afyonkarahisar, Social Exclusion	

GİRİŞ

Sanayileşme ile birlikte dünya toplumları ve yönetimleri yepyeni bir devre girmiştir. Sanayileşme bir yandan dünyayı mekanikleştirip insanlara ve ekonomilere pek çok nimet sunarken bir yandan da toplumların çeşitli problemlerle karşılaşmalarına ya da yeni anlayışların benimsenmeye başlamasına sebep olmuştur. Hala sanayileşmenin olumlu ve olumsuz yönlerini teraziye koyarak, değişime yönelik olumlu ya da olumsuz yönde yorum yapmaya çalışanlar kendilerini büyük bir ikilem içerisinde bulmaktadırlar. Kuşkusuz sanayileşme dünyanın modernleşmesine, üretimin artmasına, zenginleşmeye, yeni iş kollarının gelişmesine yol açmış ve bunların yanında da teknolojinin gelişmesinde itici bir ivme oluşturmıştır. Yediğimiz yiyeceklerden, giydiğimiz kıyafetlere, kullandığımız bilgisayarlara, yaşadığımız evlere, kullandığımız araçlara yani günlük hayatın içerisinde normalleşen pek çok nesnede sanayileşmenin izlerini görmek mümkündür. Sanayileşmenin getirileri elbette kullandığımız nesnelerde olmamıştır. Felsefeden ekonomiye, sosyolojiye, psikolojiye, yönetime her alanda kendisini hissettirmiştir. Ekonomi alanında para akışları fazlalaşmış, zenginleşme başlamış, üretim hızlanmış, uzmanlaşma gelişmiş, emek odaklı üretimden makine odaklı üretime geçilmiş, ürün ve hizmet üretimi takip edilemez bir hıza erişmiştir. Sosyoloji alanında kentler büyümüş, yeni bir çağa girilmesi sebebiyle kavramlar ve olgular değişime zorlanmış, yeni araştırma sahaları ortaya çıkmıştır. Psikolojik alanda, kalabalık kentler fakat yalnız insanlar çoğalmaya başlamış, psikolojik sorunların ekseni değişmiştir. Yönetim alanında ise artan üretim, iletişim ve nüfus ile iyi yönetilmeyi ve refah içerisinde yaşamayı bekleyen nüfusun niteliği ne niceliği değişiklik göstermeye başlamıştır. Görüldüğü üzere sanayileşme ilk cümlede söylendiği gibi tamamen farklı yeni bir döneme girilmesinin kıvılcımı, başlangıç basamağı olan bir faktör haline gelmiştir.

Fakat sanayileşme zaman içerisinde demlenmeye başladığında yeni sorunların habercisi olmaya başlamıştır. Kilit nokta ekonominin yeniden şekillenmesi olmuştur. Kuşkusuz ekonomi insan hayatı için belirleyici katsayısı en yüksek faktörlerden biridir. Sanayileşme ile emek odaklı çalışmaktan vazgeçilerek makine üretimine geçilmesi, büyük fabrikaların açılmasına, daha çok kazanmak isteyen sermaye sahiplerinin ise daha çok işçi veya personele ihtiyaç duymasına yol açmıştır. Kırsal kesimde, üretim için emek, zaman ve para isteyen pek çok ihtiyaç kentlerde az emek, kısa zaman ve daha az ile karşılanmaya başlayınca üstelik yeni açılan ve seri üretime geçmek isteyen fabrikalar çoğalınca dolayısıyla istihdam potansiyeli artınca, kırsalda yaşayan kişiler büyük gruplar halinde köyden kente göç etmeye başlamışlardır. Bu başlangıç ilk yıllarda halkı büyük bir refaha taşısa da zamanla, artan nüfus, kalabalık şehir yaşantısı, artan nüfusa karşı yeni açılan fabrikaların bu nüfus artışını karşılayamaması, refah döneminin sona ermeye başladığının ilk habercisi olmuştur. Köyden kente yaşayan kişiler kalabalık, pahalı ve zor olan yaşam koşullarına işsizliği de eklemek zorunda kalmışlardır. Ekonomik açıdan grafiğin aşağıya gitmeye başlaması ise beraberinde sosyolojik, psikolojik ve yönetim odaklı problemleri de getirmiştir.

Zamanla emek sahibi ve sermaye sahibi arasındaki ekonomik güç açılmıştır. Bu da toplumda gelir farklılıklarının oluşmasına yol açmıştır. Yeni oluşan manzarada toplumun bir yanında güç, para ve az emek, diğer yanında ise işsizlik, yoksulluk ve çok emek boy göstermeye başlamıştır.

Sanayileşmenin ardından gelişen teknoloji şartları ile gelen küreselleşme, sanayileşmenin benzeri olarak olumlu ve olumsuz yönleri bünyesinde barındıran modern çağın yeni kavramı olmuştur. Küreselleşme iletişimi kolaylaştırıp, ürün seçeneğini, optimuma ulaşmayı, geçirgen ekonomileri artırsa da beraberinde mevcut olan problemlerin derinleşmesini sağlayan etkenleri de getirmiştir. Yoksulluk ve işsizlik toplumun en çok problem yaşadığı konular iken küreselleşme ile birlikte, beyin ve emek göçleri hızlanmış dolayısıyla işsizlik artmış; artan ürün yelpazesi ile internetten tek tıkla alışveriş yoğunlaşmış ya da düşük maliyet daha düşük maliyeti tetiklemiş ve üretim tekelleşmeye başlamış dolayısıyla üretim azalmıştır. Tüm bu değişimler gelişimi beraberinde getirirse de bu gelişim her alanda sağlanamamıştır. Bunun sonucu olarak köyden kente göçen insanlar bu kez daha kolay, daha refah ve daha az stresli bir hayat için kentten köye geri göç etmeye başlamışlardır. Artan gelir farkı daha da açılmış, bu kez toplumun gelir manzarası iki ayrı kutupta toplanma eğilimine girmiştir.

Bahsi geçen yeni kavramlar ekonomik değişimleri zorunlu kılsa da toplum ekonomik değişimi sindirerek, sosyolojik ve psikolojik problemlere de yeni bir boyut kazandırmıştır. Bu değişimlerden kuşkusuz en fazla negatif yönde etkilenen kesimler: öksüz ve yetim çocuklar, engelliler, yaşlılar, bakıma muhtaç kişiler ve yoksul kişiler olmuşlardır. Artan hayat temposu, zorlaşan koşullar, hız kazanan rekabet ve refah seviyesinin düşmesi, bu kesimlerin hayata ayak uydurmalarını zorlaştırmış ve zamanla toplumdan dışlanmaya başlamalarına yol açmıştır. Bu bağlamda, kuşkusuz, yönetim anlayışları değişen koşullar ve derinleşen problemlere çözümler üretmek için çabalamaya başlamışlardır.

Daha yüksek bir refah seviyesi, daha adaletli bir yönetim, daha homojen gelir yapısı ve daha sağlıklı bir toplum için değişik önerilere sahip yönetim yaklaşımları ortaya atılmış ve uygulanmaya çalışılmıştır. Bu yönetim yaklaşımları Faşist, Komünist, Liberal ve Sosyal Devlet olarak özetlenebilir. Faşizm ve Komünizm 20. yüzyılın tam anlamıyla olmasa da denenmiş ve iki uç noktada olmalarına rağmen ortak paydada buluşarak başarısızlıkla sonuçlanmış yönetim biçimleriyle, 20. yüzyılın sonlarına doğru yeni yaklaşımlar benimsenmeye başlamışlardır. Bu yaklaşımlar ise Liberal yönetim anlayışı ve Sosyal Devlet anlayışıdır. Günümüz modern ve refah toplumlarının oluşumunda elbette değişen ekonomik koşullar büyük ölçüde etkili olsa da sağlıklı, eğitim seviyesi yüksek, gelir eşitsizliği olmayan ve adaletli toplum yapılarının inşa edilmesinde benimsenen yeni yönetim anlayışlarının da büyük bir rolü olduğu ortadadır.

Benimsenen yeni yönetim anlayışları temel prensiplerini korusalar da ülkelerin ve kültürlerin karakteristiğine bağlı olarak uygulandıkları ülkelere veya bölgelere göre farklılık göstermeye başlamışlardır. Örneğin, İskandinav ülkeleri, Avrupa ülkeleri, Arap coğrafyası ve Ortadoğu bölgesi farklı dokulara sahip olmaları sebebiyle, farklı yönetim anlayışları ve uygulamaları geliştirmişlerdir. Fakat yukarıda belirtilen değişim faktörleri

(sanayileşme ve küreselleşme) ile her devlet, oluşan problemleri yok etmek ve gelişmek için bir takım önlemler almış ve çözüm yolları geliştirmeye başlamıştır.

Artan kent yoksulluğu ile merkezdeki yönetimler yerel yönetimlere önemli roller yüklemişlerdir. Çünkü yerel yönetimler, şüphesiz problemlerin saptanmasında ve çözülmesinde, problem sahasına daha yakın olmaları sebebiyle önemli üstünlüğe sahiptirler. 1990'lı yıllardan bu yana yerel yönetimlerin üstünlükleri sebebiyle, müdahalelerinin yoğunlaşması üzerine benimsenen yaklaşıma “Sosyal Belediyecilik” denilmektedir. Sosyal belediyecilik, yaşlıların, hastaların, çocukların, yoksulların ve yardıma ihtiyacı olan vatandaşların ihtiyaçlarının giderilmesi ve topluma kazandırılmaları noktasında önemli görevler üstlenen bir yönetim anlayışını ifade etmektedir. Günümüzde Norveç, İsveç, Fransa ve Japonya gibi gelişmiş toplumlarda uygulamasına sıkça rastlanan sosyal belediyecilik, Türkiye’de de yoğun olarak benimsenen bir yaklaşım haline gelmiştir.

Bu çalışmada Afyonkarahisar Belediyesi’nin sosyal belediyecilik uygulamaları ele alınmıştır. Belediye Başkanı Burhanettin Çoban yönetiminde faaliyetlerine devam eden Belediye, gerek kültürel gerekse ekonomik anlamda Afyonkarahisar halkına yönelik çok sayıda hizmette bulunmaktadır. Afyonkarahisar’da özellikle son yıllarda artan sosyal belediyecilik faaliyetleri, araştırmanın yapılmasına karar vermede önem arz eden en büyük faktör olmuştur. Afyonkarahisar Belediyesi bünyesinde gerçekleştirilen ve sosyal dışlanmada dezavantaja sahip vatandaşların toplumla aralarındaki mesafenin azaltılmasına yönelik yürütülen sosyal belediyecilik uygulamalarının, vatandaşlar tarafından nasıl bir reaksiyona sebep olduğu faaliyet raporları ve ilgili müdürlüklerin verileri doğrultusunda araştırılmıştır. Bunun yanında, hizmet verilen vatandaşların gelir durumları, demografik ve eğitim durumları arasında benzerlikler olup olmadığının da araştırıldığı bu çalışmada, belediyenin faaliyet raporları arasında karşılaştırma, kıyaslama yöntemi uygulanmıştır.

Çalışmanın Konusu: Bu çalışma, Afyonkarahisar Belediyesi’nin yürüttüğü sosyal belediyecilik uygulamalarını ele almaktadır. Bu bağlamda belediyenin faaliyet raporları ele alınarak, Afyonkarahisar’da yürütülen sosyal belediyecilik uygulamalarının kent yoksulluğu ile ilişkisinin olup olmadığı önce teorik bir çerçevede ele alınmış ardından yapılan uygulamalar ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın Önemi: Literatürde yerel yönetimlerin sosyal belediyecilik uygulamalarını irdeleyen çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Fakat bu çalışmayı önemli ve özgün kılan en önemli nokta, çalışmanın yapıldığı belediyedir. Afyonkarahisar Belediyesi uzun yıllardır vatandaşlara sosyal yardım ve sosyal hizmet sunmaktadır. Lakin verilen yardım ve hizmetlerin niteliğini ve bu hizmet ve yardımları alan kişilerin ortak özellikler gösterip göstermediğini ölçen ve yorumlayan herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu çalışma Afyonkarahisar Belediyesi için sosyal belediyecilik faaliyetlerini değerlendirebilecekleri, bilimsel ilk çalışma niteliğindedir.

Çalışmanın Amacı: Çalışmada, Afyonkarahisar Belediyesi’nin sosyal belediyecilik uygulamaları ile kent yoksulluğu arasında bir ilişkinin olup olmadığının araştırılması amaçlanmaktadır. Bunun yanı sıra vatandaşların almış olduğu hizmet veya yardımlara

yönelik öneriler geliştirilmesi ve çalışmanın süreğen bir nitelik kazanması hedeflenmektedir.

Çalışmanın Hipotezleri: Çalışmanın hipotezleri, Afyonkarahisar Belediyesi tarafından sunulan sosyal belediyeçilik uygulamalarının niceliği, hem rakamsal hem de yeni hizmet ve yardımlar eklenmek suretiyle her yıl düzenli olarak artmaktadır. Sosyal belediyeçilik uygulamaları, bu hizmetlerden yararlanan kişilerin hayatlarını kolaylaştırmakta olup, Afyonkarahisar belediyesinde sosyal belediyeçilik uygulamalarının, kent yoksulluğu ile mücadelede bir katkısı vardır. Afyonkarahisar Belediyesi sosyal belediyeçilik uygulamaları açısından başarılıdır.

Çalışmanın Yöntem ve Teknikleri: Çalışmada çok sayıda kişiye yardım/hizmet sunulduğundan, kısa sürede çok sayıda bilgi toplanabilecek bir araç, faaliyet raporu karşılaştırması, kullanılmıştır. Kişi sayısının fazla olması ve çalışma süresinin kısıtlı olması bu aracın seçilmesinde en önemli etkenler olmuşlardır. Faaliyet raporlarının yanında uygulayıcılardan; yardım/hizmet alan kişilerin ekonomik durumları, eğitim durumları, hane halkı sayıları, yaşları, cinsiyetlerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Hem güncel olması hem de tamamlanmış olması yani net bir fikrin oluşması sebebiyle, 2013, 2014, 2015 ve 2016 yıllarındaki sosyal belediyeçilik faaliyetleri çalışmaya dâhil edilmiştir. Afyonkarahisar Belediyesi'nin verdiği çok sayıda hizmetten, verilerine büyük ölçüde ulaşılacak 3 ana sosyal belediyeçilik uygulaması (Sosyal hizmet ve yardımlar, kültürel ve sanatsal faaliyetler ile sportif faaliyetler) belirlenmiş ve bu hizmetler faaliyet raporları kullanılarak analiz edilmiş ve hipotezler doğrultusunda yorumlamalar yapılmıştır.

Yukarıda çerçevesi özetlenen bu çalışma toplamda üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci Bölümde Sosyal Politika tanımı yapılarak, sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin ana hatlarıyla anlatılmıştır. Yoksulluğun tanımı yapılmış, yoksulluk sebepleri, çeşitleri, kent yoksulluğunun temel sebepleri ve mücadele yöntemleri açıklanmıştır. Bölümün son kısmında ise yoksullukla yakın ilişkisi bulunan sosyal dışlanma kavramı açıklanmıştır. Ardından Türkiye'de Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrasında yürütülen kentsel yoksullukla mücadele yöntemleri kronolojik bir düzen içerisinde paylaşılmıştır.

İkinci Bölümde, Türk İdari Yapısı, merkezi ve yerel yönetimler çerçevesinde açıklanmaya çalışılmıştır. Genel açıklamaların ardından daha ayrıntılı bir bilgi oluşturulması için, yerel yönetimlerin tabi oldukları kanunlar, sosyal belediyeçiliğe ilişkin yetki, görev ve sorumlulukları bir düzen içerisinde irdelenmiştir.

Üçüncü Bölümde ise, Afyonkarahisar Belediyesi'nin sosyal belediyeçilik uygulamalarına yer verilmiştir. Fakat uygulamalara geçmeden önce ilin ve belediyenin genel özellikleri açıklanmıştır. Afyonkarahisar Belediyesi tarafından kentsel yoksullukla mücadele anlamında verilen her bir hizmet/yardım tek tek tanımlanarak, faaliyet raporlarından elde edilen sonuçlar paylaşılmıştır.

Sonuç ve Öneriler kısmında elde edilen bulgular bir bütünlük içerisinde açıklanmış, hipotezlerin doğru olup olmadığı tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

BÖLÜM 1: TEORİK ARKA PLAN

Yönetim, sistemin olduğu her ortamda çeşitli şekillerde tanımlanan, irdelenen, görev ve yetki sınırları farklılık gösteren, uygulanan bir faaliyettir. İnsan-insan, insan-iş, insan-makine, insan-çevre, iş-makine gibi birbiriyle iletişim ve etkileşim halinde olan her sistem, kendi içerisinde bir takım düzenlemelere ve denetlemelere ihtiyaç duymaktadır. Ekonomik anlamda yönetim, ilgili faaliyet alanına ilişkin saptamaların yapılması, fonların sağlanması ve sağlanan fonların analitik bir şekilde kullanılması anlamını taşıırken; işletmeler açısından yönetim farklı bir anlamın karşılığı olmaktadır. İşletme bilimine göre “yönetim, başkaları vasıtasıyla iş görmektir” şeklindeki tanımlama olmuştur. (Koçel, 2015:81) Tanımların ve kısıtlamaların değişkenlik göstermesinden hareketle yönetim: idari yönetim, işletme yönetimi, finans yönetimi gibi çok sayıda bilim dalı tarafından kullanılan bir kavramdır.

1.1. Sosyal Politika Kavramı ve Kapsamı

Sosyal Politika kavramının literatüre girişi ve sosyal politikanın bir bilim dalı olarak kabulü yakın geçmişte gerçekleşmiştir. Sosyal politika hem kavram hem de uygulama olarak 19. Yüzyılda endüstri devriminden sonra doğmuştur. Kavramı ilk defa 19. Yüzyılın ikinci yarısında, Almanya’da Profesör Riehl kullanmıştır. Ancak, kavramın yayılıp bilimsel bir nitelik kazanması 1873’de Alman Sosyal Siyaset Derneği’nin kurulması sonrasında mümkün olmuştur. Kavram ilk çıkışında devletin o devrin burjuva kesimi karşısında alması gereken önlemleri belirten dar ve politik bir kavram olarak benimsenmiştir (Aydın, 2008:23; Tuna ve Yalçıntaş:1999:20-22).

Sosyal politikanın, dar ve politik olarak doğduğu üzere, dar ve geniş anlamda sosyal politikanın neler olduğunu da tanımlamakta fayda olduğu bilinen bir gerçektir. Dar anlamda sosyal politika “ekonomik bakımdan bağımlı ve güçsüz insanları sermayeye karşı korumak, sömürölmelerini önlemek için devletin müdahalesi ile sınıflar arasında uyum ve denge sağlayıcı önlemler alınması” (Tokol vd. 2014:32-33) şeklinde tanımlanan bir kavram olarak ifade edilmektedir.

Nitekim bazı yazarlar sosyal politikayı, hem kavram hem de içeriği konusunda, üzerinde uzlaşıya varılmayan ve en çok tartışılan konulardan biri olarak tanımlamaktadır. Kavram, kıta Avrupa’sında “sosyal politika”, Kuzey Amerika literatüründe ise daha çok “sosyal refah politikası” olarak kullanılmıştır. Yine, bazı bilim adamları her iki kavramın aynı anlama geldiğini belirtirken, bazıları, sosyal politikayı çok çeşitli politikaları içeren ve sosyal refah politikalarını da kapsayan çerçeve bir kavram olarak değerlendirmektedir. Ayrıca, sosyal politikaları uygulayan devletlere kıta Avrupa’sında sosyal devlet, Kuzey Amerika’da refah devleti denilmektedir. (Ersöz, 2003:119-120).

1.1.1. Sosyal Politika Tanımı

Sosyal politika toplumsal yaşamda ortaya çıkabilecek olan her türlü problemle bilimsel olarak mücadele edecek olan bir kavram olduğu kabul edilmektedir. Bu bağlamda; Devletin, özel ve gönüllü kuruluşların tamamın yapmış olduğu, sosyal refah ve sosyal koruma faaliyetlerinin tamamı sosyal politikanın alanı içerisinde yer almaktadır.

Sosyal Politika Kavramları Sözlüğü’nün tanımına göre; Bir ülkede yaşayan tüm bireyler için, özellikle de ayrıca bakıma ve korunmaya gereksinimi olanlar için geliştirilen, koruyucu, güçlendirici, sosyal adalet ve eşitliği sağlayıcı hizmetler bütünüdür (Sosyal Politika Kavramları Sözlüğü, 2012).

1.1.2. Sosyal Politika Kapsamı

Sosyal yardım ve hizmetler, toplumun kendi elinde olmayan nedenlerle, muhtaç duruma düşen bireylerine ve kesimlerine, insan onuruna yakışır, en az yaşam düzeyi ile çevreye uyumlarını sağlamak için, devlet ve gönüllü özel kuruluşlarca sosyal, ekonomik yardım ve hizmetler sunulmasını amaçlamaktadır. Sosyal yardım ve hizmet anlayışının çıkışı ve işlerliği “sosyal devlet” ve devletin “sosyal politika” üretimi ile ilişkilidir. Ancak ülkelerin geliştirdiği sosyal politikalar ve bu alanda sunulan hizmetler, söz konusu ülkelerin kendi toplumsal, tarihsel ve kültürel özgünlükleri içinde şekillenerek farklılaşmaktadır. Bunun yanı sıra, küresel ölçekte üretim ilişkilerinin dönüşümü ve demokrasi/insan hakları bağlamında yürütülen tartışmalar ve yeni arayışlarla birlikte sosyal politikaların sürekli yeniden şekillenen, dinamik bir alan oluşturduğunu belirtmek gerekmektedir (Can, 2013:1).

1. Dünya Savaşı’ndan bu yana Sanayi Devrimi, küreselleşme, ekonomik krizler, ve savaşlar, yukarıda belirtilen devlet tiplerinin (Faşist, Liberal, Sosyalist) zamanla tıkanmasına ve problemler yaşanmasına yol açmıştır. İdeolojiler ve gerçeklerin birbiri ile olan asimetrisi, devletleri yeni müdahaleler yapmaya ve gelişimlerini sağlamak için yeni anlayışlar benimsemeye yöneltmiştir. Özellikle 1929 Ekonomik Krizi ekonomik açıdan, liberal kapitalist anlayışın başarısızlığının en önemli kanıtıdır. Ekonomik ve sosyal sorunların varlığı, bunların çözülmesinde devlet müdahalesini zorunlu kılarken, 1. ve 2. Dünya Savaşları da devletin ekonomik ve sosyal konulardaki etkinliğinin arttırılmasına yönelik düşünceleri güçlendirmiştir. Keynezyen ekonomik politikalarla desteklenen bu düşünce, ekonomik yapıya müdahalesini zorunlu kılmış, devlete müdahaleci bir rol vermiştir. Bu ekonomik yaklaşım, kapitalist sistemin kurumlarını korurken, hem ekonomik, hem de sosyal hedefleri olan sosyal nitelikli bir devlet anlayışının çıkmasına neden olmuştur (Tokol vd., 2014:32-33).

Refah devlet kavramı ilk kez Almanya’da 19. Yüzyılın sonunda sosyal güvenlik alanında alınan önlemler nedeniyle kullanılmasıyla başlamıştır (Koray, 2005:85). Almanya’da gerçekleştirilen sosyal reformların, sanayileşmenin önderliğini yapan İngiltere’yi önemli oranda etkilediği görülmektedir. Özellikle 1942 yılında hazırlanan “Beveridge Raporu” ile getirilen esaslar, 2. Dünya Savaşı’ndan sonraki dönemde yeni refah devleti anlayışının temelini oluşturmuştur. Rapor; işsizliği azaltmayı (tam istihdam), kapsamlı bir sağlık sistemi kurmayı (ulusal sağlık kurumu) ve asgari ücreti garanti etmeyi hedeflemiştir (Özdemir, 2004:152). Beveridge Raporu’ndan sonra pek çok batı toplumu, vatandaşlarına asgari düzeyde bir hayat standardı sağlamak amacıyla, ekonomik ve sosyal hakların hayata geçirilmesine yönelik çok sayıda hukuki düzenleme yapmıştır (Tokol vd., 2014: 34-35).

Devletin, gönüllü ya da özel kuruluşların sosyal politika faaliyetlerini yerine getirirken, sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler önem arz eden iki kavramdır. Bu hizmet ve yardımlar olmadan sosyal politika en hafif tabir ile sığ kalmaktadır.

Sosyal yardım, kendi ellerinde olmayan nedenlerle asgari seviyede dahi geçinme imkânı bulamayan insanları; muhtaçlık araştırmalarına dayalı olarak en kısa sürede kendi kendilerine yeterli hale getirme amacını taşıyan karşılıksız maddi, manevi ve sosyal destek sağlamak için yapılan kamusal faaliyetler bütünüdür.

Sosyal yardım, kentsel yoksullar için yaşamsal değerde olmasına rağmen, sosyal yardımın kendisinin geçici ve acil bir çözüm alternatifi olarak düşünülmesi zorunluluktur. Daha çok sosyal hizmetleri ve istihdam sağlayıcı faaliyetleri geliştirmek gerekmektedir. Aksi takdirde alıştırılmış bireyler, liberallerin belirttiği gibi yoksulluk tuzağına düşebilirler. Tembelleştirilen kesim üretim sürecine katılmak istemez. Bu durum kazancın az, yardımın çok olduğu durumlarda daha yoğun gerçekleştiğinde yardımın psikolojik etkisinin de göz önünde bulundurulması gerekir. Yardım alanların da sürekli veren kesime karşı, önceleri eziklik sonraları ise karşılıklı diyet ilişkisine girmemesi için sosyal yardım konusunda saha fazla hassas olunmalıdır. Sosyal yardım uzun zaman devam ederse “yoksulluk tuzağı”na düşülebilir. “Tembelliğe alıştırma” “profesyonel dilencilik oluşturma” kaygısı bu durumda gerçek olabilir. Sosyal yardımın vatandaşlık temelli bakılmasına yol açabilecek

uygulamaların olmadığı durumlarda sosyal yardım, kısa vadeli olmalı orta ve uzun vadede yoksullara kalkınma ve istihdam sağlama ile yoksulları piyasaya sokma hedefine yönelik uygulama yapılmalıdır. Bir alternatif olarak sosyal yardım sosyal hizmetlerle birlikte sunulması öngörülebilir (Kesgin, 2012: 189).

1.2. Yoksulluk Tanımı ve Yoksulluğa İlişkin Veriler

Yoksulluk insanlık tarihi boyunca çeşitli formlarda kendini göstermiş ve tartışma konusu olmuştur. Günümüzde ise globalleşme, teknolojik şartların iyileşmesi, nüfusun artması, temel gereksinimlerin değişen yaşam şartlarına bağlı olarak değişmesi ve yönetim biçimlerinin değişmesi ile birlikte, yoksulluk yeniden tartışma konusu haline gelmiştir. Konuyu ayrıntılı olarak irdelemeden önce, yoksulluk kavramına ilişkin temel kavramlardan bahsedilecektir.

Yoksulluk, dar anlamıyla, kendi kendine yetmeme, bireyin insanca yaşama onuruna uygun bir şekilde, yaşamını sürdürmesine engel olan faktörlerin tümüdür. Bu faktörler şüphe yoktur ki; yalnızca, yeme-içme ihtiyaçlarının giderilmesinden ibaret değildir. İlâveten giyinme, barınma, güvenlik, eğitim, sağlık vb. sayısını artırabileceğimiz diğer unsurları da iyileştirmeden yoksullukla mücadele etmekten bahsedilemez.

Yoksulluk tanımı “eksik-olmayan-yok, fakr” kavramlarından türetilmiştir. Mağdur ve yetersizlik içerisinde olan grupların kendi aralarında belli oranda “ortak benzeşmesini” ifade eder (Kesgin, 2012: 13). Bu minvalde yoksulluk tanımlarını çeşitlendirebiliriz.

Yoksulluk genel olarak bir halkın ya da onun belirli bir kesiminin asgari yaşam düzeyini sürdürebilmek için gıda, giyim ve barınak gibi sadece en basit ihtiyaç maddelerini karşılayabilmesi olgusudur. Buna mutlak yoksulluk da denmektedir. Bu kişilerin miktarı genellikle belirli bir minimum gelir düzeyinin altında yaşayan insanların sayısı ile hesap edilmektedir. Bu düzey ulusal gelir düzeylerinden bağımsız olarak günlük bir dolardan aşağı gelir düzeyine sahip olanların sayısı şeklinde belirlenmektedir. Mutlak yoksulluğun dünyanın her tarafında var olduğu açıktır, ancak bunun genel nüfusa oranlarında önemli farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Uluslararası yoksulluk sınırı mutlak yoksulluk düzeyine giren nüfusu tahmin etmek için kullanılmakta ve genellikle ABD (Amerika Birleşik Devletleri) doları olarak ifade edilmektedir. (Uzun, 2003:156; Todaro, 2000: 165-66).

Türkiye’deki yoksulluk oranı ise nüfusun yüzdesel oranına göre incelendiğinde: 2002 yılında %30,3, 2003 yılında %23,8, 2004 yılında %20,9, 2005 yılında %16,4, 2006 yılında %13,3, 2007 yılında %8,4, 2008 yılında %6,8, 2009 yılında %4,4, 2010 yılında %3,7, 2011 yılında %2,8, 2012 yılında %2,3, 2013 yılında %2,1 ve 2014 yılında %1,6 olarak belirlenmiştir (Worldbank,2017).

Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) verilerine göre ise ulaşılan rakamlar farklılık göstermektedir. TÜİK, Türkiye’nin yoksulluğunu ülke ve yerel bazda incelemekte ve bunun yanında gıda yoksulluğu (açlık sınırı) gıda ve gıda dışı yoksulluk ve harcama esaslı göreceli yoksulluk gibi ayrıntılara dayanarak, veriler sunmaktadır.

Tablo 1: Türkiye’de Yoksulluk İstatistikleri

Yıllar	Genel Gıda Yoksulluğu	Genel Gıda ve Gıda Dışı Yoksulluk	Genel Harcama Esaslı Göreceli Yoksulluk
2002	% 1,35	% 26,96	% 14,74
2003	% 1,29	% 28,12	% 15,51

2004	% 1,29	% 25,60	% 14,18
2005	% 0,87	% 20,50	% 16,16
2006	% 0,74	% 17,81	% 14,50
2007	% 0,48	% 17,79	% 14,70
2008	% 0,54	% 17,11	% 15,06
2009	% 0,48	% 18,08	% 15,12

Kaynak: Tük, 2017.

Tablo 2’de sunulan verilerden hareketle Türkiye’deki yoksulluk oranları incelendiğinde, 2002 yılından bu yana yoksulluk oranlarında ciddi bir azalma gözlenmektedir. Keza Dünya Bankası’nın ve Türkiye İstatistik Kurumu’nun verileri bu bağlamda büyük oranda bir uyum göstermektedir. Ayrıntılara ilişkin yorum yapılırsa Türkiye’nin genel rakamları ile iller bazında hesaplanan rakamlar yine ciddi bir azalma eğilimi içerisinde. Fakat harcama esaslı göreceli yoksulluk oranları incelendiğinde ise, iller bazında azalma, genel bazda ise azalmadan ziyade artışın olduğu söylenebilir. Yani Türkiye’de genel olarak harcamalar farklılık göstermekte ve gelir eşitsizliği gözlenmektedir. İller bazında ise bu tür bir eşitsizlik olsa da yıllar içerisinde belli oranda bir azalma eğilimine girmiş görülmektedir.

Türkiye’nin yoksulluk örneği biraz daha detaylandırıldığında ise aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmaktadır: (Gündoğan, 2008).

- “Kırsal bölgelerde yoksulluk daha yaygın bir sorundur. Nitekim kırsal yerleşim yerlerinde yaşayanlarda yoksulluk oranı yüzde 31,98 iken, kentsel yerlerde yaşayanların yoksulluk oranı yüzde 9,31’dir.”
- “Hanehalkı büyüklüğü arttıkça yoksulluk riski artmaktadır. 2006 yılında hanehalkı büyüklüğü 3 veya 4 kişiden oluşan hanelerde bulunan fertlerin yoksulluk oranı yüzde 8,49 olurken, 7 ve daha fazla olan hanelerde fertlerin yoksulluk oranı yüzde 42,98 olarak hesaplanmıştır.”
- “Hanehalkı türüne göre çocuklu çekirdek ailede bulunan fertlerin yoksulluk oranı yüzde 17,41 olurken, çocuksuz çekirdek ailelerde bu oran yüzde 10,14’e düşmektedir. Ataerkil veya geniş ailelerdeki fertler için yoksulluk oranı ise yüzde 20,24 olarak tahmin edilmiştir.”
- “Fertlerin çalışma durumlarına göre yoksulluk riski de değişmektedir. 2006 yılında ücretli-maaşlı çalışanlarda yoksulluk oranı yüzde 6 iken, yevmiyeli çalışanlarda bu oran yüzde 28,63, işverenlerde yüzde 3,75, kendi hesabına çalışanlarda yüzde 22,06 ve ücretsiz aile işçisi olanlarda ise yüzde 31,98 olmuştur.”
- “En yüksek yoksulluk riskine sahip olan tarım sektöründe çalışanlarda yoksulluk oranı 2005 yılında yüzde 37,24 iken, 2006 yılında yüzde 33,86 olarak tahmin edilmiştir. Sanayi sektöründe çalışanlarda 2006 yılında yoksulluk oranı yüzde 10,12 olarak hesaplanırken, bu oran hizmet sektöründe çalışanlarda yüzde 7,23 olmuştur. 2006 yılında ekonomik olarak aktif olmayan fertlerin yoksulluk oranı yüzde 13,6 iken, iş arayan fertlerin yoksulluk oranı yüzde 20,05’tir.”

- “Eğitim durumu yükseldikçe yoksul olma riskinin azaldığı görülmektedir. Okur-yazar olmayanlarda yoksulluk oranı yüzde 33,71 olurken, ilköğretim mezunlarında bu oran yüzde 14,19, lise ve dengi meslek okulları mezunlarında yüzde 5,2, yükseköğretim, fakülte ve üstü yüzde 1,01 olarak ortaya çıkmıştır.”

Dünyadaki yoksulluk olgusu incelendiğinde ise, yoksulluk sadece dünyanın az gelişmiş bölgelerinin yaşadığı bir sorun olmaktan çıkmış, gelişmekte olan ülkelerin ve hatta gelişmiş ülkelerin önemli bir sorunu haline gelmiştir. Günümüzde dünya nüfusunun % 10’u toplam dünya gelirinin yüzde yetmişden fazlasını elde etmektedir. Alt milyar iki yüz milyona sahip dünya nüfusunun 2.5 milyarı- yaklaşık yarısı günlük 2 \$ yoksulluk sınırının, 1 milyarı – yaklaşık altıda biri günde 1 \$ yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Yoksullukla birlikte ülkeler ve bölgeler arasındaki eşitsizliğin boyutları da giderek artmaktadır. Ortalama olarak yoksul ülkeler zengin ülkelere göre daha yavaş büyüme oranına sahip olduğu için ülkeler arasındaki gelir uçurumu giderek genişlemektedir. 1960 yılında en zengin 20 ülkenin geliri, en fakir 20 ülkenin gelirinden 18 kat fazla iken, 1995’te bu oran 37 ile ikiye katlanmıştır. İnsanın dörtte birini oluşturan sanayileşmiş kesim, dünya zenginliğinin % 85’ini elinde tutmaktadır (Arpacioğlu ve Yıldırım, 2011:64; Tosuner, 2007: 64).

Günde 100 bin insan açlık ve yan etkilerinden ölmektedir. Sadece 2000 yılında 36 milyon kişi bu nedenle yaşamını yitirmekte, her 6 dakikada bir, gerekli A vitamini alamadığı için bir insan kör olmakta, 6,2 milyar insandan 826 milyonu sürekli yetersiz beslenerek ve kronik açlık çekmektedir. 1 milyar insan temiz suya ulaşamamakta, 2,4 milyar kişi yeterli sağlık koşullarından yoksun kalmaktadır. Yılda 4 milyon insan ishalden ölürken, 1,1 milyon Afrikalı çocuk HIV virüsü taşımaktadır. Avrupa ile Afrika kıtaları arasında ortalama insan ömrü bakımından tam 25 sene fark vardır. ABD ve AB ülkelerinde 1 yılda sadece parfümler için harcanan toplam parayla tüm dünya nüfusunun açlık sorununun çözülebileceği söylenmektedir. Tüm bu dünya gerçeklerine bakıldığında sorunun ne kadar önemli boyutlarda olduğu anlaşılmaktadır (Arpacioğlu ve Yıldırım, 2011:65).

Yoksulluk dünyanın geleceğini tehdit eden en önemli sorunlardan birisidir. 2004 yılı itibarıyla dünyada, yaklaşık her beş kişiden birisi günlük sadece 1 dolarlık bir gelire sahip iken; dünya nüfusunun neredeyse yarısı günde iki dolar ve altında bir gelire yaşamını sürdürmek durumundadır. Bu tablo dünyanın bazı bölgelerinde çok daha vahimdir. Özellikle, Sahra altı Afrika ve Güney Asya bölgeleri yoksulluğun en yıkıcı olduğu bölgeler olarak göze çarpmaktadır (Gündoğan, 2008.).

Tablo 2: Dünyadaki Yoksulluk Oranları

BÖLGE	Yoksulluk Oranı (Günlük 1 dolar)				Yoksulluk Oranı (Günlük 2 dolar)			
	1981	1990	1999	2004	1981	1990	1999	2004
Dünya	40,6	28,7	22,3	18,4	67,1	60,8	54,4	47,7
Doğu Asya & Pasifik	57,7	29,8	15,5	9	84,8	69,7	49,3	36,6
Avrupa & Merkez Asya	3	2	18	4	4,6	4,3	18,6	9,8
Latin Amerika & Karayipler	10,8	10,2	9,7	8,6	28,4	26,2	25,3	22,2
Ortadoğu & Kuzey Afrika	5,1	2,3	2,1	1,5	29,2	21,7	23,6	19,7
Güney Asya	51,6	43,3	35,8	32	89,1	85,7	80,8	77,7
Sahra Altı Afrika	42,3	46,7	45,8	41,1	74,5	77,1	75,8	72

Kaynak: Worldbank , World Development Indicators, 2007, s.63.

Aslında dünyamızın karşı karşıya bulunduğu yoksulluk ve gelir dağılımı adaletsizliği sorununun vahametini aşağıda sunulan bazı dünya gerçeklerine baktığımızda tüm açıklığı ile görmek mümkün olacaktır: (Gündoğan, 2008).

- “Dünyanın yarısı (yaklaşık 3 milyar insan) günlük 2 doların altında bir gelirle yaşıyor.”
- “Dünyanın en yoksul 48 ülkesinin gayrisafi milli hasılası dünyanın en zengin 3 insanının servetlerinin toplamından daha az.”
- “Yaklaşık 1 milyar insan 21. yüzyıla bir kitabı okuyamadan ya da ismini bile yazamadan girdi.”
- “Dünyada her yıl silahlara harcanan paranın yüzde 1’inden daha azı ile bütün çocuklar okula gidebilirlerdi.”
- “Dünyanın en zengin ülkesi, endüstrileşmiş ülkeler içinde zengin-yoksul arasındaki farkın en büyük olduğu ülke.”
- “Gelişmiş ülkelerdeki nüfusun yüzde 20’si dünyadaki malların yüzde 86’sını tüketiyor.”
- “Bir kaç yüz milyarderin serveti dünyanın en yoksul 2,5 milyar insanınkine eşit.”
- “UNICEF verilerine göre, dünyada yoksulluk yüzünden her gün 30 bin çocuk hayatını kaybediyor.”
- “Dünyadaki 2,2 milyar çocuğun 1 milyarı yoksul.”
- “Dünyada temel eğitim hakkından yoksun olan çocuk sayısı 121 milyon.”
- “Gelişmekte olan ülkelerde yaşayan 1,1 milyon insan yeterli suya, 2,6 milyon insan da temel sağlık hizmetlerine ulaşamıyor.”
- “Dünya nüfusunun yalnızca yüzde 12’si suyun yüzde 85’ini kullanıyor ve bu yüzde 12 Üçüncü Dünya Ülkelerinde yaşıyor.”
- “Sadece ABD’de kozmetik ürünlerine yılda 8 milyar dolar, ABD ve Avrupa’da evde beslenen hayvanlara 17 milyar dolar, Avrupa’da sigaraya 50 milyar dolar ve yine Avrupa’da alkollü içeceklerle 105 milyar dolar harcanırken; dünyada yaşayan herkese temel eğitim verilebilmesi için gerekli olan para 6 milyar dolar ve temel sağlık ve beslenme içinse sadece 13 milyar dolardır.”

Yukarıdan hareketle, yoksulluğa ilişkin rakamsal veriler daha da arttırılabilir. Lakin burada rakamların vahametinden öte durumun gün geçtikçe daha da kötüleştiği dikkat çekmelidir. Rakamlarla ifade edilmiş yoksulluk verilerinden hareketle aşağıda yoksulluk çeşitleri açıklanacaktır.

1.3. Yoksulluk Çeşitleri

Yoksulluğun boyutunu ve kastettiği alanı betimlemek üzere çeşitli yoksulluk çeşidi bulunmaktadır. Bunlar: mutlak yoksulluk, göreceli yoksulluk, insani yoksulluk ve kent yoksulluğu olarak sıralanabilir. Aşağıda bu yoksulluk çeşitleri tanımlanacaktır.

1.3.1. Mutlak Yoksulluk

Mutlak yoksulluk, aç kalma durumunu, açlık sınırını, kişinin yaşamını idame ettirebilmesi için tüketmesi gereken yiyecekleri alamama durumudur.

Mutlak yoksulluk, hane halkının veya bireyin asgari yaşam düzeyini sürdürebilmesi için gerekli olan en temel ihtiyaçlarını bile karşılayamaması durumudur. Günlük alınması gereken kalori miktarı esas alınarak hesaplanır. Örneğin, WB’nin 1990’daki çalışmasına göre bir insanın hayatını devam ettirebilmesi için gerekli minimum kalori miktarı olan 2.400 kalorilik gıda sepetinin fiyatı, mutlak yoksulluk sınırı olarak belirlemiştir. TÜİK ise 2008 yoksulluk çalışmasında Gıda-Tarım Örgütü ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından belirlenen yetişkin bir kişinin minimum harcaması gereken günlük kalori değerini 2.100 olarak açıklamıştır (Memiş, 2014:148).

Bir diğer ifadeyle, “Bir kişinin veya hane halkının yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan asgari temel ihtiyaçlarının tanımlanmasının ardından, bu temel ihtiyaçları karşılamak için gerekli gelirin belirlenmesiyle ortaya çıkan yoksulluk seviyesinin altındaki aynı ve nakdi

geliri olanları içerir. Çok basitleştirilmiş yaklaşımlarda, temel ihtiyaçlar günlük asgari kaloriyi sağlayacak harcamalar olarak tanımlanır” (Kılıç ve Çetinkaya, 2012: 94).

1.3.2. Göreli Yoksulluk

Görelî yoksulluğu ölçebilmek için yoksulluk çizgisi olarak belirleyeceğimiz değişken bize sonuçlar hakkında bilgi veren etken olacaktır. Genel kabul bu şekildedir.

Adam Smith’in tanımına göre, temel ihtiyaçlarını mutlak olarak karşılayabilen ancak kişisel kaynakların yetersizliği yüzünden toplumun genel refah düzeyinin altında kalan ve topluma sosyal açıdan katılımları engellenmiş olanlar göreli yoksullardır. Göreli yoksullar, birinci dereceden yoksul olmaktan ziyade daha çok ikinci derecede dar gelire sahip, asgari yaşam seviyesini yakalamış olsalar da ortalama refah seviyesinin altında olan insanlardır. Temel ihtiyaçlarını kısmen karşılamakla beraber, eğitim, sağlık, sosyal katılım yönünden yetersizlerdir (Taş ve Özcan, 2017:424).

Görelî yoksulluk sadece kişinin bireysel geliriyle ilgili değildir. Çevresinin ve ülkesinin yaşam standartları da bireyin göreli yoksulluk seviyesini etkilemektedir.

1.3.3. İnsani Yoksulluk (Kronik Yoksulluk)

İnsani yoksulluk, bir kişi, grup ya da topluluğun maruz kaldığı yoksulluğun uzun süreli olması ve nesilden nesile aktarılması durumudur.

İnsani yoksulluk yaklaşımı temel gereksinimler ile ilintilidir. Bu bağlamda Yoksulluk Sınırı, yaşam için gıdanın yanı sıra, bireyin yoksulluk sınırının altına düşmemesini sağlayacak temel sağlık, eğitim ve istihdam gibi kriterleri de dikkate alınmaktadır, insani yoksulluk Endeksi değeri, 40 yaşına kadar yaşam beklentisi olmayan nüfus oranı, okuma yazma bilmeyen yetişkinlerin oranı, sağlık hizmetlerine, sağlıklı içme suyuna ulaşım olanağı olmayan nüfus, beş yaş altı düşük ağırlıklı çocuk sayısı, GSYİH’ dan (Gayri Safi Yurt İçi Hasıla) en yoksul %20 ve en zengin %20’nin aldığı pay oranı ve günlük 1\$ ve ulusal yoksulluk sınırına bağlı olarak hesaplanmış yoksulluk sınırının altında yaşayan nüfus temel verilerine dayanarak hesaplanmaktadır. UNDP’ nin (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) Dünya İnsani Gelişme Raporlarındaki saptamalara göre, Türkiye 1995 yılında 174 ülke arasında 69. sırada, 1997 yılında 74. sırada iken 1999 yılında 86. sıraya düşmüştür ve orta insani gelişme düzeyindeki ülkeler arasında yer almaktadır. 1999 yılındaki UNDP’ nin Dünya İnsani Gelişme Raporunda Türkiye yine 174 ülke arasında Cinsiyete Bağlı Gelişme Endeksi (CGE) açısından 73. sırada yer alırken Cinsiyet Yetkinlik Ölçümü (CYÖ) açısından ise 85. sırada yer almaktadır. Bu Cinsiyet Yetkinlik Ölçümü de, kadınların kamusal alanda, yöneticilik, işletmecilik gibi üst düzey karar mekanizmalarında ve siyasal arenadaki varlıklarına dayalı olarak hesaplanmaktadır. İnsani Yoksulluk açısından Türkiye’nin 124 gelişmekte olan ülke arasındaki konumuna bakıldığında, 24. sırada ve orta insani gelişmişlik düzeyindeki ülkeler arasında yer almaktadır (Çabuk, 2003:47).

Kronik yoksulluk kavramı tanımlanırken birçok yaklaşımdan yararlanılmaktadır. Bu anlamda yoksulluğun, insanın iyi olması için gerekli olan temel nesnelerden yoksun olması sonucunda ortaya çıktığı konusunda genel bir kabul söz konusudur. Sezgisel olarak çoğu insan yoksulluğu, açlık, yetersiz beslenme, barınma olanağının olmaması, eskimiş ya da yıpranmış giyim, temizlenemeyen beden, dilencilik, temiz içme suyuna ulaşamama, temel eğitim ve sağlık hizmetlerine erişememe biçiminde kabul etmektedir. Bu açık düşünce birliğine rağmen, yoksulluğu tanımlamaya yönelik açık ve nesnel bir yol bulunmamaktadır. Günlük 1 ABD doları biçimindeki ölçütlere dayandırılmış tanıma karışı da önemli eleştiriler getirilmektedir (Temiz, 2008: 62).

1.3.4. Kent Yoksulluğu (Yeni Yoksulluk)

Kent nüfusunun çoğu ticaret, sanayi, hizmet gibi cazibe merkezleri etrafında yoğunlaşan ve bu konularla ilgili işlerle uğraşan, genellikle tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı şeklinde tanımlanmaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 4. maddesine göre; “Nüfusu 5.000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabilir. İl ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur.” Buna göre eğer bir yerleşim biriminin nüfusu 5000'i geçmişse siyasi iktidar bu yerleşim yerini kent olarak tanımlar ve orada belediye kurulur.

Kentleşme, “işleyimleşmeye (sanayileşmeye) ve iktisadi gelişmeye koşul olarak kent sayısının artması ve kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplumda artan oranda örgütlemeye, uzmanlaşmaya ve insanlar arası ilişkilerde kentlere özgü değişikliklere yol açan nüfus birikimi süreci” olarak tanımlanmaktadır. Tanımda bir süreçten söz edildiğine göre bu sürecin nereden nereye doğru olduğuna da işaret etmek gerekir. Kentleşme, “kent-kır” şeklinde iki kavram arasında bir karşıtlık kurularak tanımlanmaktadır. Buna göre kentleşme kırsal (rural) olan şeylerden uzaklaşmayı, kentsel (urban) olan her şeye yönelmeyi ifade etmektedir. Bunu sağlayan en önemli olgu da kırsal alandan kentsel alana yapılan göçler olmaktadır (Şahin, 2013:8-9).

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda 13 milyon kişinin yaşadığı bir ülkeydi. Bugün bu nüfusun 85 milyona yaklaştığı görülmektedir. Başlangıçta nüfusun sadece %25 gibi küçük bir oranı kentlerde yaşamaktaydı. Oysa aynı oranın bugün tersine döndüğü görülmektedir. Artık nüfusun %75'i kentlerde yaşamaktadır. Ülkemizde kentleşmenin Ankara dışındaki kentlerde hız kazanması, 1950 sonrasına rastlamaktadır. Bunun en önemli sebebi, tarıma traktörün girmesidir (Şahin, 2013:87-88).

Aşağıdaki tabloda Türkiye'deki kentleşmenin yıllara göre dağılım oranları yer almaktadır:

Tablo 3: Türkiye'de Yıllara Göre İl/İlçe ve Belde/Köy Nüfus Oranı

Dönem	İl/İlçe Merkezi Nüfus Oranı (%)	Belde/Köyler Nüfus Oranı (%)
2009	75.53	24.47
2008	74.96	25.04
2007	70.50	29.50
2000	64.90	35.10
1990	59.01	40.99
1985	53.03	46.97
1980	43.91	59.09
1975	41.81	58.19
1970	38.45	61.55
1965	34.42	65.58
1960	31.92	68.08
1955	28.79	71.21
1950	25.04	74.96

Kaynak: Yusuf Şahin, (2013), Kentleşme Politikası, 4. Baskı, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa

Kentleşmenin yaygınlaşmasında çeşitli sebepler rol oynamaktadır. Bu sebeplerden kısaca bahsetmek gerekirse bu sebepler: iktisadi, siyasi, teknolojik ve Sosyo-psikolojik olarak 4'e ayrılmaktadır.

Kuşkusuz bu sebeplerin başında iktisadi sebepler gelmektedir. Sanayileşmenin kentsel kesimlerde daha hızlı olması, ticaret merkezlerinin kentlerde yer alması, hizmet sektörünün kentlerde daha hızlı gelişmesi ve miras yolu ile toprak bölünmelerinin fazla olması insanları kentlere göçe zorlayan en önemli sebeplerin başında yer almaktadır. Nihayetinde, istihdam edileceği ve daha iyi şartlarda yaşayacağı öngörüsü ile kırsal kesimde yaşayan halk, kentlere göçe daha meylli olmaktadır. Bir diğer önemli sebep ise siyasi sebepler olmaktadır. Fakat diğer sebeplerle kıyaslandığında bu sebebin insanları zorunluluk psikolojisiyle göçe zorladığı açıktır. Örnek vermek gerekirse, son yıllarda Suriye'de yaşanan iç savaş Suriye ile sınırı bulunan köylerdeki halkı güvenlik endişesi ile iç kesimlere ve hatta kentlere göçe zorlamaktadır. Bu iç savaşın bir diğer neticesi ise sınır bölgelerde yaşayan Suriyeli mültecilerin yerel halkın istihdamını etkilediği gerçeğidir. Daha az ücretle çalışmayı kabul eden niteliksiz işgücü (mülteciler), yerel halkın istihdamını giderek zorlaştırmaktadır. Siyasi sebeplere bir diğer örnek ise ülkemizin yıllardır PKK(Kürdistan İşçi Partisi) terör örgütü ile olan mücadelesidir. PKK terör örgütünün faaliyetlerinin sıklaştığı ve etkilerinin daha yüksek olduğu alan şüphesiz Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesidir. 80'li yıllardan bu yana bu bölgelerdeki halkın yine güvenlik korkusu ile kentsel alanlara ve hatta Batı kesimlerine göç ettiği bilinen en keskin gerçeklerden biridir. Kentsel alanlara göçü tetikleyen sebeplerden diğerleri ise teknolojik ve sosyo-psikolojik sebeplerdir. Özellikle toplumumuzda kentli olmanın daha saygın görülmesi, radyo televizyon ve internet aracılığı ile halkın kentlere olan meyillerinin artmasına neden olmaktadır. Özellikle hava, kara ve tren yollarının gelişmesiyle de bu eğilim daha gerçekleştirilebilir hale gelmektedir. Görüldüğü üzere kentleşme tek bir sebep üzerine şekillenen bir oldu değil, birden çok sebebi olan kompleks bir olgudur. Fakat ne var ki kentsel nüfusun artması da her zaman halkın planladığı olumlu sonuçları doğurmamaktadır. Kentleşmenin hızlı olması çeşitli sebeplerle sosyal dışlanmaya ve yoksulluğa neden olmaktadır. Bu durumlar aşağıda daha ayrıntılı bir şekilde açıklanmaktadır.

Küreselleşme süreci olayları algılamada ve anlamlandırmada köklü değişiklikler yaratmıştır. Küreselleşme süreci, adından da anlaşılacağı gibi "küresel etkiyi" de beraberinde getirmektedir. Dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen olayın diğer tüm birey, toplum ve devletleri etkilediği görülmektedir. Artık küresel etkiden uzak durmak, "korunaklı mevziler" oluşturmak mümkün görülmemektedir. Sermaye akışları, sınırlarını aşarak küreselleşirken, hükümetlerin gücü daha yerel ve sınırlı kalmaktadır. Sermayenin uçucu olması nedeniyle devletlerin vergi toplama gücü azalmakta, bu durum hükümetlerin ve yönetimlerin sosyal refah uygulamalarını güçleştirmekte; yönetimlerin zayıflamasına yol açarak sosyal refah uygulamalarını da zorlaştırmaktadır (Kesgin, 2012:14-15).

Küreselleşme, bir yandan artan yoksulları korumak için daha fazla sosyal güvenlik ve sosyal korumaya ihtiyaç hissettirirken, diğer yandan da bu politikaların uygulanabilmesini ve bunları finanse etmek kabiliyetini güçleştirmektedir. Yatırımı çekmek için rekabet etmenin zorunlu görüldüğü ve daha az vergi geliri elde etme gibi nedenlerle devletin sosyal harcamalarının azaltılması gerektiği yönündeki baskının artacağı gerçeğinden hareketle, yoksul kesime dönük sosyal uygulamaların sorunsallaşacağı görülmektedir. Küreselleşmenin

etkisi ile ortaya çıkan bu yeni durum “yeni yoksullukla” tanımlanmaktadır. Yeni yoksulluk, küreselleşme ile birlikte bireyselleşen, yalnızlaşan, devingenlik içinde olan, göçen, istihdam piyasası içine dâhil olsa da geçinemeyen ve kazanamayan kişileri tanımlama gibi birçok olumsuz durumla ilişkilendirilmektedir. Yeni yoksullar, enformel ve formel ağların dışına çıkan, sahipsiz kalan, çoğu kere sosyal güvenliğe giremeyen, köyden göçmüş ama köyle iletişimi kalmayan topraksız ve bağlantısız kesimi de anlatmaktadır. Emek piyasasına girmelerine rağmen yoksulluktan kurtulamayan bu kesim, hayattan umudunu kesmekte, içine kapanmaktadır. Daha çok enformel ilişkileri kullanan yoksulluklara paralel olarak bunu da kullanamayan yoksul kesim için hayatın daha da zor olacağı görülmektedir. Bu yaşam kanallarının da ortadan kalkmasıyla kent yoksullarının tutunacakları hiçbir dal kalmamaktadır. Bu tür yoksulların zihinlerini ve yaşamlarını umutsuzluk, dışlanma, yalnızlık ve belirsizlik belirlemektedir. Yoksullar için enformel kanalların alternatifler sunmasına rağmen, yoksul kesimin içine düştükleri durumdan kurtulmaları tek başına enformel ilişkilerle mümkün olmaktan çıkmıştır. Yoksul kesimin ekonomik, sosyal ve siyasi yaşama katılmasının zorlaşmasına paralel olarak, enformel yapılara ve enformel güvenlik ağlarına, aile-akrabalık ilişkilerine girememesiyle tamamen bir dışlanma söz konusu olmaktadır. Yeni yoksulluk bu yüzden keskinleşmekte ve kalıcılaşmaktadır. Yeni yoksulların işsizlik, yoksulluk ve dışlanma sorunlarının üstesinden gelmesi gittikçe zorlaşmaktadır. Tüm bu durumlarla karşımıza “yeni yoksulluk” çıkmaktadır. Yoksa yoksulluğun kendisi yeni bir olgu değildir (Kesgin, 2012:16-17).

1.4. Kent Yoksulluğunun Temel Sebepleri

Daha önce de kısaca bahsedildiği gibi yoksulluğa neden olan pek çok kavram bulunmaktadır. Bunlar: gelir dağılımındaki eşitsizlik, hane halkı sayısı ve hane halkının yapısı, emek piyasasına bağlı nedenler, enflasyon, ülke içindeki kargaşalar, savaşlar, doğal afetler, hastalıklar ve küreselleşme olarak sıralanabilir.

Bu kavramlara değinilecek olursa, şüphesiz listenin başını delir dağılımındaki eşitsizlik çekmektedir. Ülkedeki büyüme oranı çift haneli rakamlarla olsa da ülkedeki göreceli yoksulluğun kimi zaman arttığı görülmektedir. Bunun şüphesiz en büyük sebebi gelir dağılımının eşit olmamasıdır. Ekonomideki pozitif büyüme, istihdama ve ülke içi ekonomiye yönlendirilmediği durumda (örneğin, kişilerin ellerindeki geliri üretim piyasası yerine, yatırım yapmak için finansal piyasalara aktarması) bu büyüme kişi başına düşen gayri safi yurt içi hâsılaya yansımamakta ve sonuç olarak gelir eşitsizliği ortaya çıkmaktadır. Kuşkusuz bu noktada devletin rolü büyüktür. Eğer devlet kalkınma planlarını sadece büyüme oranına endeksli yapıyorsa, bunun sonucu gelir eşitsizliği olarak halka yansımaktadır.

Diğer bir faktör ise hane halkının nicel ne nitel özellikleridir. Ailenin kazancı yüksek olsa da kimi zaman ailedeki çocuk sayısının fazla olması, ailede fert başına düşen geliri aşağıya çekmektedir. Bireylerin bakabilecekleri seviyenin üzerinde çocuk sahibi olmaları çocukların hem gelişim hem de eğitim süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Niteliksel olarak değerlendirildiğinde ise, aile reisinin ölmüş olması, yaşı, eğitim seviyesi, engelli olup olmaması gibi faktörler ailenin gelir düzeyini ciddi oranda etkilemektedir.

Yoksulluk üzerine etkili diğer faktörler ele alındığında ise emek piyasasındaki makro boyuttaki değişimler hanelere ve bireylere mikro boyutta yansımaktadır. Üretim piyasasında hızla makineleşme sürecine geçilmesi kuşkusuz istihdam seviyesini de hızla düşürmektedir. İşsizliğin artması ile işverenler asgari ücretin üzerinde işçi çalıştırmayı

tercih etmemekte ve bunun sonucu olarak da işçiler düşük ücretlere razı olmak zorunda kalmaktadır. Üstelik bunun sonuçlarından biri yoksulluk olsa da diğer bir sonucu da iş hayatının kalitesizleşmesi ve işçilerin hakkını aramaması olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sonuçlar ise insanların giderek daha gergin daha mutsuz ve daha umutsuz olmasına sebep olmaktadır. Devlet bunun kontrolü için çeşitli yaptırımlar getirirse de ülkemizdeki kayıt dışı ekonomi hacminin oldukça yüksek olması, yaptırımların kimi zaman beyhude olması ile sonuçlanmaktadır. Enflasyon bireyler çalışsa da yine bireylerin karşısına yoksullaştırıcı bir etken olarak çıkmaktadır. Sabit gelirli olan bireyler, yükselen enflasyon ile giderek alım güçlerini kaybetmekte ve yoksullaşmaktadır.

Fakat savaşlar, kargaşalar, doğal afetler vb. faktörler kadar sevimsiz görünme de yoksullaşma üzerine büyük etkisi olan diğer bir faktör de küreselleşmedir. Küreselleşme, son yıllarda yaygın olarak kullanılan bir kavramdır. Ancak, kavram kullanımı yaygınlaştıkça tanımını yapmak ve sınırlarını belirlemek de o derece zorlaşmıştır. Kavramı kullanan herkes kavramı biraz daha zenginleştirmiştir. Ancak bu zenginleştirme küreselleşme kavramını bütün olarak ifade eden tek ve herkesin fikir birliği içinde olduğu bir tanımlı yapmayı da imkansız hale getirmiştir (Tokol ve Alper, 2014:37).

Küreselleşmeyi kavram olarak tanımlamaya zorlaştıran bir başka faktör de küreselleşmenin bir taraftan yaşadığımız çağın bütün iktisadi, sosyal, kültürel ve siyasi hayatla ilgili gelişmelerin sebep-sonuç ilişkilerinin açıklanmasında referans olarak kullanılması, diğer taraftan bu açıklamalar konusunda “ideolojik” olarak değerlendirilebilecek görüş ayrılıklarının ortaya çıkmış olmasıdır. Nitekim küreselleşme 1980-2000’li yıllar arasındaki dönemde bir görüşe göre bütün “iyiliklerin ve olumlu gelişmelerin” diğer görüş ve yaklaşıma göre de “bütün kötülüklerin ve olumsuzlukların” anası olarak değerlendirilmiş ve anlam yüklenmiştir (Alper, 2012:197). Genel olarak bir tanımlama yapmak gerekirse küreselleşme, zaman ve mekân kavramlarının yeniden düzenlenmesi, mesafelerin oluşturduğu engellerin ortadan kaldırılması ile üretim ağının coğrafi bakımdan genişlemesine yönelik zaman ve mekân baskısı olarak da tanımlanmaktadır. Haberleşme ve ulaşım teknolojisindeki gelişmeler ile birlikte, uluslararası ilişkileri ve bağımlılığı etkileyen yer, konum, uzaklık gibi temel kavramların yeni içerikler kazanması söz konusudur (Temiz, 2004:5). Fakat hangi açıdan ve özellikleri öne çıkarılarak tanım yapılırsa yapılsın, küreselleşmenin en belirgin özelliğini ekonomik bütünleşme süreci olması oluşturmaktadır. Ancak süreç bir defa başlayınca çok doğal olarak ekonomik birleşme süreci ile birlikte ve çok zaman birbirini karşılıklı tetikleyici etkilerle sosyal, kültürel ve siyasi etkiler de ortaya çıkmaktadır (Tokol ve Alper, 2014:37-38).

Küreselleşmenin yoksullaşma üzerindeki etkisi ise kuşkusuz seçenekler yelpazesinin hızla genişlemesidir. Üretim sektöründe faaliyet gösteren bir şirket, ara ürüne ihtiyacı olduğunda eskiden olduğu gibi doğrudan yerel şirketlerle iletişime zorunluluğu hissetmemekte şayet yurtdışındaki veya yurtiçindeki yabancı firmaların maliyeti daha düşük ise bu şirketleri kolaylıkla tercih edebilmektedir. Bu gayet tabii yerli üretimi geriye çekmekte veya ağır yüklerle rekabete zorlamaktadır. İşverenler ise kimi zaman omzundaki ağır rekabet yükünü çalışanlarından karşılamaktadır. Buna tüketiciler açısından bakmak gerekirse, ürün yelpazesi daha geniş olan tüketici, marka değeri olan veya daha uygun fiyata sahip olan yabancı ürünlere eğilim gösterebilmektedir. Elbette bunun telafisi yine yerli firmalarından ve bu firmaların çalışanlarından tarafından fazla mesai veya düşük gelir olarak yapılmaktadır. Yani küreselleşme dolaylı olarak bireylerin cebine giren kazancı etkilemektedir.

Sosyal dışlanma süreçlerinin yoğun yaşandığı alanların başında kentlerdeki yoksul mahalleler gelmektedir.

Kentsel yoksulluğun kentleşme sorunlarından biri olduğu ve en önemli sorunlarının başında yer aldığı kuşkusuzdur. Çünkü, dar anlamda kentleşme sorunu olarak bilinen konut, gecekondulaşma, ulaşım, arsa vurgunculuğu, rantçılık gibi çok sayıda sorunun temelinde yoksulluk bulunduğu gibi, yoksulluğun kendisini de başlı başına bir kentleşme sorunu olarak görmek yanıltıcı olmaz. Bir başka deyişle anlatmak gerekirse, kentleşme ve yoksulluk birbirlerinin hem bağımlı, hem de bağımsız değişkenidir (Keleş, 2014:138).

Yoksul mahalleler, gecekondulaşma, göç, yüksek nüfus artışı, konut sorunu, köyle bağlantının kalmaması, kentlerde yardımlaşma ve dayanışma duygusunun azalması, komşusu açken tok yatan bizden değildir? Düsturunun unutulması gibi hususlar; kentsel yoksulluğun başlıca sebepleri olarak göze çarpmaktadır.

1.5. Kent Yoksulluğu İle Mücadele Yöntemleri

Yoksulluk kavramı, gerek cumhuriyet döneminde gerek cumhuriyet dönemi öncesinde yani Osmanlı Devleti döneminde yetkililerin, yerel yönetimlerin ve halkın mücadele etmesi gereken önemli bir kavram olmuştur. Fakat ülke içindeki ve dışındaki değişen atmosferler, ülkenin ekonomik, siyasal, teknolojik ve Sosyo-kültürel yapısını da değişikliğe sürüklemiştir. Bu değişiklik kimi zaman gelişim olarak şekillenmiş kimi zaman ise yoksulluk kavramı ile mücadele daha da gerekli hale gelmiştir.

Osmanlı Devleti, yoksullukla mücadeleyi İslami temeller üzerine kurmuştur. Bu temellere göre, Müslüman topluluklarda devlet, memleketin fakirlerinin tümünü gözetmek, yani ihtiyaç içinde bulunanların muhtaç oldukları şeyleri temin etmek zorundadır. Aynı zamanda devlet, iş sahibi olmayanlara da yardım elini uzatmak görevi ile de karşı karşıyadır. Ayrıca bu devleti askeri personelin ihtiyaçlarını karşıladığı gibi, Müslümanların devleti olması sebebiyle, İslam'ı yaymakla, din ve devlet aleyhinde hareket etmek niyetinde olanların niyetlerini boşa çıkarmak için de gerekli tedbirleri almak mecburiyetindedir. Erkek ve kadın, hür ve köle, Müslüman ve gayr-ı Müslim kim olursa olsun, savaş esirlerini devlet hazinesinden yapacağı harcamalarla kurtarmak ve sosyal, ekonomik ve siyasi sıkıntılara düşmüş olanlara da yardım etmek bu devletin görevleri arasındadır. Aynı zamanda dullar ve yetimler İslam devletinin güvenliği altındadır. Okullar, hastaneler, camiler, belediye ve sosyal hizmetleri yapabilmek için gerekli olan bütün kamu binalarını inşa ettirmek, yabancıların ağırlanması, yolcu ve seyyahların yararlanacakları tüm eserlerle yol güvenliğinin sağlanması ve yolcular için sağlık tedbirlerinin alınması İslam devletinin görevleri arasındadır (Yediyıldız, 1982:34).

Devlet bu görevleri tek başına yüklenmekle beraber, daha toplumun oluşmaya başladığı ilk anlardan itibaren devletin görevlerini hafifletici ve destekleyici müesseseler doğmaktadır. İslam dünyasında ve Osmanlı Devleti'nde en gelişmiş ve yaygınlaşmış olan bu müesseselerden biri de şüphesiz vakıflardır. Osmanlı Devleti'nde vakıf eserlerinin vakfediliş sebeplerini birkaç noktada toplamak mümkün görünmemektedir. Aslında vakfın en güzelinin insanların şiddetle ihtiyaç duydukları ve muhtaç oldukları şeylerde olabileceğini kabul eden anlayışla, daha çok hem insanların dünyalarına hem de ahiretlerine faydalı olabileceği düşünülen hususlarda vakıflar tesis etmeleri kabul edilebilir. Bu bakımdan, bölgelere ve zamana göre ihtiyaç duyulan hususlar farklılık arz ettiğinden, farklı farklı yönlerde vakıflar tesis edildiği görülmektedir. Mahallelerdeki köpeklere ekmek dağıtılmasından çevreye gelen leyleklere yiyecek teminine kadar insanlar dışındaki canlıların bile, vakfiyelerin yardım alanı içinde bulunduğunu fakat daha çok fakir ve muhtaçlara yönelik, dul ve yetimlerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere vakıflar tesis edildiği görülmektedir. Hatta borçluların borçlarını ödeyebilmeleri, esirlerin esaretten kurtarılmasının yanında; alışverişe çıkanların aldatılmalarını önlemek üzere çarşı ve pazarlara ölçekler ve kantarlar konulmasına, evlatlık ve hizmetkârların azarlanıp dövülmemeleri için kırdıkları kap-kacağın yerine konularak tazmin edilmesine, yoksul kızlara çeyiz verilmesine, düğünlerin yapılmasına, çalışamayacak kadar yaşlanan veya sakatlanan meslek erbabı ile işçilere fonların tahsisine, halka faydalanacaklarına eserlerin yazdırılmasına, ceza evlerindeki mahkumların bazı ihtiyaçlarının

karşılanmasına kadar bir çok sebep ve amaç ile vakıflar tesis olunmuştur (Şeker, 2007:207-208).

Görüldüğü üzere Osmanlı Devleti'nde yoksullukla mücadele kavramı çok geniş bir uygulama sahası üzerinde şekillenmiştir. Hayvanlardan, işsizlere, kimsesizlere, yoksullara, işçilere, sakat ve yaşlılara, köle ve hür insanlara, Müslümanlara ve Müslüman olmayanlara kadar çok geniş bir yardım anlayışı gözlenmektedir. Vakıflar kuşkusuz hem yardıma muhtaç olanların ihtiyaçlarının karşılanması hem de varlıklı kimselerin halktan kopmaması ve sosyal dayanışmaya yönlendirilmesi için atılmış en önemli adımlardır. Bu bilinenler dâhilinde, Osmanlı Devleti'nin 600 yıllık iradesi ve geniş bir coğrafyaya dağılmasının sebepleri daha iyi anlaşılmaktadır. Zira hür-köle, Müslüman ve Müslüman olmayan, zengin-fakir ayrımı yapmadan, İslam'ın adalet ve yardım felsefesini temel edinen Osmanlı Devleti, hem adalet hem de refah anlayışı ile geniş bir coğrafyaya sahip olmakla birlikte uzun yıllar ömrünü sürdürebilmiştir.

Yoksulluk her zaman ülkemizin en önemli sorunları arasında yer almıştır. Bununla birlikte yoksullukla mücadele politikalarına ise 1961 Anayasası ile ilgi duyulmaya başlanmıştır (Kocatepe, 2011:53).

Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllara bakmak gerekirse, o dönemlerde kırsal oluşturan köylerin durumunu "Ordu Sağlık Bürosu Raporu" ortaya koymaktadır. Bu rapora göre; "Türk köylerinin %80'i sağlığa uygun olmayan çevrelerde kurulmuştu. Halkın %14'ü sıtmal, yaklaşık %9'u frengili, %72'si bitli olup her an tifüs hastalığına yakalanabilecek durumdaydılar. Evlerin %97'sinde sağlığa uygun tuvalet bulunmuyordu, bu koşullara uygun olanların ise sadece %7'si okur-yazar durumdaydı" (Adaçay,2008:161). Hemen sonrasında, köylünün içinde bulunduğu sıkıntıların giderilmesi ve ekonomik bağımsızlığa kavuşması için ilk temeller atılmaya başlanmıştır. Cumhuriyetin kurulmasından hemen sonra Türkiye Kızılay Cemiyeti'nin kurulması, Köy Kanunu'nun çıkarılması, Aşar Vergisinin kaldırılması, Millet Mektepleri, Halk Odaları, Köy Enstitüleri, Tarım Satış ve Kredi Kooperatifleri 'nin kurulması, Toprak Mahsulleri Ofisi, Ziraî Donatım Kurumu, şeker şirketi, sıtma ve trahomla savaş, öğretmenlik gibi uygulamalar, kırsal alanın kronikleşmiş yoksulluğuna çözüm üretmek olarak değerlendirilebilir. (Adaçay, 2008:161-162). II. Dünya Savaşı (1940-45) döneminde ise, "mülk gelirlerinin emek gelirleri; karların ücretler; piyasaya dönük büyük çiftçilerin üretime dönük küçük köylüler aleyhine genişlediği yıllar" olduğu görülmektedir (Adaçay, 2008:163).

1950'li yıllara değinmek gerekirse; tarım arazilerinin tarımsal nüfusu karşılayamaması ve tarımda makineleşme gibi unsurlar kırdan emek fazlalığına yol açmış bu durumda kırdan kente göç hareketini başlatmıştır. Bunun yanında diğer sebeplerini saymak gerekirse, ekilen toprakların parçalı olması, makineleşmeyle birlikte insan gücüne olan ihtiyacın azalması köylerdeki altyapı ve sağlık hizmetlerinin kentlere göre daha az olması kentlerin çekiciliğini arttırmış ve 1960'lardan sonra daha yoğun olarak yaşanacak olan göçlere zemin hazırlamıştır (Kocatepe, 2011:53). 1960'lı yıllara gelindiğinde de devlete yüklenen "Sosyal Devlet" statüsü ile yoksulluk mücadele edilmesi gereken bir konu haline gelmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin 1961 Anayasası ile birlikte "Sosyal Devlet" statüsüne geçtiği kabul edilmiş ve bu nedenle yoksullukla mücadele edilmesi, anayasal hükümlerin gereklerinden biri haline gelmiştir (Akyalçın, Temizel, 2006: 5).

Ancak 1973 seçimleri Türkiye belediyeçiliğinin kırılma noktalarından birisidir. 1970 sonrasında belediyeçilik hizmetlerinde sosyal belediyeçilik uygulamaları yaygın bir şekilde halka sunulmaya başlanmıştır. Yasanın verdiği sınırlı yetki ve göreve rağmen ciddi sosyal uygulamalar olmuştur. 1580 sayılı Yasa; yoksullara yardım etmek barınacak yerler sağlamak, kimsesiz çocuklar için yetiştirme yurtları açmak, bir takım sosyal yardım sandıkları kurmak gibi görevler tanımlanmıştır. 1973'lü yıllarda belediyeler, birlikler, kooperatifler, şirketler, mahalle temsilciliği ile katılımı arttırarak ve sivil toplum ile sendika/meslek odalarını da yönetime dâhil ederek, yeni belediyeçilik uygulamalarını hayata geçirmiştir. Bu dönemde yerel yönetimler görev ve sorumluluklarını yerine getirmek için kaynağa gereksinim

duymuştur. Yerel yönetimlerin mali kaynak olarak merkezi yönetimlere bağımlı olduğu gerçeği bu yönetimleri güçsüz düşürmüştür. Ayrıca Türkiye’de mali işler bazen yazılı ve kurallı işlemediği için yerel yönetimlerin merkezi yönetimlere yakınlığı, aynı partiden olmaları belirleyici olmuş kişisel ilişkileri iyi kullanan belediyeler daha fazla mali kaynağa ulaşabilmiştir. Bu bağlantılara sahip olmayan muhalif belediyeler için bu durum aleyhlerine işlemiştir (Kesgin, 2012:123-124).

1980’li yıllara gelindiğinde ise hem Türkiye’de hem de dünyadaki değişen konjonktürler benimsenen yaklaşımların değişmesine sebep olmuştur. 1980’li yıllarda dünyadaki benzer gelişim, değişim/dönüşümlere uygun olarak Türkiye’nin kentlerinde de büyük yapısal değişiklikler olmuştur. Kentte göç eden yoksullar daha önce gecekondu çevresi ve “enformel yardım ağları” ile kentle ve sistemle bütünleşirken bu tarihten sonra bu durum eskisi kadar kolay olmamıştır (Buğra ve Keyder, 2003:48)

Yoksullara dönük doğrudan uygulamalar 1973’lü yıllardan sonra yerel yönetimlerin de katılımı ile uygulama alanı bulmuştu, fakat 1980 darbesi sonrasında gelişen süreçlerle toplumcu anlayış başlamadan bitmiştir. Bir nevi 1960’lı yıllardan sonra yürürlüğe girmeye başlayan sosyal devlet için bu yıllar milat olmuştur. Bir yandan dar olan piyasa ve çözülen geleneksel değerler yoksulluk politikalarını zorlaştırmıştır. Piyasalar toplumlardan özerk ve bağımsız oldukça, ekonomi de kontrolsüz bir hal almış, ulus-devletin çözülmesi kolaylaşmıştır. Bunların sonucunda sosyal gruplar dağılmış, eski dayanışma önemini yitirmiştir (Bilgin, 2005:238).

1980’li yıllar, yerel yöneticilerin yerel hizmetleri metalaştırdıkları, kentsel mekânda kutuplaşmayı kolaylaştırdıkları, çevreyi tahrip ettikleri dönem olmuştur. 1980 sonrasında belediyelerin güç ve kaynaklarına paralel olarak ürettikleri kentsel mekanda, tüketimde ve konut üretiminde toplumsal eşitsizlikte yerel yönetimler önemli paylara sahip olmuştur. Kemalist projenin homojenleştirici vurgusu 1980 sonrasında yerini girişimci âdemi merkeziyetçiliğe bırakmıştır. Bu yıllar, 1930’lardan sonra gelişen geleneksel belediyeçiliğin ötesine gidilerek, yerel yönetimler için büyük değişim ve gelişime paralel olarak belediyelerin her anlamda kentsel yaşamda aktif olmaya başladığı yıllar olmuştur (Kesgin, 2012:129-130).

1995 yılları ve sonrasında ise 1980’li yıllardaki zihniyet hızla değişmiş ve yerini yerel kalkınma ve sosyal belediyeçilik politikalarına bırakmıştır. Aşağıda kent yoksulluğuna müdahale yöntemlerinden bahsedilecektir.

1.5.1. Dolaylı Mücadele Yöntemleri

Dolaylı yaklaşım “hızlı büyüme” yoluyla yoksul kesimin gelirlerini ve hayat standartlarını arttırmayı ön plana çıkarmaktadır. Bilindiği gibi, bir ülkenin kişi başı GSYİH ile yoksulluğun boyutları arasındaki güçlü korelasyon ekonomik büyümeyi yoksulluğun çözümü yapmaktadır. Büyümenin hızlı olması durumunda bunun sadece hane halklarının parasal gelirlerini arttırmakla kalmayacağı, aynı zamanda, eğitim, sağlık ve altyapı olanaklarının da gelişmesini sağlayarak, yoksulluğun azaltılmasına dolaylı katkı sağlayacağı ve “insani yoksulluk” göstergelerini olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir (Gündoğan, 2008).

Ekonomik büyümenin hızı yanında, gerçekleştirilen büyümeden kaynaklanan kazanımların adil bölüşümünün de yoksulluğun azaltılmasında önemli bir etkisi bulunmaktadır. Dolayısıyla, büyüme öncesinde mevcut üretim faktörlerinin mülkiyet dağılımının eşitsiz olduğu durumlarda sağlanacak büyümenin, bu eşitsizliklerin yoksulluk üzerindeki olumsuz etkisini muhafaza etmesi hatta daha da körüklemesi beklenebilir (Gündoğan, 2008).

Ülkemizde, özellikle kentsel yoksulluk düzeyinde, mücadele yöntemlerine değinirken gelir dağılımındaki eşitsizlik üzerinden göstergelerin, ekonomik büyümenin istihdama etkilerinin kentte yaşayanlara olumsuz etkilerinden bahsettiğimiz üzere, serbest piyasa ekonomisi özelinde bir şekilde, dolaylı mücadelenin içinde hükümetlerin

müdahaleleri ile piyasanın kendiliğinden düzene girmesi ve kentte yaşayanlara olumlu etkileri beklenilmektedir.

1.5.2. Doğrudan Mücadele Yöntemleri

Doğrudan mücadele yönteminde, dolaylı mücadele yönteminin aksine yoksul bir bireye, gruba ya da haneye; dolaysız, direkt olarak yapılmış olan müdahaleler söz konusudur.

Kentsel yoksullukla doğrudan mücadele yöntemlerini kişilere ulaştıran kurumların başında; Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri, Belediyeler, Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları ile Kalkınma Ajansları gelmektedir.

Bu Kurumların kullandıkları araçlar ise: Sosyal yardımlar, mikro krediler, şartlı nakit transferleri ve İşsizlik ödenekleridir. Sosyal devlet ilkesi gereğince, yoksul vatandaşlara şefkat eli uzatılmaktadır. Sosyal yardımlar vasıtasıyla kentteki yoksul ve muhtaçlara ulaşılırken, mikro krediler vasıtasıyla dar gelirli vatandaşlara ve ev hanımlarına, şartlı nakit transferleri ile engelliler başta olmak üzere diğer dezavantajlı gruplara eğitim, sağlık gibi düzenli yardımlarda bulunulurken, İşsiz kalan vatandaşlara yönelik olarak da işsizlik ödenekleri ile kentlerde yoksullukla doğrudan mücadele edilmektedir.

Dolaysız yoksullukla mücadele programlarının etkinliği ve yoksulluğun azaltılmasındaki nihai başarısı için üç temel koşulun sağlanması gerekmektedir. Bunlardan birincisi, yoksullukla mücadelenin genel kamuoyu tarafından öncelikli bir hedef olarak benimsenmesi ve bu yönde uygulanacak somut program ve politikaların toplumda yaygın destek bulmasıdır. İkinci koşul, bu program ve politikaların hedeflediği yoksul kitlenin iyi belirlenebilmesidir. Gerekli üçüncü koşul, uygulamanın şeffaf olması ve her kademede hızlı karar alabilecek bürokratik kadroların varlığıdır. Yoksullukla etkili bir mücadele yürütülebilmesi için “hem dolaylı hem de dolaysız yaklaşımın bir arada yürütülmesi gerekliliği konusunda genel bir uzlaşısı vardır.” Ancak Türkiye açısından ucu kaçırılan doğrudan yaklaşım ile tamamen ihmal edilen dolaylı yaklaşım arasındaki uçurum, yoksul sınıfların ortadan kalkması bir yana hızla çoğaltılmalarına neden olmaktadır (Şenses, 2001:327).

1.6. Sosyal Dışlanma Kavramı

Sosyal dışlanma; “topluma katılma veya toplumun bir parçası olarak kabul edilmeyi yansıtan sosyal bütünleşmenin ve kaynaşmanın karşısı olarak tanımlanabilir. (Sapancalı, 2005:53)

Sosyal dışlanmanın birbirinden etkilenen ve beslenen ekonomik, siyasi, kültürel ve mekânsal boyutları mevcuttur. Bu farklı boyutlardaki dışlanmaların etkileşimi nedeniyle olumsuz koşulların süreklilik arz ettiği, bir döngü söz konusudur.

Oldukça karmaşık bir kavram olan sosyal dışlanma kavramı için genel bir tanımın olmamasının sebebi, kavramın henüz çok yeni bir kavram olmasıdır. Sosyal dışlanma tanımlanmaya çalışılırken en çok vurgu, ekonomik boyut üzerine yapılmakla beraber; kavram politik, sosyal, kültürel boyutta da incelenmektedir. Dışlanma kavramı çoğu zaman sınıf altı, yoksulluk, eşitsizlik, yabancılaşma, irtibatsızlık, yoksunluk, marjinalite, bütünleşmeme gibi terimlerle birlikte kullanılmaktadır. Görüldüğü gibi, bu kavram ile eş anlamlı olarak kullanılabilecek terimlerin sayısı oldukça fazladır. Genel olarak sosyal dışlanma, insanın sosyal etkinliklerin dışında kalmasını ifade eder (Acar, 2012:37). Byrne’e göre sosyal dışlanma, eşitsizliklerin büyümesi ve nüfusun bir bölümünde yükselen sosyal ve ekonomik güvenlik açığının dönüşümü sonucunda ortaya çıkan sosyal uyum kaybı anlamına

gelmektedir. Sosyal dışlanma eşitsizlikten kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda küreselleşen sermaye ve onunla ilişkili üst sınıf tarafından yönlendirilen sanayi sonrası düzenin bir ürünüdür (Karakaş, 2010:10; Byrne, 2005: 182). Adaman ve Keyder'e göre ise sosyal dışlanma, yoksulluk hallerini de içeren ama onun tek boyutluluğunu ve anlık niteliğini aşan bir kavram olarak ele alınabilir. Bu çerçevede sosyal dışlanma; ekonomik, mekânsal, kültürel ve politik dışlanma gibi boyutlarda kendini gösterebilmektedir. Bu boyutlar çoğu zaman iç-içe geçmiş ve birbirinin etkisini artıran bir şekilde ortaya çıkabilmektedir. Dışlanma, bir süreç olarak bu çeşitli boyutlar ve bunlar arasındaki dinamikler dikkate alınarak incelenmelidir (Tartanoğlu, 2010:3; Adaman ve Keyder, 2006:9).

Bütün bu yazarlar ve yaklaşımlar sosyal dışlanmayı farklı boyutları ile değerlendirmekte, konuyu kendi dünya görüşlerine göre kavramsallaştırmaktadırlar. Aslında sosyal dışlanmayı oluşturan unsurlar arasında diğerlerini de belirleyen ekonomik yetersizlik olduğu söylenebilir. Ekonomik olarak yetersiz bir birey, ihtiyaçlarını karşılayacak ve asgari bir yaşam standardını sağlayabilecek gelirden yoksundur. Bununla ilişkili olarak sağlık, eğitim, konut ve diğer tüm ihtiyaçlara ulaşması da gelire bağlıdır. Yeterli geliri olmayan kişi, eğitim olanaklarına ulaşamayacağından, ileride iş bulmasına olanak sağlayacak imkândan yoksun kalacaktır. Bu da döngüsel olarak yine gelir yoksunluğuna ve yetersizliğine yol açacaktır. Eğer kişi işsizse, çalışma aracılığıyla kurduğu sosyal ilişkilerden de yoksun kalacaktır. Sosyal güvenlik mekanizmalarına erişemez duruma gelecek, giderek toplumla kurduğu bağlar zayıflayacaktır (Tartanoğlu, 2010:6).

Bu durumda sosyal dışlanma, farklı ayrımlarıyla genellikle ekonomik yetersizlikle yani yoksullukla aynı paydayı paylaşmaktadır.

Öte yandan yoksul olmadığı halde ekonomik ölçütler dışındaki ölçütlere göre dezavantajlı durumda sayılabilecek ve sosyal dışlanma riskiyle karşı karşıya kalmış kişiler bulunmaktadır. Sosyal dışlanma ve yoksulluk kavramlarının her ikisinin de temelinde eşitsizlik ve yoksulluk kavramları yatmaktadır. Yoksulluk gelir üzerine odaklanırken, sosyal dışlanma yoksunluğa yol açan ve yoksunluğun bir parçası olan süreç ve kurumlardaki sosyal ilişkileri de kapsayan daha dinamik bir olgudur. Bu bağlamda yoksulluktan daha geniş bir kavramdır (Şahin, 2010:75-79).

1.6.1. Sosyal Dışlanmanın Nedenleri

Sanayi Devrimi'nden beri var olan yoksulluk ve eşitsizlik gibi sorunların 1970'lerden sonra sosyal dışlanma başlığı altında ortaya çıkması, Neo-liberal politikaların dünyanın her yerinde sosyal krizlere yol açması ve sosyal refah devletinin ekonomik ve sosyal anlamda gerilemeye başlaması ile birlikte olmuştur. Bu yıllarda özellikle Avrupa Birliği'ne (AB) üye olan ülkelerde işsizlik çok yüksek boyutlara ulaşmış ve hükümetlerin bu konuda önlemler alma girişimleri yaygınlaşmıştır. Sosyal dışlanma tehdidine karşı sosyal içerme politikaları geliştirme zorunluluğu doğmuştur. Sosyal içermeyi; hem gelir düzeyleri toplum ortalamasının çok altında olduğu için, hem de etnik veya dini kökenleri, toplumsal cinsiyetleri, eğitim durumları, fiziksel ve zihinsel engelleri dolayısıyla topluma eşit vatandaşlar olarak katılmakta zorluk çeken insanların durumunu kurumsal düzenlemeler yoluyla çözmeye yönelik politikalar olarak tanımlamak mümkündür. Bir anlamda sosyal içerme, siyasi iradeyle alınmış kurumsal önlemler bütünü olarak da nitelendirilebilir (Buğra, 2005:9).

Sosyal dışlanmanın bir olgu olarak ortaya çıkışını; gelişmiş ülkelerde Fordist sistemin gücünü kaybettiği, gelişmekte olan ülkelerde ise, kalkınmacı anlayışın kitleleri topluma dahil edemediği bir dönemde, geçici yoksulluğun kalıcı bir duruma dönüşmesiyle ilişkilendirmek mümkündür (Adaman ve Keyder, 2006:9).

Bu noktada genel olarak sosyal dışlanmayı ortaya çıkaran nedenleri sıralamak gerekirse (Tokol, 2012);

- Küreselleşme,
- Sosyal refah devletinin krizi ve kamu harcamalarının azalması,
- Esnek üretim sisteminin yaygınlaşması,
- Artan eşitsizlikler,
- Aile yapısındaki değişim gibi birbirini etkileyen ve iç-içe geçmiş pek çok süreç sayılabilir.

1.6.2. Sosyal Dışlanmada Dezavantajlı Gruplar

Sosyal dışlanma belli grupların engellilik, yaş, cinsiyet, din ve etnik köken gibi konularda ayrımcılık nedeniyle sistematik olarak dezavantajlı duruma gelmesi sürecini ifade eder. Bu kişiler ayrımcılıkla, yasal sistem, eğitim, sağlık gibi kamusal alanlarda karşılaştıkları gibi; hane halkı gibi sosyal alanlarda da karşılaşabilmektedirler. Sosyal dışlanma riski bulunan birey ve gruplar çeşitlilik göstermektedir. AB’de yoksulluk ve sosyal dışlanma riski yüksek olan grupların en belirgin özellikleri şu şekilde sıralanabilir: (Gökbayrak, 2005:54)

- İşsizler (özellikle uzun dönemli işsizler),
- Tek ebeveynli aileler,
- Yaşlılar,
- Çok sayıda çocuğu ve bakıma muhtaç yaşlısı olan aileler,
- Yoksul çocuklar,
- Göçmenler,
- Etnik gruplar ve özellikle çingeneler,
- Özürlüler,
- Evsizler,
- İnsan ticaretine konu olanlar,
- Bakım kurumlarında yaşayanlar,
- Geçimlik tarım yapan aileler ve toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığa maruz kalan kadınlardır.

Dışlanma açısından riskli gruplarda yer alan özürlüler, yaşlılar, kadınlar, çocuklar gibi sosyal bakımdan dezavantajlı kişilerdir. Korunmaya, yardıma, bakıma ve desteğe ihtiyaç duymaktadırlar, Dışlanmaya maruz kalmış bireyler, birbirlerinden oldukça farklı özelliklere sahip bir grup oluşturmaktadırlar. Bu gruplara dâhil olan bireyler, kendilerini den bireylere mesafeli davranabilmektedir. Bireylerin çeşitli nedenlerle dışlanmış olmaları, bireyler açısından toplumla bütünleşme konusunda kendilerini yetersiz görmeleri şeklinde gerçekleşmektedir. Toplum açısından ise, toplumun sosyal dışlanma riski altında bulunan grupları kendi içine alma konusunda tedbirli davranması şeklinde gerçekleşmektedir. Dolayısıyla, dışlanma bireysel ve toplumsal ve bireysel boyutları olan iki taraflı bir olgudur (Acar, 2012:38-39).

BÖLÜM 2: TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLER VE KENT YOKSULLUĞUNA MÜDAHALEDE SOSYAL BELEDİYECİLİK

Devlet, insanlık tarihi boyunca çeşitli sorgulamalara tabi tutulmuş bir yapı olarak süregelmiştir. Kimi zaman devlet var mıdır, yapısı nasıl olmalıdır, yetki alanları ve görevleri nelerdir çerçevesindeki sorular kültür, politika, din, fikir değişiklikleri, iktisat, sanayileşme, modernleşme ve coğrafya vb. parametreler etkisi ile devlet olmalı mıdır çerçevesindeki sorulara çevrilmiştir. Çalışmanın bu bölümünde Türk İdari yapısından, yerel yönetimlerden, belediyelerin yoksullukla mücadele yöntemi olan sosyal belediyeciliğe ilişkin görevleri ele alınacaktır.

2.1. Türk İdari Yapısı

Türkiye'nin yönetim yapısı idari (genel), askeri, adli ve akademik olmak üzere dört alan üzerinde yükselmektedir. Türkiye'de "devlet" örgütlenmesi denildiği zaman akla gelen devleti olması, toplumsal iradenin mecliste olması ve laiklik ilkesi temelinde kurulmuş üniter bir devlet olmasıdır. Modern devletin temeli olan bu öğeler Türkiye'de Osmanlı Devleti'nin son dönemlerini de içine alan beş anayasal dönemde oluşmuştur. Bunlar ilk anayasa olarak bilenen 1876 tarihli Kanuni Esasi, Kurtuluş Savaşı dönemine ait olan 1921 Anayasası, Cumhuriyet rejiminin "kuruluş anayasası" olan 1924 Anayasası, 1961 Anayasası ve bugün için yürürlükte olan 1982 Anayasasıdır (Güler, 2009: 112, 133).

Türkiye'nin yönetim yapısının genel ilkesi 1982 Anayasasının 123. maddesinde belirlenmiştir. Buna göre idare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir. İdarenin kuruluş ve görevleri "merkezden yönetim" ve "yerinden yönetim" esaslarına dayanır. Anayasanın bu ilkesinden yola çıkarak aşağıda önce Türkiye'deki merkezi yönetim örgütü ve daha sonra yerel yönetimler açıklanmaya çalışılacaktır (Sayan, 2009:202).

2.1.1. Türk İdari Yapısında Merkezden Yönetim

Merkezden yönetimde kamu hizmetlerine ilişkin kararların alınması ve uygulanması tek merkezden yapılır. Bu yönetim ilkesi, kanunların uygulanmasında ve hizmetlerin sunulmasında tekliği esas almakta ve kamu kurumlarının örgütlenmesi, işleyişi ve hizmet sunumunda homojenliği benimsenmektedir (Şengül, 2010:1).

Merkezden yönetimi esas alan sistemlerdeki merkezdeki organlar dışında başka yönetsel organlar bulunmaz. Ülkenin bütününe ilgilendiren kararlar bu organlar tarafından alınır. Kararlar devlet adına alınmaktadır: devlet ülkedeki tek tüzel kişiliktir. Merkezi yönetim, kamu hizmetlerinin ülkenin bütününe götürülmesini sağlamak üzere taşrada örgütlenmeye gidebilir. Taşradaki örgütlerde çalışan kamu görevlileri merkezi yönetimin hiyerarşik denetimi altındadır. Kendilerine ait yetkileri olmayıp merkeze ait yetkileri kullanırlar. Görevli ve yetkili oldukları kamu hizmetlerinin görülme şekilleri yetkinin asıl sahibi olan merkezi organlar tarafından belirlenir. Debbasch, mutlak anlamda geçerli olabilecek böyle bir sistemin anlamsız ve uygulanamaz olduğunu belirtir. Hukuki anlamda birlik sağlanması uygulamada karmaşıklığın doğmasına engel değildir (Şengül, 2010:1; Debbasch,1989:222-223).

Merkezi yönetim, görev dağılımını yasama, yürütme ve yargı olarak üç esas üzerine gerçekleştirmektedir. Bu bağlamda yasama organı Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), yürütme organı Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu ve yargı organı ise Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Sayıştay ve Danıştay birimlerince görevini yerine getirmektedir.

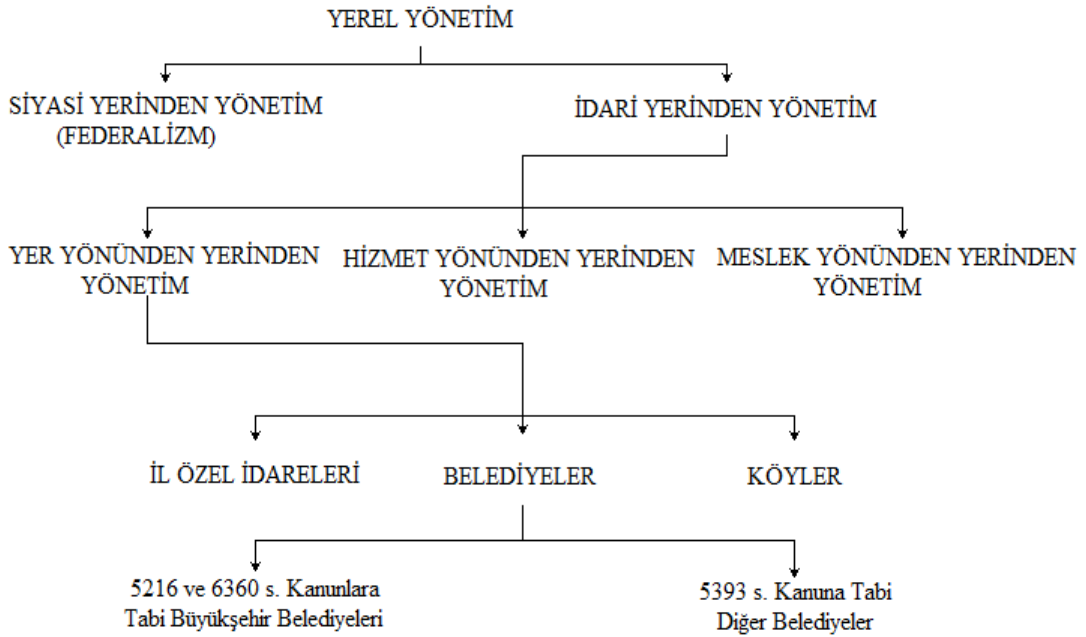
2.1.2. Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Yapısı

Siyasi rejim ne olursa olsun, günümüzde üniter devletler, merkezi yönetim ve yerel yönetimlerden oluşmaktadır. Yerel yönetimler, merkezi yönetimden ayrı bir tüzel kişiliğe ve

ayrı bir malvarlığına sahiptir. Devlet bütçesinden ayrı bütçeleri ve ayrı gelir kaynakları vardır. Sorunların yerinde tespit edilip hızlı çözümler bulunabilmesi bu yönetimlerin “fonksiyonel etkinlik” yönünü, karar organlarının o çevrede yaşayan seçmenler tarafından serbest seçimler yoluyla belirlenmesi, demokratik yönünü ortaya koymaktadır (Mecek vd., 2015:35).

Aşağıda Yerinden Yönetim ve Yerel Yönetimlerin şematik kurgusu yer almaktadır:

Şekil 1: Yerinden Yönetim ve Yerel Yönetimlerin Şematik Kurgusu

Kaynak: Mehmet Mecek, Mesut Doğan ve Bekir Parlak, İdari ve Mali Açından Türkiye’de Yerel Yönetimler, 2015, Bekad Yayınları, Ankara, s.7.

İdari yerinden yönetimde devlet dışında egemenlik kullanan başka yönetsel birimler bulunmaz. Devlet ile yerel yönetimler arasında güç ve sorumluluk paylaşımı kanunlarla yapılır. Dolayısıyla yönetimler arası ilişkinin sınırları ve içeriğini belirleme konusunda merkezi yönetim asli yetki sahibidir. Yasama organının çıkaracağı kanunlarla yerel yönetimlerin yürütmeye ilişkin yetki ve sorumlulukları genişletilip daraltılabilir. Kanunların belirlediği çerçeve içinde kalmak şartıyla yerel yönetimler hareket serbestliğine kavuşur. Yönetimin bütünlüğünü sağlamak üzere merkezi yönetim yerel yönetimler üzerinde anayasa ve kanunlardan kaynaklanan denetim yetkisine sahiptir. Vesayet denetimi, yargı denetimi gibi mekanizmalar, yerel yönetimlerin karar ve uygulamalarıyla yasal sınır arasındaki ilişkiyi tespitiye yöneliktir. Kanuna uymayan ve ulusal çıkarlarla çatışan yerel yönetim faaliyetleri engellenir, yerel organların yaptığı işlemler iptal edilir. İdari yerinden yönetimle merkezden yönetimin ortaya çıkardığı sorunlar aşılmaya çalışılır. Yerinden yönetim, yerel toplulukların yönetim sürecine katılmayı kolaylaştırdığı için halkı daha aktif konuma getirir. Yerinden yönetim kuruluşları, idari ve mali özerkliğe sahip kendi organları tarafından yönetilen kuruluşlardır (Şengül,2010:8-9).

Ayrıca hukuki tanımlamalara bakılacak olduğunda, Anayasanın 127. Maddesi de Türkiye’nin mahalli idarelerini şöyle izah etmektedir: “Mahalli idareler: il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, yine kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir. Mahalli idarelerin kuruluş görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir.” Aynı maddenin devamında: “Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların

gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahiptir.” Maddenin devamında da: “Mahalli idarelerin belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacı ile kendi aralarında Bakanlar Kurulu’nun izni ile birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezi idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır.” Tanımlaması ile mahalli idarelerin yapısı ve işleyiş biçimi hakkında bilgi vermektedir (Beki, 2008:27-28).

Yukarıda tanımlamalarına ayrıntılı olarak değinilen yerel yönetimlerin, işleyiş sistemi içerisinde bir takım yararları ve zararları bulunmaktadır. Yararlarından bahsedilirse, ilk olarak demokratik esaslara uygunluğu belki de bu yönetim çeşidinin en önemli yararıdır. Merkezi seçimlerden ayrı olarak yapılan seçimler, merkezi yönetim ile yerel yönetim ekibinin performansını daha hakkaniyetli bir şekilde değerlendirme imkânı sunmaktadır. İkinci önemli yararı, bu yönetimlerin bölgesel ihtiyaçları daha hassas bir şekilde kavrayarak, daha hızlı çözümler sunabilmesidir. Diğer bir yararı ise, bürokrasi karmaşasını büyük ölçüde azaltıp zaman bağlamında optimum hızı yakalamasıdır.

Öte yandan bu yönetimin yararları yanında bir takım zararlarının olduğu ve olabileceği öngörülmektedir. İlk olarak her ne kadar bu yönetimler demokrasi yolu ile seçilse de kimi zaman partizanca uygulamalara yol açabilmektedir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerimizde özellikle son dönem belediye başkanlarının tutumuna istinaden devletin bu belediye başkalarını görevden almak suretiyle atamış oldukları kayyumlar vasıtasıyla bu süreç en az yara alınarak, bölge halkının yaralarını sarma yönünde olumlandırılmaktadır. Buna paralel olarak bu şekilde devam ettirilen yönetim anlayışı, rahatsızlık yaratabilmekte ve ülkenin bütünlüğünü tehdit edebilmektedir.

Şekil 1’de görüldüğü üzere yerinden yönetim, siyasi yerinden yönetim ve idari yerinden yönetim olarak ikiye ayrılmakta; idari yerinden yönetim, yer yönünden yerinden yönetim, hizmet yönünden yerinden yönetim ve meslek yönünden yerinden yönetim olmak üzere üçe ayrılmakta; yer yönünden yerinden yönetim, il özel idareleri, belediyeler ve köyler üzere üçe ayrılmakta, belediyeler ise 5216 ve 6360 Sayılı Kanunlara Tabi Büyükşehir Belediyeleri ve 5393 Sayılı Kanuna Tabi Diğer Belediyeler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Çalışmanın bundan sonraki başlıklarında, bu çalışmanın konusu olan yer yönünden yerel yönetimler ayrıntılı olarak incelenecektir.

2.1.2.1. İl Özel İdareleri

Yerel yönetimler, yerel kamu hizmetlerinde etkinliği ve verimliliği esas alan, halkın yönetime daha çok katıldığı, demokratik değerlerin daha derin ve yaygın biçimde gelişme ortamı bulduğu özerk kuruluşlar olarak, özellikle gelişmiş ülkelerde çok önemli yerleri olan yönetim birimleridir. Bu kuruluşlar, yaptıkları hizmetler açısından olduğu kadar, ülkelerin demokratik gelişimleri bakımından da önem taşırlar. Bu kuruluşların verdikleri yerel hizmetler, insan yaşamını doğrudan etkileyen ve insanların en yakından izledikleri ve değerlendirdikleri hizmetlerdir; vatandaşların doğumundan ölümüne kadar birçok aşamada görev ve sorumluluk üstlenmişlerdir (Çetin, 2009:249).

Ülkemizde il özel idareleri ilk olarak 1864 Nizamnamesi ile kurulmuş, ancak tüzel kişiliğe sahip özerk bir yerinden yönetim birimi olarak kabul edilmesi, 1913 tarihli “İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanun-ı Muvakkatı” ile mümkün olmuştur (Ortaylı, 2000:188-190). Ülkemizde il özel idarelerinin özerk bir adem-i merkezîyet yönetimi hale getirilmesi 1876 Anayasası ile kabul edilmiş, tüzel kişiliğe sahip özerk bir kamu idaresi olarak kurulu düzenlenmeleri ise 1913 tarihli Kanun-ı Muvakkat (Geçici Kanun) ile gerçekleştirilmiştir (Öner, 2008:6). 1913 tarihli Geçici Kanun’un ilk 74 maddesi, illerin genel yönetimini

düzenlemiş, 74. maddesinden sonra gelen maddeleri ise il özel idarelerini düzenlemiştir. Kanunun ilin genel yönetimini düzenleyen birinci kısmı (md.1-74), 1929'da 1426 sayılı "Vilayet İdaresi Kanunu" ile kaldırılmıştır. 1426 sayılı kanun ise yerini 1949 yılında çıkarılan 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'na bırakmıştır. Geçici Kanun'un "İdare-i Hususiye-i Vilayet" başlığını taşıyan ikinci kısmı (md. 75-149) 74 yıl yürürlükte kaldıktan sonra 3360 sayılı yasanın temel çerçevesini oluşturmuştur. Anılan kanun, eğitim, öğretim, bayındırlık, tarım, sağlık, sosyal yardım, ekonomi ve ticaret alanında çağın en önemli hizmetlerini il düzeyinde yürütme sorumluluğunu il özel idarelerine vermiştir. İl özel idarelerine bu kadar çok görevin yüklenmesi, merkezi yönetimin bu görevleri yapabilecek güçten yoksun olmasından kaynaklanmaktaydı. Fakat daha sonra Cumhuriyet'in kurulması ve milli birliğin sağlanmasıyla merkezin güçlenmesi sonucunda, il özel idarelerinin görev alanına giren pek çok hizmetin yeni kurulan bakanlıklara, bakanlıkların taşra kuruluşlarına veya belli hizmetleri görmek için kurulmuş olan Karayolları, Devlet Su İşleri, Türkiye Elektrik Kurumu gibi kamu kurum ve kuruluşlarına verilmesine rağmen, bu görevlerin açıkça il özel idarelerinden de alınmaması, kargaşaya yol açmıştır. Sonuçta il özel idareleri mali güçleri oranında kendi görev alanlarına giren konularda merkezi idareye yardımcı olmaya devam etmişlerdir. Fakat bu süreç içerisinde il özel idarelerinin yeniden düzenlenmesi ihtiyacı sürekli gündemde kalmıştır (Hakyemez, 1998:172).

Geçici Kanun'dan sonra 1987 yılında çıkarılan yasa da ihtiyaçlara cevap vermeyince en son 2005 yılında çıkarılan 5302 Sayılı yasa ile daha özerk ve güçlü ve geniş teşkilata sahip yerel yönetimler haline gelmişlerdir. İl özel idarelerine devletin kendine ait amaç ve fonksiyonlarını kapsayan görevler yanında ilin mahalli ve özel ihtiyaçlarını karşılayacak görev ve yetkiler verilmiştir. Getirilen ikili sistemle il yönetimi hem devleti hem de mahalli halkı temsil etmektedir. Merkezi yönetimin, yerinden yönetim ilkesine göre verilen görevler ile mahallin istek ve ihtiyaçlarına cevap veren görevleri iç içe geçmiştir. Eğitim, sağlık, bayındırlık, tarım, ekonomi, çevre, turizm bunlar arasında sayılabilir (Narinoğlu, 2007: 46).

Bu idarelerde kamu ile halk yönetim platformunda bir araya getirilerek Türkiye'ye özgü bir model oluşturulmuştur. İl özel idaresi, il halkının mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişileri olarak tanımlanmıştır. Organları, İl Genel Meclisi, İl Encümeni ve Vali olarak belirtilmiştir (Tortop vd., 2006:114). İl özel idareleri, her ilde bulunur ve görevleri il sınırları ile sınırlıdır (5302 Sayılı Kanun, Madde 5). İl özel idareleri, illerin kurulması ile ilgili kanunla kurulur ve eğer il kaldırılır ise, il özel idare tüzel kişiliği de sona erer (5302 Sayılı Kanun, madde 4). İl özel idarelerinin görevleri 5302 Sayılı Yasa'da sıralanmıştır. Bunlar; İl sınırları içinde; sağlık, tarım, sanayi ve ticaret, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları, ilk ve orta öğretim kurumlarına arsa temini, binaların yapımı, bakımı ve onarımının sağlanması, kültür ve turizm, gençlik ve spor hizmetlerinin doğrudan ya da dolaylı olarak sunulmasıdır. Belediye sınırları dışında ise; imar, katı atık, yol, su ve kanalizasyon, çevre, acil yardım ve kurtarma, orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri yapmakla görevli ve yetkilidirler. Bu arada, merkezi idare tarafından yürütülen görev ve hizmetlere ait yatırımlardan uygun görülenler il özel idareleri eliyle de gerçekleştirilebilecektir. Bu yatırımlara ait ödenekler, ilgili kuruluş tarafından o il özel idaresi bütçesine aktarılır. İl özel idaresi bu yatırımların yüzde yirmi beşine kadar olan kısmı için kendi bütçesinden harcama yapabilir. 5302 Sayılı Kanunun 6. ve 7. maddelerinde, açık bir ifade ile il özel idarelerinin görev ve sorumlulukları ile yetki ve imtiyazlarının (ayrıcalıklarının) neler olduğu belirtilmiştir. Günün koşulları gereği, il çevre düzeni planlarının, valilerin eşgüdümünde büyükşehirlerde, Büyükşehir belediyeleri, diğer illerde il belediyesi ve il özel idaresi ile birlikte yapılması hükmü getirilmiştir. İl çevre düzeni planlarının belediye meclisi ile il genel meclisi tarafından onaylanması öngörülmüştür. (md. 6/b) (Çetin, 2009:251-252).

2.1.2.2. Köyler

Köyler, yüzyıllardır doğal bir birim olarak varlığını sürdürmüş yönetsel kuruluşlardır. Sosyolojik bir varlık olarak köyler 1924 yılında 442 sayılı kanunla tüzel kişilik kazanmışlardır. Kanun, 150 ile 2000 arasında nüfusa sahip olan yerleşim yerlerinde uygulanır. (Şengül, 2010:127). Türkiye'de köyler dağınık bir vaziyettedir. Köylerin geniş bir coğrafyaya yayılması köy yönetimine ilişkin sorunların başlıca kaynağı olarak algılanmıştır.

Köylerin sayısı 36 bin civarındadır. Köy dışındaki küçük yerleşim birimlerinin sayısı ise 45 bin olarak tahmin edilmektedir (Özefe, 2005:518-519).

Köyün yönetim organları ise muhtar, köy derneği ve ihtiyar meclisi olarak belirlenmiştir. Aşağıda Köy Kanunu esaslarına göre, köyün mecburi görevleri şu şekilde belirlenmiştir:

- 1 - Sıtma, sivrisinek tarafından aşılandığı ve sivrisinek de su birikintilerinde barındığı ve ürettiği için her şeyden evvel köy sınırı dâhilindeki su birikintilerini kurutmak;
- 2 - Köye kapalı yoldan içilecek su getirmek ve çeşme yapmak, köyün içtiği su kapalı geliyorsa yolunda delik deşik bırakmamak ve mezarlıktan veya süprüntülük ve gübrelikten geçiyorsa yolunu değiştirmek;
- 3 - Köylerdeki kuyu ağızlarına bir arşın yüksekliğinde bilezik ve etrafını iki metre eninde harçlı döşeme ile çevirmek;
- 4 - Evlerde odalarla ahırları bir duvarla birbirinden ayırmak;
- 5 - Köyün her evinde üstü kapalı ve kuyulu veya lağımlı bir hela yapmak ve köyün munasip bir yerinde herkes için kuyusu kapalı veya lağımlı bir (hela) yapmak;
- 6 - Evlerden dökülecek pis suların kuyu, çeşme, pınar sularına karışmayarak ayrıca akıp gitmesi için üstü kapalı akıntı yapmak;
- 7 - Köyde evlerin etrafını ve köyün sokaklarını temiz tutmak, her ev kendi önünü süpürmek;
- 8 - Çeşme, kuyu ve pınar başlarında gübre, süprüntü bulundurmayıp daima temiz tutmak, ve fazla sular etrafa yayılarak bataklık yapmaması için akıntı yapmak;
- 9 - Köyün süprüntü ve gübreliğini köyden uzakça yol üstü olmayan sapa ve rüzgaraltı yerlerde yapmak ve herkese o gübrelikten ayrı yerler gösterilmek;
- 10 - Her köyün bir başından öbür başına kadar çaprazlama iki yol yapmak (bu yollar köy meydanından geçecektir.)
- 11 - Köyün büyüklüğüne göre orta yerinde ve mümkün olamazsa kenarında bir meydan açmak;
- 12 - Köy meydanının bir tarafında ihtiyar meclisinin toplanıp köyün işlerini görüşmeleri için bir köy odası yapmak;
- 13 - Köy, yol üzerinde uğrak ve konuk ise köy odası yanında ocaklı ve ahırlı bir konuk odası yapmak;
- 14 - Köyde bir mescit yapmak (yeniden yapılacak ise köy meydanının bir tarafına yapılacaktır.);
- 15 - Köyde maarif idarelerinin vereceği örneğe göre bir mektep yapmak (yeniden yapılacak ise köyün en havadar bir tarafına yapılacak ve mektebin herhalde bir bahçesi bulunacaktır.);
- 16 - Köy yollarının ve meydanının etrafına ve köyün içinde ve etrafındaki su kenarlarına ve mezarlıklara ve mezarlık ile köy arasına ağaç dikmek. (Köylü her sene adam başına en

az bir ağaç dikecek ve bu ağaç tamamen tutup yeşilleninceye kadar ağaca bakacak ve da yeni dikilmişlere hayvanların sürünerek ve kemirerek zarar vermesinin önünü almak için etrafına çalı çırpı sarıp muhkemce bağlayacaktır.);

17 - Köy korusunu muhafaza etmek;

18 - Köyden Hükümet merkezine veya komşu köylere giden yolların kendi sınırı içindeki kısmını yapmak ve onarmak ve yollar üzerindeki küçük hendek ve derelerin üstlerine köprü yapmak ve yol üzerinden gelip gitmeğe zorluk verecek şeyleri kırmak, kaldırmak. (Bir yol üzerindeki işlerin köyden köy sınırının bittiği yere kadar olanı o köyündür.);

19 - Köy halkından askerde bulunanların ve bakacağı olmayan öksüzlerin tarlalarını, bağ ve bahçelerini (imece) yoluyla sürüp ekmek, harmanlarını kaldırmak;

20 - Köy namına nalbant, bakkal, arabacı dükkanları yaptırmak;

21 - Köye ortaklama korucu, sığırtmaç, danacı ve çoban tutmak;

22 - Köyde insanlarda salgın ve bulaşık bir hastalık çıkarsa veya frengili adam görülürse o gün bir adam yollayarak Hükümete haber vermek. (Bu haber üzerine kazadan memur gelinceye kadar hastanın yanına bakacaklardan başkalarını sokmamak lazımdır.);

23 - Köy hayvanlarında salgın ve bulaşık bir hastalık görülürse o gün bir adam yollayarak Hükümete haber vermek; bu haber üzerine kazadan bir memur gelinceye kadar hasta olan hayvanı diğerlerinden ayırmak ve hasta hayvan ile beraber bulunmuş olan hayvanları köyün hasta olmayan hayvanları ile karıştırmamak;

24 - Köyde su basması olursa birleşerek selin yolunu değiştirmek;

25 - Ekine, mahsule, yemişli, yemişsiz ağaçlara, bağlara, bahçelere zarar veren kuşları, böcekleri, tırtılları öldürmek. (Bunun için hangi türlü kuşların ve böceklerin hangi zamanlarda ve nasıl öldürülmesi lazım geldiği Hükümetten sorulacak ve nasıl öğretilirse öyle yapılacaktır.);

26 - Köy halkının ekilmiş ve dikilmiş mahsullerini, ağaçlarını her türlü zarar ve ziyandan muhafaza etmek;

27 - Mecbur olmadıkça yol üzerine halkın kolaylıkla gelip geçmesine dokunacak şeyler koymamak;

28 - Birdenbire yıkılarak altında adam ve hayvanat kalacak derecede çürümüş veya eğilmiş duvar veya damları bir sakatlık çıkarmaması için yıktırmak veya tamir ettirmek;

29 - (Değişik: 2/12/1925 - 684/1. md.) (Köy içinde bile zaruretin hayvan koşturmamak).

30 - Muhafazasına mecbur oldukları yırtıcı ve azgın hayvanları başıboş salıvermemek;

31 - Devlet parasını kıymetinden aşağı aldırtmamak;

32 - Bir adamın suda veya başka suretle başına bir felaket gelince onu kurtarmak elinde iken yardım etmek;

33 - Köyde çürümüş ve kokmuş meyve vs. sıhhate muzır şeyler köyden dışarıya götürülür ve gömülür;

- 34 - Bir hayvana götüremeyeceği kadar yük yüklettirmemek;
- 35 - Yaylımlara başlı başına hayvan salmamak ve otlaklama çayırları biçmemek;
- 36 - Bir yeri kazarak başkalarının hayvan ve davarlarının düşüp ölmesine ve sakatlanmasına sebep olmasına meydan vermemek;
- 37 - İhtiyar meclisleri tarafından şahitlik için çağrılınca herhalde gelmek ve eğer gelemeyecek kadar mazereti varsa bildirmek.

2.1.2.3. Belediyeler

Belediye kanununa göre belediye yönetimi üç organdan oluşmaktadır. Belediye meclisi, belediye başkanı ve belediye encümeni.

Belediye meclisi kollejiyal bir organdır. Birden fazla seçilmiş üyeyi içinde barındırır; karara bağlanacak konular üyeler arasında görüşülür, tartışılır ve hukuki sonuçlar doğrudan karar olarak dış âleme yansır. Belediye meclisi, seçimle oluşma niteliğinden dolayı temsili demokrasi örneğidir. Meclis üyeleri 5 yıllık bir süre için seçilirler. Üyelerin seçiminde sınırlama olmaksızın seçilen üyeler tekrar seçilebilirler. Belediye meclisinin oluşumunda nüfus ölçütü belirleyicidir. Belediye sınırları içerisinde yaşayan nüfusa bağlı olarak belediye meclis üye sayısı belli olur. Belediye Kanunu meclis üye seçimini kendisi düzenlemeyerek ilgili kanuna göndermede bulunur. İlgili kanun 1984 tarihli 2972 sayılı Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'dur. Bu kanun, yerel yönetim organlarının seçimlerini düzenlemektedir. Kanunun 5. Maddesine göre belediye meclis üye sayısı belirlenirken son genel nüfus sayımı esas alınır ve aşağıdaki tabloda gösterilen şekilde asıl üyeler ve aynı sayıda yedek üyeler seçilir (Şengül, 2010:80).

Tablo 4: Belediye Meclis Üye Sayısı

Belediye Nüfusu	Meclis Üye Sayısı
10.000'e kadar	9
10.001'den 20.000'e kadar	11
20.001'den 50.000'e kadar	15
50.001'den 100.000'e kadar	25
100.001'den 250.000'e kadar	31
250.001'den 500.000'e kadar	37
500.001'den 1.000.000'e kadar	45
1.000.000'den fazla olan beldelerde	55

Kaynak: Şengül, P. (2010). Yerel Yönetimler. 1. Baskı. Kocaeli: Umuttepe Yay. s.80.

5393 sayılı Belediye Kanununa göre ise (md. 33), belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında; il belediyelerinde ve nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği üç üye, mali hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasında bir yıl için seçeceği iki üye olmak üzere yedi kişiden, diğer belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği iki üye, mali hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği bir üye olmak üzere beş kişiden oluşur. Belediye başkanının katılmadığı toplantılarda, belediye başkanının görevlendireceği

başkan yardımcısı veya encümen üyesi, encümene başkanlık eder. Encümen toplantılarına gündemdeki konularla ilgili olarak ilgili birim amirleri, belediye başkanı tarafından oy hakkı olmaksızın görüşleri alınmak üzere çağrılabilir (Türkiye Belediyeler Birliği, 2015:36-37).

Yine 5393 sayılı Belediye Kanununa göre (md. 37), belediye başkanı, belediye idaresinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Belediye başkanı, ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilir. Belediye başkanı, görevinin devamı süresince siyasi partilerin yönetim ve denetim organlarında görev alamaz; profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını yapamaz ve yönetiminde bulunamaz (Türkiye Belediyeler Birliği, 2015:39).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nda 1580 sayılı Kanun'da benimsenen, belediyelerin görev ve sorumluluklarını teker teker belirten ve sınırlandıran liste usulü terk edilmiştir. Yaşanan ekonomik, toplumsal ve teknolojik gelişmelerin karşısında, belediyelere verilen görev ve yetkilerin bugün için anlamını yitirmesi liste usulünden vazgeçilmesinin önemli bir nedeni olarak belirtilebilir. 5393 sayılı Kanunun 14. Maddesinin son haline göre, belediyenin görev ve sorumlulukları şöyledir:(Mecek vd., 2015:100-101).

“Belediye, mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla;”

a) İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ce mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; sosyal hizmet ve yardım, nikah, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar ve yaptırır.

b) Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; mabetlerin yapımı, bakımı, onarımını yapabilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçlar bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Gerektiğinde, sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verir, amatör spor kulüplerine aynı ve nakdi yardım yapar ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurtiçi ve yurtdışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir.

Bunlardan başka, 5393 sayılı Kanun'da, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartnamesi'nde de öngörülen “subsidiarite” ilkesine paralel bir şekilde, belediye hizmetlerinin halka en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulması esası kabul edilmiştir. Belediyelerin görev ve sorumlulukları açısından değinilmesi gereken son bir husus, kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulamasına imkân tanımaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanununa 59. maddesine göre ise belediyenin gelirleri şu şekildedir: (Türkiye Belediyeler Birliği, 2015:57-58).

- a) Kanunlarla gösterilen belediye, vergi, resim, harç ve katılma payları,
- b) Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan pay,
- c) Genel ve özel bütçeli idarelerden alınacak ödemeler,
- d) Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler,
- e) Belediye Meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler,
- f) Faiz ve ceza gelirleri,
- g) Bağışlar,
- h) Her türlü girişim, iştirak ve faaliyetler karşılığı sağlanacak gelirler,
- i) Diğer gelirler.

5393 sayılı Belediye Kanununa 60. maddesine göre ise belediyenin giderleri şu şekildedir: (Türkiye Belediyeler Birliği, 2015:58-59).

- a) Belediye binaları, tesisleri ile araç ve malzemelerinin temini, yapımı, bakımı ve onarımı için yapılan giderler,
- b) Belediyenin personeline seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler,
- c) Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri,
- d) Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler,
- e) Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler,
- f) Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve katıldığı birliklerle ilgili ortaklık payı ve üyelik aidatı giderleri,
- g) Mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler
- h) Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ile sigorta giderleri,
- i) Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar,
- j) Dava takip ve icra giderleri,
- k) Temsil, tören, ağırlama ve tanırım giderleri,
- l) Avukatlık, danışmanlık ve denetim hizmetleri karşılığı yapılacak ödemeler,
- m) Yurtiçi ve yurtdışı kamu ve özel kesimler ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve proje giderleri,
- n) Sosyo-kültürel, sanatsal ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler,
- o) Belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri,
- p) Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler,
- r) Şartlı bağışlarla ilgili yapılacak harcamalar,
- s) İmar düzenleme giderleri,
- t) Her türlü proje giderleri.

Türkiye’de belediye uygulamalarına ilişkin yasal temeller, 1930 tarihli 1580 sayılı Belediyeler Kanunu ile atılmıştır. Oldukça geniş bir çerçevede hazırlanan bu kanun günümüzde de belediyelere ilişkin yasal çerçevenin temelini oluşturmaktadır. 1984 yılında sisteme büyükşehir belediyelerinin eklenmesiyle, büyükşehir belediyelerine ilişkin olarak 3030 sayılı yasa çıkarılmıştır. 1580 sayılı Kanun birinci maddesi belediyeyi; beldenin ve belde sakinlerinin mahalli mahiyetteki müşterek ve medeni ihtiyaçlarını tanzim ve tesviye etmek ile mükellef hükmi bir şahsiyet olarak tanımlamaktadır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere belediyeler, yerel halkın ortak ihtiyaçlarını uygar bir biçimde düzenlemek ve karşılamak üzere kurulan tüzel kişiliği olan kuruluşlardır. Ülkemizde nüfusu 2000’ni geçen yerlerle, il ve ilçe merkezlerinde belediyelerin kurulması zorunludur. Belediyelere yasalarla verilen görevlerin ise oldukça fazla olduğu görülmektedir (Keleş, 1998) 1580 sayılı yasanın 15. Maddesi belediyelerin sunmakla yükümlü olduğu görevleri 76 maddelik oldukça geniş bir liste halinde sıralamıştır. Bunun yanında yasanın 19. Maddesi, belediyelere yasanın kendisine yüklediği görev ve hizmetleri yaptıktan sonra, o kentte oturanların ortak ve uygarca gereksinimlerini karşılayacak her türlü girişimde bulunma yetkisini vermektedir. Ancak belediyeler, bu işleri yasanın kendisine vermiş olduğu zorunlu ve isteğe bağlı görevleri yerine getirdikten sonra yapacaklardır. Belediyelerin zorunlu ve isteğe bağlı olmak üzere iki çeşit görevi vardır. Zorunlu ve isteğe bağlı görev ayrımının temelinde ise şu sistem bulunmaktadır. Belediyeler gelirlerine göre sınıflara ayrılarak, belli görevler belli gelir sınıfları içinde bulunan belediyeler için zorunlu diğerleri için ise isteğe bağlı olarak düzenlenmiştir. Belediyelere verilen görevler burada sayılamayacak kadar çok olduğundan, söz konusu

görevleri belli sınıflar içinde toplamak daha anlamlıdır. Keleş'e göre belediyelerin görevleri şu ana başlıklar altında toplanabilir (Keleş, 1998).

- Sağlık ve sosyal yardım görevleri
- Bayındırlık ve imar görevleri
- Eğitim görevleri
- Tarımsal görevler
- Ekonomik görevler
- Esenlik görevleri
- Ulaştırma görevleri
- Çeşitli görevler

Belediyelerin görev ve yetkilerine ayrıntılı olarak değinmeden önce, belediyeçiliğin tarihsel arka planına bakmakta yarar vardır. Genel olarak Cumhuriyet öncesi, 1980 tarihi öncesi ve 1980 tarihi sonrası olmak üzere üç ana hat üzerinde incelemek gerekirse, belirtilen tarih çerçevesinde belediyeçiliğin gelişimi aşağıda incelenmiştir.

2.1.2.3.1. Cumhuriyet Dönemi Öncesi Belediyeçilik

Osmanlı şehir yönetiminde, yerel ve mülki yönetim fonksiyonları birbirinden ayrılmamıştır. Ancak Osmanlı taşra yönetim sisteminde önemli bir yeri bulunan Kadılar, bulundukları yerlerin hem hâkimi, hem belediye başkanı, hem emniyet amiri, hem bazen mülki ve hem de halkın her konuda müracaat edebileceği sosyal güvenlik makamı konumunda idiler. Kendileri ya da yardımcı personeli seçimle işbaşına gelmemiş olmasına rağmen kadılar, ekonomik işlerde (fiyat tespiti, narh konması), kolluk görevinin yerine getirilmesi, mali işlemlerin yürütülmesinde halkın ve esnafın temsilcisi sayılan kimselere başvurduğu takdirde yardımcı olurlardı. Esnaf loncalarının temsilcileri olan esnaf kethüdalarının, şehir ileri gelenlerinin (vücuu-ı belde), ruhani reislerin varlığına rağmen, bu gibi kimselerin şehir yönetimine katılmak için devamlı kurullar halinde toplanmadıkları ve çalışmadıkları görülmekteydi (Beki, 2008:33).

Osmanlı döneminde belediyelerin gelişimi “beledi uygulama” ve “kurumsal gelişim” noktasında üç ana döneme ayrılmaktadır. İlk dönem, kuruluş dönemi olarak ifade edilebilecek olan 1855-18 yıllarını içerisine alan dönemdir. Bu süreçte 1855 yılında İstanbul Şehremaneti ve akabinde Altıncı Daire-i Belediyenin kurulması belediyeçilik anlamında ilk adım olmuştur. İkinci dönem ise, “sınırlı gelişme” olarak ifade edilebilecek dönemdir ki, 1877-1908 yıllarını kapsamaktadır. Bu dönemde İstanbul için “Dersaadet Belediye Kanunu” ve taşra için “Vilayet Belediye Kanunu” belediyeçilik anlamında sınırlı bir dönemdir. Üçüncü dönem ise “Kurumsallaşma Dönemi” olan 1908-1922 yıllarını kapsayan dönemdir ki, bu dönemde İstanbul’da belediye kanununun devreye girmesi ve akabinde yirmi belediye dairesinin kurulması ile belediyeçilikle alakalı kurumsal bir yapı oluşturulmuş olmaktadır. (Oktay, 2008:3).

2.1.2.3.2. 1980 Tarihi Öncesi Belediyeçilik

1923-45 döneminde yerel yönetimler alanında 1924 yılında, 442 sayılı Köy Kanunu, 1930 yılında da Belediye Kanunu ve takip eden 3 yılda Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, Belediyeler Bankası Kuruluş Kanunu, Belediyeler Yapı ve Yollar Kanunu, Belediyeler İstimlak Kanunu ve Belediyeler İmar Heyeti Kuruluş Kanunu yürürlüğe girmiştir (Ulusoy ve Akdemir, 2006:2016). Bu dönemde belediyelerin görev ve sorumlulukları üzerinde 1580 sayılı Belediye Kanunu belirleyici olmuştur. Bu yasa, belediyelere kentsel hizmetlerden çok çeşitli sosyal politikalara kadar 76 tür görev vermiştir. Zaten yasanın gerekçesinde belediye hizmetlerinin geliştirilmesi öngörülmüştür. Bu maddeye istinaden dönem boyunca belediyelerin görev alanları genişletilmiştir. Yasanın 19. Maddesinde ise ülkemizde çoğunluğu yabancı sermayeli şirketler tarafından sağlanan su, elektrik, havagazı, tramvay tesisatı kurmak ve işletmek ve vapur nakliyatını yürütmek gibi görevlerin belediyeler tarafından sağlanacağı düzenlenmiştir. Yabancı sermayeli şirketlerin faaliyetlerine bu şirketler devşirilerek son verilmiştir (Tekeli, 1978:66-70).

1946 sonrası başlayan ekonomik dönüşüm süreci ülkemizde nüfus artışı, göç ve kentleşmenin hız kazanmasına yol açmıştır. Bu dönemde yoğun bir kentleşme süreci yaşanmış ve belediye sınırları içinde yaşayan nüfus yapısı önemli büyüğe ulaşmıştır. Ülke nüfusunun 1950 yılında %28,8'i belediye sınırları içinde yaşarken bu oran 1980 yılında %57,7'ye yükselmiştir. Kentleşme hızına bağlı olarak kentsel sorunlar ve kentsel hizmetlere olan talep artmış, diğer bir ifadeyle bu hizmetleri sunmakla görevli kuruluş olan belediyelerin rol ve fonksiyonlarının genişlemesi zorunluluğu doğmuştur (Aydın, 2008:102).

Kaynak yetersizliğine karşılık artan hizmet talebi ve belediyelerin temel hizmetleri dahi yerine getiremez hale gelmesi, bu kurumların kısıt olan kaynakların temel kentsel hizmetlerin karşılanmasına yöneltmelerine ve daha ziyade sosyal politikalar ve kültürel alandaki hizmetleri yerine getirmekten vazgeçmelerine yol açmıştır. Yasalarla bu tür hizmetler belediyelerden alınmasına rağmen belediyeler, bu konulara eğilme imkânı bulamamışlardır. Esasında Nadaroğlu, 1580 sayılı yasa ile ülkemizdeki belediyelerin 76 kalem görevden 53'ünün yerine getirilmesinde zorunlu kıldığı, ancak, bunlardan büyük kısmının belediyelerce ya hiç ya da yeterince yerine getirilmediğini belirtmektedir. Bu zorunlu görevlerin ise sağlık ve sosyal yardım hizmetleri ile imar, temizlik vb. konularında olduğunu ifade etmektedir (Nadaroğlu, 2003:168).

2.1.2.3.3. 1980 Tarihi Sonrası Belediyecilik

Yirminci yüzyılın son çeyreği dünyada büyük değişimlere sahne olmuştur. 1980 sonrası dönem, 1970'li yılların başında petrol krizlerinin etkisiyle başlayan ve krizin sorumlusunun refah devleti olarak ilan edildiği ve bu devletin harcamalarının azaltılması ve temelde kamu kesiminin sınırlarının özel kesim lehine daraltılmasını içeren neo-liberal politikaların hayata geçirildiği bir dönemdir. Kısacası, devletin ekonomik ve sosyal hayattaki konumunun yeniden sorgulandığı ve özelleştirme ve kamu harcamalarının azaltılması ile sınırlandırıldığı bir dönemdir. Devletin ekonomik ve sosyal hayattaki rolündeki değişikliğin yerel yönetimlere etkisi büyük olmuştur. Merkezi devlet düzeyinde ortaya çıkan ve serbest piyasa koşullarının kamu yönetimi alanında da hâkim olmasını hedefleyen neo-liberal politikalar yerel yönetimlerin yönetim ve hizmet sunma anlayışında önemli değişikliklere yol açmıştır (Aydın, 2008:104).

Bu dönemde, dünyada ve ülkemizde belediyeler hizmet üretiminde alternatif yöntemlerden yararlanmaya yönelmişler ve kamusal hizmetlerin sağlanmasındaki sorumluluk bu kuruluşlarda kalmakla birlikte, hizmetlerin üretimi, dağıtımı ve sunumunu veya tümünü birden özel sektör işletmelerine bırakmaya başlamışlardır. Diğer bir ifadeyle, hizmetlerin sağlanmasında özel sektörden yararlanma en üst düzeye yükselmiştir. Sosyal politikalar bakımından ise "Bu kurumlar refah hizmetlerini doğrudan üreten kurumlar iken, refah hizmetlerini piyasadan satın alan veya bu hizmetlerin sağlanmasında garantör olan, güvence veren kurumlar haline gelmişlerdir (Ersöz, 2003:772).

Ülkemizde 1980 sonrası siyasal ve toplumsal düzen üzerinde 12 Eylül Askeri Müdahalesi biçimlendirici olmuştur. 1984 yılına kadar demokrasinin askıya alındığı bu dönemin belediyelere öncelikli etkisi tüm belediye başkanlarının görevine son verilmesi ve tüm yerel meclislerin kapatılması ve belediyelerin atanmış başkanlar tarafından yönetilmesidir. Bu müdahalenin ikinci etkisi ise belediye gelirlerinin artırılması biçiminde ortaya çıkmıştır. Bu dönemde 2380 sayılı "Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkındaki Kanun" çıkarılmış ve belediyeler mali bakımdan güçlendirilmiştir. Yıllar yılı kaynak sıkıntısı çeken belediyeler rahatlatılmıştır. 1984 yılında ise 3004 sayılı kanunla 2380 sayılı kanunda değişiklik yapılarak belediyelere verilecek paylar artırılmıştır. Yine bu dönemde 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu da kabul edilmiştir (Ulusoy ve Akdemir, 2006:216-217). Ancak, bu rahatlama geçici olmuş ve 1980'lerin sonlarından itibaren belediye gelirleri ile ilgili bir dizi olumsuzluk yaşanmıştır. Ve 1990'lı yıllar boyunca ve günümüze kadar da belediyeler, görevleri ile orantılı mali kaynaklara sahip olamamışlardır (Aydınlı, 2004:184).

Büyükşehirler, büyük bir kent ve onu çevreleyen birçok uydu kentten oluşan yerleşme alanlarıdır. Sadece kent merkezlerini dikkate alarak kentler düşünülmemelidir. Merkezle beraber bu merkeze eklenen nüfusun geniş bir alanda toplanması, büyükşehirlerin temel niteliğidir. Bu anlamda, büyükşehirler, geniş bir havzayı kapsamaktadırlar. Bu geniş havza değerlendirmesi, kanunu biçimlendiren ve ona rengini

veren önemli bir değerlendirme olacaktır. 5216 sayılı Kanun'a göre büyükşehir belediyesi şöyle tanımlanmıştır: Büyükşehir belediyesi "En az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; idari ve mali özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisidir." (Zengin, 2014:97).

30 Mart 2014 Yerel Yönetim Seçimleri sonrasında yürürlüğe giren 6360 sayılı Kanun'un getirdiklerine bakılırsa;

- 14 il belediyesi, büyükşehir belediyesi yapılmış,
- Sayısı otuza çıkan büyükşehir belediyelerinin sınırları, il mülki sınırlarıyla örtüştürülmüş; büyükşehir ilçe belediyelerinin sınırları da ilçe mülki sınırlarla çakıştırılmış,
- Nüfusu 2.000'in altında olan 559 belediye, köye dönüştürülmüş,
- 5747 sayılı Kanun'dan itibaren iki kademeli (büyükşehir ve ilçe belediyesi) olarak kurulan ve işleyen mevcut büyükşehir belediyesi modelinde, 2.000 nüfus şartına bağlı kalmaksızın, bu ikili modelden dolayı yeni büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan 1.076 belde belediyesi ile 16.500 köy tüzel kişiliğini kaybetmiş ve mahalleye dönüşmüştür,
- Büyükşehir belediyesi olmak için gerekli olan koşul, belediye nüfusunun 750.000'i aşması yerine, il nüfusunun 750.000'in üzerinde olması biçiminde değiştirilmiş,
- Yeni büyükşehir belediyesi olan 14 ilde, büyükşehir belediyesi kapsamında 25 yeni ilçe kurulmuş ve bağlılık değişiklikleri yapılmış, toplam BŞB ilçe belediyesi sayısı 143'ten 519'a çıkmıştır,
- BŞB ilçe belediyesi olma nüfus ölçütü 50.000'den 20.000'e çekilmiştir.
- Diğer tüm 'katma' süreçlerinde olduğu gibi kapatılarak mahalleye dönüştürülen belediye ve köylere ilişkin devir, tasfiye ve paylaşırma komisyonları öngörülmüş,
- Otuz büyükşehir belediyesinde il özel idareleri kaldırılmış,
- Kaldırılan il özel idarelerinin yerine bu illerde, valiliklere bağlı Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları kurulmuştur (Zengin, 2014:103-104).

2.2. Türkiye'de Kent Yoksulluğu Politikaları

Gelişmekte olan ülkelerin hızla kentleşmesi, hızlı nüfus artışına, tarımsal gelişmenin yetersizliğine, sanayileşmenin yavaşlığına, dış ticaret engellerine bağlanmakta ve bugünkü kent yapısının, iç ticaretten çok, bağımlı dış ticaretin etkisiyle koşullanması, yavaş gelişen bu ekonomilerde çok hızlı bir kentleşmeye yol açmaktadır. Kendiliğinden yaratılan ve ekonomiye egemen olan başka koşulların yan ürünü sayılan bu kentsel gelişme modelinin, gelişmekte olan ülkeler için yeterli sayılamayacağı açıktır. Kentleşmeyi bilinçli bir politikanın ürünü durumuna getirmek, kaynak savurganlığını önleyici bir çare olarak değerlendirilebilir. İşte, köylerden kentlere olan nüfus akınlarının hızını, biçimini, coğrafi dağılımını ve kentlerde yarattığı sorunların çözümünü, uzun erimde, ülkenin kalkınmasına yardımcı olacak biçimde etkilemeyi amaçlayan eşgüdümlü önlemlerin tümüne kentleşme politikası adı verilmektedir. (Keleş, 2014:185).

Sosyal devlet uygulamalarında cömert sosyal uygulamalar, sorunsuz sosyal güvenlik, yeterli olan emekli maaşları vardı. Gelişmiş ülkelerde eğitim ve sağlık da sorunsuz bir şekilde herkesin ulaşımına açıktı. Toplum da bu uygulamalara alışmıştı. Küreselleşme süreci ise artık bu alanların bu kadar sorunsuz ve iyi işleyeceği garantisi vermemişken, devlet birçok sosyal uygulamadan çekiliyordu. Sağlık ve sosyal hizmetler yavaş yavaş piyasalaşırken, işsizlik artmış ve sosyal güvenlik sorun olmaya başlamıştı. Ulus devletler vatandaşın güvenli bir şekilde hayatına devam etmesinin garantisi olmaktan çıkmıştı. Yaşanan ekonomik krizlere sosyal krizler de dahil olmaya başlamış, Toplumsal uzlaşma alanı da terk edilmişti. Gelişmekte olan ülkelerde durum daha vahimdi (Kesgin, 2013: 130).

Ülkemizde, kentleşme politikasına doğru orantılı olarak, kent yoksulluğunu azaltmaya yönelik yapılan faaliyetlere yerelde en çok müdahale eden kurumların başında belediyeler gelmektedir. Belediyelerin yapmış oldukları sosyal belediyeçilik faaliyetleri ve bu faaliyetlere ilişkin yetki, görev ve sorumluluklarına değinilecektir.

2.2.1. Yerel Yönetimlerin Yoksullukla Mücadele Yöntemleri: Sosyal Belediyecilik

Sosyal devlet ya da refah devleti, vatandaşlarına insan onuruna yaraşır, asgari bir yaşam düzeyi sağlayabilmek için gerekli olan önlemleri almak ve bunları geliştirmekle sorumlu olan bir kurumdur. Diğer taraftan ulusal gelirin bireyler arasında adaletli bir biçimde dağılmasını sağlayacak iktisadi önlemleri de almak mecburiyetindedir. İnsan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyinin oluşturulabilmesi için alınması gereken en önemli unsurların başında da bu ihtiyaca uygun politikaların oluşturulması gelmektedir. Sosyal politika kavramı, sosyal belediyecilik anlayışının teorik boyutunu teşkil ederken, sosyal belediyecilik ise sosyal politikaların pratik bir yansıması olarak sosyal devletin yerine getirmek durumunda olduğu işlevi ifa etmektedir. Bu bağlamda temel sosyal politika kavramı üzerinde durmakta fayda vardır (Beki, 2008:48).

Sosyal politika bir anlamında, ilkçağlardan beri olagelmiş ve temelinde, insanın simgelediği emek gücünün korunmasına dönük bir yeni oluşumun adıdır. Bugünkü anlamına ve boyutlarına ulaşabilmek için yüzyılların geçmesi, toplumların ekonomik, sosyal, siyasal ve etkinsel yapılarının köklü değişikliklere ve dönüşümlere uğraması gerekmiştir. Genel olarak, sosyal politika toplumsal ilişkilerin özel, ayrı bir dalıdır. Toplumların ekonomik ve sosyal yapılarına bağlı olarak insanlar ve sınıflar arasındaki ilişkileri, oluşumları inceler. Bu ilişkiler ve oluşumlar gücünün güçsüzü köleliğe indirgenmesinden ve sömürmesinden başlayarak tabakalaşma ve sınıflaşma durumlarına, sınıfların doğuşlarına, bunların çelişkilerine, hareketlerine ve savaşlarına kadar uzanır. Bütün bu olgular toplum içinde yeni bir hukuk, yeni haklar, yeni özgürlükler, yeni çıkar ilişkileri ve politikalar doğurur. Bu açıklamadan da anlaşıldığı gibi, her toplumsal kurum gibi sosyal politika da doğuşu ile birlikte bir evrim içinde oluşmuştur. Geleneklere dayanan çalışma koşullarından, yoksullara, yaşlı ve çocuk gibi güçsüzlere, sakatlara ve bir mesleğin gereksinim içinde olanlarına yardımlardan başlayarak kişisel ve toplumsal dayanışmalara kadar uzanmış, kapitalist çağın doğuşu ile birlikte sosyal sınıfların ilişkilerine ve devletin yeni görevler yüklenmesine dönük oluşumlara kadar gelmiştir. Bu süreç içinde örgütlenme hakkının, işçi-işveren ilişkilerinin devletçe düzenlenmesi, mevzuat oluşumları ve devletin bu alanlarda da örgütlenmesi gibi durumlar doğmuştur. Bu anlamı içinde sosyal politika kavramı geniş bir alanı kapsamaktadır (Talas, 1992:13).

Sosyal politika kavramından hareketle sosyal devlet; yurttaşların sosyal durumlarıyla, refahlarıyla ilgilenen, onlara asgari bir yaşam düzeyi sağlamayı ödev bilen devlet şeklinde yukarıda tanımlanmıştır. Sosyal devlet, maddi ve manevi anlamda ihmal edilmiş kişilerin (sosyal dışlanma), devlete karşı sosyal devlet talebini yerine getiren bir kurumdur. Çoğulcu demokratik toplum yapısında insanların devletten beklentileri artmıştır. İnsan hakları anlayışı gelişmiş, insan onuruna yakışır bir yaşam standardını bütün vatandaşlarına ulaştırmak, “sosyal devlet” olmanın vazgeçilmez unsuru olarak öne çıkmıştır. Sosyal devlet kavramından sosyal belediyecilik kavramına gelinecek olursa, bu kavrama iki farklı açıdan bakmakta fayda vardır. Birincisi dar anlamda sosyal belediyecilik olarak nitelendirilebilecek olan kavram: Belediye sınırları içerisinde ikamet eden halkın yaşam standartlarını yükseltecek mahiyette yapılan sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin bütününe verilen addır. Bu tanımda belediyeye düşen asli görevlerin dışında yapılan tüm sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler sosyal belediyecilik kavramı içerisinde değerlendirilebilir. İkinci ve daha geniş kapsamlı bir tarif yapılacak olursa: Belediye sınırları içerisinde ikamet eden halkın yaşam standartlarını yükseltecek mahiyette yapılan sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin yanı sıra her türlü kültürel, sanatsal, eğitsel, sportif faaliyetler bütünü sosyal belediyecilik kapsamı içerisinde değerlendirilebilir. Bu tanımda da görüleceği üzere özellikle 1994 ve sonrasında daha fazla yapılmaya başlayan her türlü kültürel etkinlikler, sanatsal faaliyetler, sportif faaliyetler ve meslek kazandırma ve kişisel gelişime yönelik eğitim hizmetleri sosyal belediyecilik olarak nitelendirilebilir (Beki, 2008:42).

2.2.1.1. Belediyelerin Sosyal Belediyeciliğe İlişkin Görevleri

Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir devlettir. Dolayısıyla bunun gereği olarak birçok yasal düzenleme ile sosyal hizmetlerin hangi kurumlar vasıtasıyla yerine getireceğini beyan etmiştir. Bu kurumlardan biri de şüphesiz ki yukarıda belirttiğimiz mahalli idareler

biriminden biri olan belediye olup, belediyeler 5393 sayılı Kanunda belirtilen ölçüler içerisinde görev yüklenmektedir. Devlet, ya bizzat ya ana merkezde bulunan kurum ve kuruluşlarla sosyal devlet ilkesinin gereğini yerine getirir ki, uzun yıllar yapılan çalışmalar yıllardır merkezden belirlenen kural ve politikalarla vatandaşın sosyal ihtiyaçlarının tam anlamı ile karşılanmadığı açık bir şekilde görülmektedir. Bundan dolayı da il ve ilçelerde kurmuş olduğu mahalli idareler ve bu idarelerden biri olan belediyeler eli ile sosyal sorumluluğu ifa etmek zorunda olduğu aşikârdır. Sosyal belediyeçilikle ilgili belediyeleri bağlayan ana unsurların başında yukarıda bahsi geçen 5393 sayılı Belediye kanunu gelmektedir. Kanunun 14. Maddesinde açıkça belirtilen hususları yerine getirmekle mükelleftir. Sosyal belediyeçilikle ilgili belediyelere yüklenen görevler şunlardır : (Beki, 2008:44-45).

- Sağlıkla ilgili her türlü tesisi açma ve işletme; acil yardım, kurtarma ve ambulans hizmeti sunma,
- Konut,
- Kültür ve sanat,
- Turizm ve tanıtım,
- Gençlik ve spor,
- Sosyal hizmet ve yardım,
- Nikâh,
- Meslek ve beceri kazandırma,
- Kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açma,
- Okul öncesi eğitim kurumları açma,
- Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapma ve yaptırma ve ihtiyaç duyulan her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılama,
- Gerekğinde öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verme ve gerekli desteği sağlama,
- Gıda bankacılığı yapabilme,
- Hizmet sunumunda özür, yaşlı, düşkün ve dar gelirli durumuna uygun yöntemler uygulama hizmetlerini yerine getirmekle görevlidir. Belediye Kanunu'nun 60. maddesinde de belediyelerin giderleri sayılmak suretiyle hangi hizmetleri yapabileceğini daha açık bir şekilde belirtmektedir. Bu kapsamda:
- Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özür, yaşlı ve dar gelirli durumuna uygun sosyal hizmet ve yardımlar,
- Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri,
- Yurtiçi ve yurtdışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve proje giderleri,
- Sosyo-kültürel, sanatsal ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler,
- Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler,
- Her türlü proje giderleri.

Belediyelerin, sosyal belediyeçilik anlamında yapmak zorunda olduğu hususlar sadece 5393 sayılı Belediye Kanununda belirtilen maddelerle sınırlı değildir. Aynı zamanda genel olarak Anayasa, uluslararası sözleşmeler, kanun ve kanun hükmünde kararname ve bunlara taalluk eden yönetmelikler belediyeleri bağladığı gibi, özel olarak da Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Hakkında Kanun (4109), Belediye Gelirleri Kanunu (2464), Belediye Opera ve Tiyatroları Sanatkar, Mütahassıs, Hizmetli, Stajyerlerine Verilecek Ücretler Hakkında Kanun (37), Çevre Kanunu (2872), Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (2863), Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu (3257), Büyükşehir Belediye Kanunu (5216) gibi kanunlar, Danıştay, Sayıştay ve Yargıtay Kararları ile Belediye Mevzuatı ile ilgili Tüzük ve Yönetmelikler Belediyeleri bağlayan temel unsurlardır (Beki, 2008:46).

Bu anlamda, belediyelerin sosyal belediyeçilik faaliyetlerine ilişkin yürütmüş olduğu sosyal politikalar çok fazla alana yayılmaktadır. Kişilerin belediyelerden fiziki ihtiyaçlarından daha çok bedeni ve ruhi ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik olarak talep etmiş oldukları ve kent yoksulluğuna müdahalede önemli bir araç gördüğümüz sosyal belediyeçilik faaliyetleri 3 ana başlık halinde ele alınabilir. Bunlar; Sosyal hizmet ve yardımlar, kültür ve sanat faaliyetleri ile sportif faaliyetler şeklindedir. Aşağıda bunlara ait temel tanımlamalar yer almaktadır.

2.2.1.1.1. Sosyal Hizmet ve Yardımlar

Ülkemizde, belediyelerin yapmış oldukları sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin başında sosyal hizmet ve sosyal yardım faaliyetleri gelmektedir. Belediyelerin sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerine ilişkin görev ve sorumlulukları mahalli müşterek olmak şartıyla, dar gelirli, yoksul, muhtaç, engelli, yaşlı ve sosyal dışlanmaya maruz kalmış kesimlere yönelik yapılan, yerel sosyal politikalar bütünüdür.

Üstelik, belediyeler yardım ve hizmetleri “hemşerilerinin bir hakkı” anlayışı içinde yerine getirmelidir. Nitekim yasanın 13. maddesinde hemşerilerin belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları olduğu ve yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması gerektiği hükmü vardır. 1580 sayılı yasada ise bu kapsamdaki hizmetler tek tek sayılmıştı. Bunlardan başlıcaları ; terk edilmiş çocukları, kazaya ve afete uğrayanları koruyup gözetmek, fakir ailelerin ikiz çocuklarına, öksüz, fakir, kimsesiz çocuklara para doktor vb. yardımı yapmak, fakir hastalara ücretsiz bakmak, ilaç vermek, fakir cenazelerini ücretsiz kaldırmak, akıl hastanesi açmak, fakirler için yatı evleri açmak, kimsesiz çocukları korumak vb. dir (Aydın, 2008:120-121).

2.2.1.1.2. Kültürel ve Sanatsal Faaliyetler

Belediyelerin yapmış oldukları, sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin bir diğeri ise kültürel ve sanatsal faaliyetlerdir.

Bu bağlamda, belediyelerin meslek edindirme kursları aracılığıyla, hemşerilerini eğiterek bir meslek sahibi olması amaçlanmakta, bilgi evleri aracılığıyla, ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerini sınavlara hazırlamaya yönelik kurslar düzenleyerek bilgilerinin artırılması amaçlanmaktadır. Bunun yanında düzenli kırtasiye yardımları ve eğitim bursları ile ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin ve ailelerinin maddi yükü hafifletilmek suretiyle desteklenmektedir. Kütüphaneler, belediyelerinin kitap ve dergi yayınları ile de eğitime dolaylı destek verilmesi söz konusudur.

Kültürel ve sanatsal faaliyetlerle de, kişilerin kültürel yoksunluğu en aza indirgenmeye çalışılmaktadır. Halk konserleri, tiyatrolar, sinema gösterimleri, kültür gezileri, seminerler, konferanslar, sempozyumlar, paneller, yarışmalar, festivaller düzenleyerek belediyeler hemşerilerinin yoksulluğu ve yoksunluğunu azaltmayı amaçlamaktadır.

2.2.1.1.3. Sportif Faaliyetler

Belediyelerin yapmış oldukları, sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin bir diğeri ise sportif faaliyetlerdir.

Belediyeler, öncelikle birçok spor dalında müsabaka yapılabilecek tesisler yapmaktadır. Bunun yanında sporu teşvik amacıyla gençlere spor malzemesi dağıtımları yapmaktadır. Amatör spor kulüplerine ayni ve nakdi destekler sunmaktadır. Sportif müsabakalar düzenlemektedir. Bunun yanında, başarılı sporculara ödül ve teşvik sunarak ahlaklı ve iyi nesiller yetiştirmeyi, daha yaşanabilir kentler oluşturmayı hedeflemektedir.

BÖLÜM 3: SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI: AFYONKARAHİSAR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Çalışmanın bu bölümünde, belediyenin 2013-2016 yıllarında yapmış olduğu sosyal belediyeçilik faaliyetlerini 3 ana başlık altında ele alarak, “Sosyal hizmet ve yardımlar”, “Eğitim, Kültür ve Sanatsal Faaliyetler”, “Sportif Faaliyetler” Afyonkarahisar Belediyesinin 2013-2016 yıllarına ait faaliyet raporlarından yararlanılarak oluşturulmuştur. Hizmetlerin yıllara göre mali durumu, yeni eklenen hizmet ve yardımlar ele alınarak, faaliyet raporları üzerinden değerlendirme yapılacaktır.

Sonrasında ise eksiklikler ve olumlu yönler saptanmaya çalışılarak, vatandaş ve belediye arasında daha sağlıklı bir iletişim kurulması adına iyileştirme önerilerinde bulunulacaktır.

Sosyal Belediyeçiliğin en önemli prensiplerinden biri olan yardımlaşma artırmak ve sosyal dışlanmayı minimuma indirerek, sağlıklı ve ihtiyaçları doğru karşılanmış bir toplum inşa etmek adına yapılan bu çalışmanın Afyonkarahisar Belediyesi adına yol gösterici bir özellik taşıyacağı kuşkusuzdur.

3.1. Afyonkarahisar’ın Genel Özellikleri

3. bölümde Sosyal Belediyeçilik soyut bir kavram olarak değil somut bir örnek olarak incelenecektir. İnceleme yapılmadan önce Afyonkarahisar’ın tarihi, konumu, ekonomik ve demografik yapısı hakkında genel bilgilendirme yapılacaktır. Temel bilgilendirmenin ardından, Afyonkarahisar Belediyesi’nin yapısı ve Sosyal Belediyeçilik faaliyetlerini yürüten müdürlüklerin genel özellikleri hakkında tanımlayıcı bilgiler sunulacaktır.

Afyonkarahisar’da gerçekleştirilen Sosyal Belediyeçilik hizmetlerini incelemeden önce, ilin dokusunu irdelemek faydalı olacaktır. Aşağıda Afyonkarahisar’a ait temel bilgiler yer almaktadır.

3.1.1. Afyonkarahisar’ın Tarihsel Gelişimi

Afyonkarahisar ilinin bulunduğu topraklar ilk olarak Hitit İmparatorluğu'nun sınırları içerisinde yer almaktaydı. Sonra Frig ve Lidyalılara geçen bölge, M.Ö. 6. yüzyılda tüm Anadolu ile birlikte Pers egemenliğine geçmiştir. Büyük İskender ile Makedonya İmparatorluğuna katılan topraklar, onun ölümünden sonra parçalanmış ve İskender'in generalleri Anadolu'ya paylaşmak için savaşa girişmişlerdir. Bundan sonra Afyonkarahisar topraklarında Selevkos ve Bergama Krallığı hüküm sürmüştür. Roma İmparatoru I. Konstantin zamanında, yöre Roma'ya bağlanmış ve halk Hristiyanlaşmaya çalışılmıştır. Roma'nın ikiye ayrılmasından sonraki dönemde bölgeyi Bizans'ın egemenliği altına girmiştir. M.S. 5. Yüzyılda Bizans İmparatoru Zenon, Afyonkarahisar yöresinde, Sasani'lerle savaşa tutuşmuş ve sonrasında 7. yüzyılda İstanbul'u almak için yola çıkan Araplar, 739 yılında Afyonkarahisar kapılarına kadar gelmişlerdir. İslam inancına göre; Battal Gazi, Bizans'la yapılan bu savaşlar sırasında şehit düşmüştür (www.afyonbel.tr, 2018).

1071 zaferinden sonra Anadolu Türklere açılmış, Kutalmış oğlu Süleyman Şah emrindeki Türkler, tüm Batı Anadolu'yla birlikte Afyonkarahisar yöresini de fethetmişlerdir. Bizans'ı korumak ve kutsal toprakları geri almak isteyen Batı devletlerinin orduları, I. Haçlı seferiyle kısa bir süre yeniden Türklere katılması Selçuklu Sultanı Alâeddin Keykubat dönemine rastlamaktadır. Keykubat, Afyonkarahisar'a ayrı bir değer vermiş, kenti onattırıp, kalesini yeniden düzenletmiştir. 13. yüzyılın sonlarına doğru Afyonkarahisar, Türk beylikleri

arasında güçlü bir durumda bulunan Germiyanoglularının buyruğuna girmiştir. Yıldırım Beyazıt'ın 1390 yılında Osmanlı topraklarına kattığı Afyonkarahisar, Onun 1402'de Timur'a yenilmesinden sonra yeniden Germiyanoglularına verilmiştir. Osmanlıların kısa sürede kendilerini toparlayıp, güçlenmeleri Germiyanoglularının barışçıl yollar aramasına neden olmuş ve bunun nihayetinde Devrim Sultan, Osmanlı sarayına gelin verilmiştir. Germiyanoglu 2. Yakup'un ölümünden sonra da bu beyliğin tüm topraklarıyla birlikte Afyonkarahisar da Osmanlılara katılmıştır. O yıllarda adı Karahisar-ı Sahip olan Afyonkarahisar ve yöresi, İmparatorluğun 14 sancağından biri durumuna gelmiştir. Anadolu beylerbeyliğine bağlı olan sancağın merkezi Kütahya idi. Tanzimat'tan sonra Hüdavendigâr Valiliği kurulunca beş sancakla birlikte Afyonkarahisar'da bu merkeze bağlanmıştır. 1917 yılında Bursa'ya bağlı mutasarrıflık olan Afyonkarahisar, bu tarihte, bağımsız mutasarrıflığa dönüştürülmüştür (www.afyonbel.tr, 2018).

XVII. yüzyılda Celali isyanları, 1833 yılında Kavalalı Mehmet Ali Paşa istilasıyla kara günler yaşayan Afyonkarahisar, en karanlık günleri 1921'deki I. Dünya Savaşı sonucu, Kurtuluş Savaşı sonu arasında yaşamıştır. I. Dünya Savaşı sonrasında bütün Batı Anadolu kentleri gibi Afyonkarahisar da Yunanistan tarafından istila edilmiştir. 28 Mart 1921'de kente giren Yunan birlikleri bilinemeyen bir nedenle 10 gün sonra çıkıp gitmiş, 13 Temmuz 1921'de yeniden girdikleri kentte 1 yıl 1 ay 25 gün kalmışlardır. Afyonkarahisar, Büyük Taarruz 'un ikinci günü 27 Ağustos 1922'de düşman işgalinden kurtulmuştur. İşgal sırasında harabeye çevrilen kent, bozguna uğramış düşman ordular tarafından yakılıp, yıkılmıştır. Büyük Taarruz 'un en büyük savaşları Afyonkarahisar ve Kütahya illerinin sınırlarında yapılmıştır. Mustafa Kemal Atatürk'ün yönettiği, Kocatepe Savaşı olarak bilinen ve Türk ordularına zaferi müjdeleyen, ünlü savaş da Afyonkarahisar ili sınırları içinde gerçekleştirilmiştir. Türklerin 1. ordusuyla 2. ordusu arasında sıkıştırılan düşman birlikleri burada yok edilmişlerdir. Bu nedenle Afyonkarahisar, Kurtuluş Savaşı'nın simgesi olmuş kentlerden biridir(www.afyonbel.tr, 2018).

3.1.2. Afyonkarahisar'ın Konumu ve Coğrafi Yapısı

Yüzölçümü 14570 km² olan Afyonkarahisar'ın büyük bir bölümü Ege Bölgesinin iç batı olarak adlandırılan kesiminde bulunmaktadır. İlin doğusunda kalan topraklar İç Anadolu Bölgesinin özelliklerini taşımaktadır. Güneybatıda kalan çok küçük bir parçada ise Akdeniz karakteristiğini görmek mümkündür. Afyonkarahisar, kuzeyden güneye doğru uzanarak, Batı Anadolu ile İç Anadolu Bölgelerini birleştiren yüksek alanın güney parçasını oluşturmaktadır. Bu doğal konumu ile Kuzeybatı Anadolu'ya bağlantı yolunu oluşturan önemli bir merkezdir. Merkez ilçe Afyonkarahisar'la birlikte, 16 ilçe, 19 Merkeze bağlı belde, 78 ilçelere bağlı olmak üzere beldeleriyle 490 köylük bir il merkezidir. Afyonkarahisar, Çobanlar ve İncehisar bucaklarıyla 62 köyün bağlı olduğu merkez ilçeyi oluşturmaktadır(www.afyonbel.tr, 2018).

Afyonkarahisar, Türkiye'nin coğrafi bölgelerinden üçü üzerinde (Ege, Akdeniz, İç Anadolu) yayılan bir ildir. Büyük kısmı Ege bölgesinin iç batı Anadolu bölümünde bulunmaktadır. Güneyde bulunan Başmakçı, Dazkırı, Dinar ve Evciler ilçelerinin bazı toprakları Akdeniz Bölgesi sınırları içerisinde yer almaktayken, ilin doğu ve kuzeydoğu kısımlarındaki bazı topraklar da İç Anadolu Bölgesine taşmaktadır. Önemli merkezleri birbirine bağlayan kara ve demiryolları Afyonkarahisar'dan geçmektedir ve bu özellikleri sebebiyle Afyonkarahisar, yolların kesiştiği, bölgelerin birbirine bağlandığı bir merkez konumundadır (www.afyonbel.tr, 2018).

Afyonkarahisar doğusunda Konya, batısında Uşak, kuzeybatısında Kütahya, güneybatısında Denizli, güneyinde Burdur, güneydoğusunda Isparta ve kuzeyinde ise Eskişehir illeri ile komşudur. Denizden yüksekliği 1034 m. olup, 37° 45' ve 39° 17' kuzey enlemi, 29° 40' ve 31° 43' doğu boylamı üzerinde yer almaktadır. Afyonkarahisar ili arazisinin % 47,5'nı dağlar, % 32,6'sını plâtolar ve %19,9' unu ovalar oluşturmaktadır (www.afyonbel.tr, 2018).

3.1.3. Afyonkarahisar'ın Demografik Yapısı

Afyonkarahisar nüfusunun ilçelere ve yaş grubuna göre dağılımı tablolar yardımıyla açıklanacaktır. Aşağıda 2016 yılı itibariyle Afyonkarahisar ilçelerinin ve

merkezinin nüfusu yer almaktadır. Bunun yanında ilçelerdeki nüfusun il nüfusunun yüzde kaçını oluşturduğu ve erkek/kadın sayıları da bulunmaktadır.

Tablo 5: Afyonkarahisar Nüfusunun İlçelerine Göre Dağılımı

YIL	İLÇE	NÜFUS	ERKEK NÜF.	KADINNÜF.	YÜZDE
2016	Merkez	290706	144337	146379	%40,69
2016	Sandıklı	55770	27183	28587	%7,81
2016	Dinar	47292	23569	23723	%6,62
2016	Bolvadin	44539	22418	22121	%6,23
2016	Sinanpaşa	40119	19843	20276	%5,61
2016	Emirdağ	37045	18456	18589	%5,18
2016	Şuhut	37000	18326	18674	%5,18
2016	Çay	31723	15630	16093	%4,44
2016	İhsaniye	27709	13842	13867	%3,88
2016	İscehisar	24313	12201	12112	%3,40
2016	Sultandağı	15399	7408	7991	%2,16
2016	Çobanlar	14227	7144	7083	%1,99
2016	Dazkırı	10936	5471	5465	%1,53
2016	Başmakçı	10152	5050	5102	%1,42
2016	Hocalar	9784	4847	4937	%1,37
2016	Bayat	7945	3874	4071	%1,11
2016	Evciler	7455	3711	3744	%1,04
2016	Kızılören	2409	1148	1261	%0,34
TOPLAM	-	714523	354458	360075	-

Kaynak: www.nufusu.com. (2018). <https://www.nufusu.com/il/afyonkarahisar-nufusu>. (Erişim tarihi: 09 Ocak 2018).

Tablodan görüldüğü üzere Afyon'un nüfusu 714523'tür. Bu nüfusun en büyük kısmı Afyonkarahisar Merkez'de yaşarken, nüfusun görece büyük kısmını oluşturan ilçeler ise sırasıyla: Sandıklı, Dinar ve Bolvadin'dir. Kadın ve erkek nüfusun dağılım oranına bakıldığında ise erkek nüfus sayısının çok küçük bir farkla kadın nüfus sayısından fazla olduğu görülmektedir. Aşağıdaki tabloda ise Afyonkarahisar nüfusunun yaşlara göre dağılımı ve bu dağılımın oluşturduğu yüzde oranları bulunmaktadır.

Tablo 6: Afyonkarahisar Nüfusunun Yaşa Göre Dağılımı

YIL	YAŞ GRUBU	NÜFUS	NÜFUS YÜZDESİ
2016	0-4 Yaş	53362	% 7,47
2016	5-9 Yaş	54.046	% 7,52

2016	10-14 Yaş	53724	% 8,68
2016	15-19 Yaş	61998	% 7,87
2016	20-24 Yaş	56245	% 7,06
2016	25-29 Yaş	50420	% 7,35
2016	30-34 Yaş	52519	% 7,46
2016	35-39 Yaş	53268	% 6,40
2016	40-44 Yaş	45718	% 6,05
2016	45-49 Yaş	43255	% 6,13
2016	50-54 Yaş	43823	% 5,18
2016	55-59 Yaş	37042	% 7,56
2016	60-64 Yaş	35116	% 7,91
2016	65-69 Yaş	25412	% 3,56
2016	70-74 Yaş	18550	% 2,60

Kaynak: www.nufusu.com. (2018). <https://www.nufusu.com/il/afyonkarahisar-nufusu>. (Erişim tarihi: 09 Ocak 2018).

Tabloda görüldüğü üzere Afyonkarahisar genç nüfusa sahip bir ildir. Genç ve çocuk nüfusu dağılımında yüksek oranı kapsarken, 70-74 Yaş arası grubun ise ilin en az oranına sahip yaş aralığı olduğu görülmektedir.

3.1.4. Afyonkarahisar'ın Ekonomik Yapısı

Tarım: Afyon'un başlıca gelir kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Ziraat esas itibarıyla hububat ekimine dayanır ve tarım faaliyetlerinde buğday, arpa ve ayçiçeği başta gelmektedir. Endüstri bitkileri arasında ise haşhaş ile şeker pancarı çok önemli yer tutmaktadır. Ömer kaplıcalarında "Esanjör" sistemi ile sera ısıtıcılığına geçilmiştir. Her sene ortalama 400 bin hektar arazi ekilmektedir. Bunun % 28'i baklagiller, % 6'sı sanayi bitkileri ve % 66'sı tahıllardır. Hububata ayrılan arazinin % 72'sinde buğday ekimi yapılmakta olup, Konya ve Ankara'dan sonra Afyonkarahisar buğday üretiminde üçüncü sırada yer almaktadır. Bunun yanında Afyon haşhaş ekimi bakımından Türkiye'nin en müsait yeridir. Bu ilde yetişen haşhaş bitkisinde % 12 morfin bulunur ve bu miktar dünyada birincidir. Haşhaş, Afyon halkının yiyeceği, yağı, ilacı, yakacağı ve hayvanları için küspesidir. Afyon müzesinde Şuhut'tan çıkarılmış, M.Ö. 3. asıra ait "Şyanada Sikkisi"nde haşhaş kabartması bulunması, haşhaşın çok eski devirlerden beri bu bölgede yetiştiğini göstermektedir. Her sene beş bin ton haşhaş ve beş ton afyon sakızı istihsal edilmektedir.

Hayvancılık: Geniş otlaklara sahip olduğu için Afyon'da hayvancılık gelişmiştir. Hayvancılık bakımından Konya, Ankara, Sivas, Kars ve Ağrı'dan sonra gelmektedir. 1, 5 milyona varan hayvan sayısının % 64'ü koyundur. Koyunu, tiftik keçisi, kıl keçisi ve sığır takip etmektedir. Aynı zamanda Afyon'da tavukçuluk da hızla gelişmektedir.

Madenler: Arazisi püskürük kitlelerden meydana gelmiş olan Afyonkarahisar'da Maden Tetkik Arama Enstitüsü tarafından demir, kükürt, kaolin, linyit, civa, grafit, kalay, kurşun ve manganez tespit edilmiştir. Türkiye maden bakımından çok zengin bir ülke olmasına rağmen madenlerin ancak yüzde 10 kadarı işletilebilmektedir. Afyon'un durumu da buna paralellik göstermektedir. Yukarıda yazılan madenlerin çoğu toprak altındadır. Duğlak'ta antimon, Emirdağı-Sağırlar'da demir pek çok yerde linyit çıkarılmaktadır. Afyon'un çeşitli yerlerinde kıymetli taş ocakları vardır. Kale, Ortasivri, Kızılburun, Ilıpınar, Topuzlu, Ciritkaya ve Ayazın'deki taş ocakları çok önemlidir. Afyon'un en büyük tabii zenginliği mermerdir. İncehisar, Somaki mermer ocakları M.Ö. 10. asırdan beri işletilmektedir. Romalılar devrinde "Sinada" (Şuhut) mermeri ismi ile şöhret yapan, beyaz, pembe, erguvani, leylaki, koyu menekşe ve mavi damarlı mermerler dünyanın en güzel mermerleridir. Mermer yataklarının

çoğu işletilmemektedir. Roma surlarındaki, Sen Piyer kilisesindeki mermerler ve Ayasofya'daki sütunlar buradan getirilmiştir. Avrupa'da Roma şehri başta olmak üzere eserlerin çoğu Afyon mermerinden yapılmıştır. Afyon'dan çıkarılan 12 renk mermerin en kaliteli, beyaz renkli olanıdır. Afyon'da beş milyar metreküp mermer rezervi vardır. İtalya, Afyon'dan işlenmemiş mermer alıp, en az bir kaç misli fiyatla işlenmiş olarak diğer ülkelere satmaktadır. Afyon mermeri işlenmiş olarak satıldığında mühim bir döviz kaynağı ve ihrac vasıtası olarak yurdumuz ekonomisine katkıda bulunabilir.

Sanayi: Afyonkarahisar, sanayi bakımından komşu illere nazaran geri kalmıştır. Son senelerde sanayisi gelişmektedir. Afyon'da halıcılık, dokumacılık ve küçük el sanatları yaygındır. Bir ara yaygın olan briket yapımı önemini kaybetmiştir. Afyon Çimento Fabrikası: Senede 200 bin ton kapasitelidir. Bu fabrika, memleket ekonomisinde olduğu gibi Afyon ve civarının gelişmesinde de önemli rol oynamaktadır.

Afyon Şeker Fabrikası: 28 Ekim 1977'de açılan bu fabrika, Ortadoğu ve Balkanların en büyük ve en modern fabrikasıdır. Fabrika 5600 dönümlük arazi üzerindedir. Bine yakın işçi çalışmaktadır. 25 bin köylü ailesi ise şekerpancarı satarak bu yolla geçimini temin etmektedir. Afyon şeker fabrikası Avrupa'nın da sayılı şeker fabrikaları arasındadır. Şeker pancarının yaprağı ve küspesi hayvancılıkla geçimini sağlayanlar tarafından besleyici birer yem olarak kullanılmaktadır.

Afyon (Çay) Kâğıt Fabrikası: Daha önceleri Eber gölündeki saz ve kamışlar her sene yok olurken, bu fabrikanın kurulmasıyla kâğıt ve karton olarak memleket ekonomisine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca bu göl kıyısındaki 40 köy yeni bir gelir kaynağına kavuşmuştur. 20 bine yakın köylü saz ve kamıştan para kazanırken bine yakın kişi de fabrikada iş sahibi olmuştur. 10 bin ton selüloz ve 6 bin ton kireç istihsal eden bu fabrika bundan daha fazla üretim için de imkânlara sahiptir.

Sincanlı Fabrikası: Türkiye Yapağı ve Tiftik A.Ş. tarafından Sincanlı ilçesinde 11.162 m2 sahada 1 milyar 122 milyon liraya yapılan bu fabrika, 2 bin ton kirli yapağı işleyerek 1350 ton tiftik üretecek kapasitededir. Fabrika 1984 yılında faaliyete geçmiştir.

Yüntaş Ekmek Fabrikası: Hissenin çoğu Afyon Belediyesi'ne ait olan bu fabrika günde 130 bin ekmek üretecek kapasitededir.

Afyonkarahisar Maden Suyu İşletmesi: Yıllık 50 milyon şişe maden suyu istihsal edebilecek kapasitededir.

Alkoloid Fabrikası: Bolvadin ilçesindedir. İlaç sanayinin hammaddesi olan Afyon sakızını işler (www.turkcebilgi.com.tr, 2018).

3.2. Afyonkarahisar Belediyesi'nin Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

Bu başlık altında Afyonkarahisar Belediyesi'ne ilişkin temel bilgiler yer almaktadır. Afyonkarahisar Belediyesi'nin yetki görev ve sorumlulukları, yapısı, Sosyal Belediyecilik hizmetlerini yapılan müdürlükler ve bu müdürlüklerin temel görevleri incelenecektir.

2014 yılı faaliyet raporuna göre Afyonkarahisar Belediyesi misyonunu şu şekilde: “İmar ve kentleşme ile ilgili temel sorunları çözmek, şehrin alt yapısını iyileştirmek, her türlü kirlilik türü ile mücadele etmek, termal turizmi spor ve kültür turizmi ile zenginleştirmek ve gıda sektörünün önündeki engelleri kaldırmak, sosyal projelerle dezavantajlı grupları toplumun diğer kesimleri ile karşılaştırmak, kurulacak platformlarla katılımcı belediyeciliği geliştirmek ve bütün bunların bileşkesi olarak şehrimizi hemşerilerimiz için yaşanabilir bir kent, bölgemiz açısından da cazibe merkezine dönüştürmektir.” ve vizyonunu ise şu şekilde: “Afyonkarahisarlı Hemşerilerimizin kaliteli belediye hizmetlerine kavuşmasını sağlamak, kabuğunu kırma aşamasındaki şehrimizin yaşadığı geçiş dönemi sorunlarını en aza indirmek, şehrimizin yüksek büyüme potansiyelini harekete geçirecek faaliyetlere bütün toplum kesimleri ile karar vererek uygulamak ve Afyonkarahisar'ı Ege'nin yıldızı haline getirmektir.” tanımlamaktadır.

5393 Sayılı Belediye Kanununa Göre; Belediyenin Görev ve Sorumlulukları
Aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır.

Madde 14- Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

a) İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yükseköğrenim öğrenci yurtları (Bu Kanunun 75 inci maddesinin son fıkrası, belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler tarafından, orta ve yükseköğrenim öğrenci yurtları ile Devlete ait her derecedeki okul binalarının yapım, bakım ve onarımı ile tefrişinde uygulanmaz.); sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. **(Mülga son cümle: 12/11/2012-6360/17 md.) (...)(Ek cümleler: 12/11/2012-6360/17 md.)**Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler.

b)Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; mabetlerin yapımı, bakımı, onarımını yapabilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. **(Değişik ikinci cümle: 12/11/2012-6360/17 md.)** Gerektiğinde, sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verir, amatör spor kulüplerine aynı ve nakdî yardım yapar ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir. **(Ek fıkra: 12/11/2012-6360/17 md.; Değişik: 12/7/2013-6495/100 md.)** Belediyelerin birinci fıkranın (b) bendi uyarınca, sporu teşvik etmek amacıyla yapacakları nakdi yardım, bir önceki yıl genel bütçe vergi gelirlerinden belediyeleri için tahakkuk eden miktarın; büyükşehir belediyeleri için bindeyedisini, diğer belediyeler için binde on ikisini geçemez.**(İptal fıkra: Anayasa Mahkemesi'nin 24/1/2007 tarihli ve E. 2005/95, K. 2007/5 sayılı Kararı ile.)**Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin malî durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir. Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirli durumuna uygun yöntemler uygulanır. Belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanı belediye sınırlarını kapsar. Belediye meclisinin kararı ile mücavir alanlara da belediye hizmetleri götürülebilir. 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu hükümleri saklıdır.**(Ek fıkra: 1/7/2006-5538/29 md.)** Sivil hava ulaşımına açık havaalanları ile bu havaalanları bünyesinde yer alan tüm tesisler bu Kanunun kapsamı dışındadır.

Madde 15- Belediyenin yetkileri ve imtiyazları şunlardır:

a) Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak.

b) Kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, belediye yasakları koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek.

c) Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsatı vermek.

d) Özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve harç dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak.

e) Müktesep haklar saklı kalmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek; kaynak sularını işletmek veya işlettirmek.

f) Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettmek.

g) Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak.

h) Mahallî müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde taşınmaz almak, kamulaştırmak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, trampa etmek, tahsis etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynı hak tesis etmek.

i) Borç almak, bağış kabul etmek.

j) Toptancı ve perakendeci hâlleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek.

k) Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek.

l) Gayrisihhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.

m) Beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek.

n) Reklam panoları ve tanıtıcı tabelalar konusunda standartlar getirmek.

o) Gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliğı oluşmaması için gereken tedbirleri almak.

p) Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiğı bütün işleri yürütmek.

r) **(Ek: 12/11/2012-6360/18 md.)** Belediye mücavir alan sınırları içerisinde 5/11/2008 tarihli ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu, 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve ilgili diğer mevzuata göre kuruluş izni verilen alanda tesis edilecek elektronik haberleşme istasyonlarına kent ve yapı estetiğı ile elektronik haberleşme hizmetinin gerekleri dikkate alınarak ücret karşılığında yer seçim belgesi vermek, **(Ek fıkra: 12/11/2012-6360/18 md.)** (r) bendine göre verilecek yer seçim belgesi karşılığında alınacak ücret Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca belirlenir. Ücreti yatırılmasına rağmen yirmi gün içerisinde verilmeyen yer seçim belgesi verilmiş sayılır. Büyükşehir sınırları içerisinde yer seçim belgesi vermeye ve ücretini almaya büyükşehir belediyeleri yetkilidir.

(l) bendinde belirtilen gayrisihhî müesseselerden birinci sınıf olanların ruhsatlandırılması ve denetlenmesi, büyükşehir ve il merkez belediyeleri dışındaki yerlerde il özel idaresi tarafından yapılır. Belediye, (e), (f) ve (g) bentlerinde belirtilen hizmetleri Danıştay'ın görüşü ve İçişleri Bakanlığının kararıyla süresi kırkdokuz yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devredebilir; toplu taşıma hizmetlerini imtiyaz veya tekel oluşturmayacak şekilde ruhsat vermek suretiyle yerine getirebileceğı gibi toplu taşıma hatlarını kiraya verme veya 67 nci maddedeki esaslara göre hizmet satın alma yoluyla yerine getirebilir. İl sınırları içinde büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000'i geçen belediyeler, meclis kararıyla; turizm, sağlık, sanayi ve ticaret yatırımlarının ve eğitim kurumlarının su, termal su, kanalizasyon, doğal gaz, yol ve aydınlatma gibi alt yapı çalışmalarını faiz almaksızın on yıla kadar geri ödemeli veya ücretsiz olarak yapabilir veya yaptırabilir, bunun karşılığında yapılan tesislere ortak olabilir; sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve turizmi geliştirecek projelere İçişleri Bakanlığının onayı ile ücretsiz veya düşük bir bedelle

amacı dışında kullanılmamak kaydıyla taşınmaz tahsis edebilir. **(Ek cümle: 12/11/2012-6360/18 md.)** Belediye ve bağlı idareler, meclis kararıyla mabetlere indirimli bedelle ya da ücretsiz olarak içme ve kullanma suyu verebilirler. Belediye, belde sakinlerinin belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilir. Belediye mallarına karşı suç işleyenler Devlet malına karşı suç işlemiş sayılır. 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 75 inci maddesi hükümleri belediye taşınmazları hakkında da uygulanır. Belediyenin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde ettiği gelirleri, şartlı bağışlar ve kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları ile belediye tarafından tahsil edilen vergi, resim ve harç gelirleri haczedilemez (Türkiye Belediyeler Birliği, 2015:16-19).

Yukarıdaki açıklamalar ve bilgiler doğrultusunda, Afyonkarahisar Belediyesi yetki, görev ve sorumluluklarının yanında, şehir halkını ve halk tarafından sosyal dışlanma yaşayan bireyleri topluma kazandırma konusunu da misyonunun içerisine eklediğini beyan etmektedir. Bu bağlamda, ilgili birimler tarafından gerçekleştirilen sosyal belediyecilik faaliyetleri başlıklarda ayrıntılı olarak incelenecektir

3.2.1. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerini Yapan Birimler

Belediyenin Sosyal Belediyecilik faaliyetlerine giriş yapmadan önce, halka sunduğu hizmetlere bakmakta fayda vardır. Aşağıdaki tabloda belediyenin hizmetleri yer almaktadır.

Tablo 7: Afyonkarahisar Belediyesinin Hizmetleri

S.N.	SUNULAN HİZMETLER	İMAR HİZMETLERİ
1	Mahalli, milli ve uluslararası gelişme trendlerini göz önüne alarak şehrin gelişmesine yönelik planlamalar yapmak ve uygulamak.	
2	Şehir yerleşiminin hâlihazır haritalarını hazırlamak.	
3	Gayrimenkullerin tescil işlemlerine ait kayıtları oluşturmak	
4	Belediye hizmet sınırları içinde bulunan tüm arazilerin imar ıslah planlarını hazırlamak ve uygulanmasını sağlamak.	
5	Ayrıntılı uygulama imar planları hazırlamak, imar planlarında gerekli değişiklikleri yapmak.	
6	Yapılaşmanın imar planlarına ve mevzuata uygun olarak yapılmasını sağlamak.	
7	Yapı inşaat ve iskân ruhsatı vermek.	
8	Şehrin topografyasının bozulmasını önlemek.	
9	Gerekli görülen yerlerin kamulaştırmasını yapmak.	
10	Tehlikeli yapılar için gerekli yasal işlemleri yapmak.	
S.N.	ALTYAPI HİZMETLERİ	
1	İmar planında belirtilen ortak kullanım alanlarını ve altyapılarını (şehir içi yol, meydan, oto park vb.) yapmak.	
2	Yeşil alan, bölge parkları ve bahçeler yapmak ve bunları korumak.	
3	Sosyal donatılar ve çocukların oynayabileceği çocuk oyun alanları yapmak	
4	Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak.	
5	Kanalizasyon ve içme suyu şebekesinde oluşabilecek arızaları gidermek, eskiyen şebekelerin yenilenmesini sağlamak. Ayrıca yeni imar bölgelerine içme suyu ve kanalizasyon şebekesi yapmak.	

S.N.	ÇEVRE SAĞLIĞI VE TEMİZLİK HİZMETLERİ
1	Katı atıkları toplamak ve çöp toplama merkezlerine taşımak.
2	Ambalaj atıkları ile ilgili çalışmalar yapmak.
3	Yolları ve ortak kullanım alanlarını temizlemek.
4	Fidanlık, mera, vb araziye hasardan korumak, bakım ve onarımını yapmak, su birikintilerini kurutmak.
5	Uygun olan her yerde ağaçlandırma yapmak.
6	Çevre sağlığı ile ilgili eğitim çalışmaları yapmak.
S.N.	İKTİSADİ VE EKONOMİK HİZMETLER
1	Pazar yerleri kurmak ve denetlemek, işportacılığı önlemek.
2	İlan ve reklam faaliyetlerini düzenlemek.
3	Şehrimizde sanayi, ticaret ve turizmin gelişmesini sağlayacak faaliyetler yapmak.
4	Ticari işyerlerinin açılmasına izin vermek ve bunların faaliyetlerinin mevzuata uygun olarak yürütmelerini denetlemek.
S.N.	TOPLUM SAĞLIĞI HİZMETLERİ
1	Toplum sağlığı ve esenliğin sağlanması için zabıta ile denetimler yapmak.
2	İlçe sınırları içinde toplum sağlığını koruyucu tedbirler almak.
3	Gıda üreten ve satan işyerlerinde halk sağlığı denetimleri yapmak.
4	Sağlıklı nesiller yetişmesi için çocuklar, kadınlar, gençler, yaşlılar ve engellilere yönelik eğitimler organize etmek.
5	İnsan ve hayvan sağlığını koruyucu tedbirler almak, veterinerlik hizmetlerini yapmak ve denetlemek
6	Toplum sağlığı ile ilgili eğitim çalışmaları yapmak.
S.N.	DİĞER TOPLUM HİZMETLERİ
1	Evlenmek isteyenlerin nikâh ve evlilik işlemlerini yapmak ve kayıtlarını tutmak
2	Afetlerle ilgili plânlamaları yapmak ve uygulamak
3	Gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek
4	Acil yardım hizmetlerini yürütmek
S.N.	TANITIM VE HALKA İLİŞKİLER HİZMETLERİ
1	Mesleki eğitim kursları düzenlemek.
2	Muhtaçlara gıda, yakacak ve diğer yardımları dağıtmak.
3	Muhtaçların barınma ihtiyaçlarını karşılayacak tedbirler almak.
4	Muhtaç asker ailelerine yardım etmek.
5	Engelli vatandaşlarımızın üretken olabilmeleri ve kendi ihtiyaçlarını kendilerinin temin edebileceği
6	Sosyal yardımlaşma ve dayanışma ile ilgili projeler hazırlamak ve uygulamak.
S.N.	SPOR VE KÜLTÜR HİZMETLERİ
1	Toplumda herkesin spor yapabileceği tesis veya alanlar yapmak
2	Sporun yaygınlaşması ve gelişmesi için amatör sporculara destek vermek
3	Eski eserleri korumak, restore ettirmek

4	Sosyal ve kültürel değerlerimizin korunması ve gelecek nesillere tanıtılması için eserlerin üretilmesine ve yayınlanmasına destek vermek.
5	Tarih bilincini artırıcı kültürel etkinlikler (Zafer Haftası Etkinlikleri) hazırlamak

Kaynak: Afyon Belediyesi Faaliyet Raporu. (2014). <http://www.afyon.bel.tr/dokumankategori/4/85/2014-yili-faaliyet-raporu.aspx>. (Erişim tarihi: 09 Ocak 2018).

3.2.1.1. Muhtarlık ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü

5393 sayılı Belediye Kanunu, Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün 20.2.2015 tarihli ve 13316537-349-44-67 no'lu Genelgesine istinaden; 04.05.2015 tarihli ve 164 sayılı Belediye Meclis kararı ile Muhtarlık İşleri Müdürlüğü olarak oluşturulmuş ve Belediye Meclisinin 02/05/2016 tarih ve 215 sayılı kararı ile Muhtarlık ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü olarak ismi değiştirilmiştir. Muhtarlık ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'nün görev ve Sorumlulukları aşağıdaki gibidir (Afyon Belediyesi, 2016:330).

- Belediye sorumluluk ve yetki alanında bulunan Muhtarlardan gelen talepleri elektronik ortamda almak, ilgili birimlere iletmek ve taleplerin yerine getirilip getirilmediğini takip etmek,
- Muhtarlardan gelen taleplere 15 gün içerisinde sistem üzerinden cevap vermek, ayrıca muhtarların mail adreslerine elektronik posta yolu ile bilgi vermek,
- Gelen taleplerden, yerine getirilenleri ve yerine getirilemeyenlerin gerekçesini sisteme işlemek,
- Toplam talep sayılarını (olumlu ve olumsuz) cevapları sisteme işlemek, işlenen olumlu ve olumsuz talep cevap sayılarını rapor halinde İçişleri Bakanlığına üçer aylık dönemler halinde göndermek.
- Başkanlık Makamı ile Muhtarlar arasındaki işbirliği ve koordinasyonu sağlamak,
- Başkanın, Muhtarlarla ilgili sözlü talimatlarını ilgili birimlere ulaştırmak, takip ederek sonuçlandırılmasını sağlamak,
- Muhtarlık ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne intikal eden sözlü ve yazılı talep, şikâyet, öneri vb. gibi konuların izlenmesi ve sonuçlarının ilgililere en kısa zamanda iletilmesini sağlamak.
- Müdürlüğe bağlı birimlerin çalışmalarını ilgili mevzuatlar çerçevesinde yönlendirmek, denetlemek, en kısa zamanda sonuçlandırılmasını sağlamak,
- Yürüttüğü işler ile ilgili düzenli olarak veri toplamak, değerlendirmek, rapor hazırlamak ve bu doğrultuda uygulanan sistemlerin yönetilmesine yönelik iş ve işlemleri yürütmek,
- Müdürlüğün sorumluluğu altındaki işler ile ilgili ihaleler için gerekli çalışmaları yürütmek, teknik şartnamelerin hazırlanmasını sağlamak,
- Muhtarlarla ilgili oluşturulan projeler, teknik detay ve çizimler doğrultusunda kamu ihale mevzuatına göre işlemleri yürütmek,
- İhale ile yaptırılan işlerin kontrol ve denetiminin yapılmasını sağlamak ve aylık hak edişlerini onaylamak,
- Müdürlük tarafından gerçekleştirilen tüm işler ile ilgili gerekli denetimleri yapmak veya yaptırmak,
- Müdürlük kapsamında gerçekleştirilecek faaliyetlerin uygulama adımlarını belirlemek,
- Yürütülecek faaliyetler sırasında muhtarlar ve diğer müdürlükler ile iyi ve etkin bir işbirliği içinde çalışmalarını yürütmek,
- Faaliyet alanı ile ilgili muhtarların talep ve şikâyetlerini değerlendirerek cevaplandırılmasını sağlamak ve bu doğrultuda kararlar almak ve uygulanmasını sağlamak.

Muhtarlık ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü bünyesinde; Halkla İlişkiler Birimi, Yardım Hizmetleri Birimi ve Mezarlıklar Birimi bulunmaktadır. Aşağıda bu birimlerin faaliyetleri, görev ve sorumlulukları yer almaktadır.

Mezarlıklar birimi: 5393 Sayılı Belediye Kanunu, 1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, 11410 Sayılı Kararname ve 21959 Sayılı Mezarlıkların Korunması Hakkındaki Kanun'a tabi olmakla birlikte, fiziki olarak: Belediye hizmet binası, Kocatepe Asri Mezarlığı

ve Bayraktepe Mezarlığı olmak üzere üç farklı yerde faaliyet göstermektedir. Mezarlıklar Birimi'nin görev ve sorumlulukları aşağıdaki gibidir (Afyon Belediyesi, 2016:331-343).

- İl sınırları içerisinde cenaze yakınları ve çeşitli kurumlar tarafından başvuru yapılması sonucunda Cenazenin naklinin ve defin işlemlerinin yapılması.
- Cenaze ile ilgili dini vecibelerin yerine getirilmesi.(Yıkama, kefenleme gibi).
- Mezarlıkların temizlik ve bakımının yapılması, gerekli önlemlerin alınması.
- Vatandaşların başvuruları sonucunda satışı yapılan kabirlerin Kabir tahsislerinin yapılması
- Vatandaşların başvuruları sonucunda, Kabir devir işlemlerinin yapılması.
- Cenaze ve Kabir işlemlerine ait kayıtların tutulması.
- Birime gelen dilekçe, talep, istek gibi ilgili yazışmaların yapılması.

2016 yılı Ocak ayı ve 2017 yılı Haziran ayları arasında, Mezarlıklar biriminin gerçekleştirdiği faaliyetler niceliksel olarak aşağıdaki gibidir.(Afyon Belediyesi, 2016:345-348).

- Belediye ve THY (Türk Hava Yolları) arasında yapılan protokol neticesinde, cenaze yakınlarının talebi üzerine cenazelerin ilden ile nakilleri hava ulaşımıyla yapılmaktadır.2016 ve 2017 yılı içerisinde toplam5 cenaze nakli yapılmıştır.
- 1150 cenazenin defin işlemi gerçekleştirilmiştir.
- Kabir satışlarından toplam 1.524.815,18 TL kazanılmıştır.

Halkla ilişkiler Birimi'nin görev ve sorumlulukları aşağıdaki gibidir (Afyon Belediyesi, 2016:348-364).

- Vatandaşlardan gelen başvuruları, (Telefon, mektup sözlü müracaat, e-mail) ile ilgili birimlere göndererek sonucu hakkında vatandaşı bilgilendirmek.
- Başbakanlık İletişim Merkezinden BİMER (Başbakanlık İletişim Merkezi) Belediyemizle ilgili talep ve şikâyetleri değerlendirerek sonucu vatandaşa ve Başbakanlık İletişim Merkezi'ne bildirmek.
- Bilgi Edinme Kanunu gereğince vatandaştan gelen bilgi edinme ve belge talepleri ile ilgili yazışmaları süresi içerisinde cevaplamak.
- Vatandaştan yazılı olarak gelen dilekçeleri ilgili müdürlüklere havalesi yapılarak, sonuçtan dilekçe sahibine posta yolu ile bilgi verilmesi.
- Vatandaşlardan Mobil Belediye (Çek Gönder) Telefon uygulaması ile belediyeye gelen Talep ve Şikâyetleri ilgili Müdürlüklere havale etmek ve sonucunun vatandaşlarımıza bildirilmesi.
- Vatandaşların Belediyenin internet sitesinden göndermiş oldukları (İFO) talep ve şikâyetleri ilgili müdürlüklere havalesi yapılarak, sonucunun dilekçe sahibine e- mail yolu ile bilgi verilmesi.
- İlde vefat eden vatandaşların yakınlarına her hafta içi Belediye Başkanı ve Belediye adına taziye ziyaretlerinde bulunmak, Taziye yemeği göndermek.
- Toplu sünnet müracaatlarını almak ve programını hazırlamak.
- İl Merkezinde ikamet eden vatandaşlardan yeni doğum yapan ailelerin çocuklarına "Hoş geldin Bebek Projesi" kapsamında bebek seti hediye paketi verilmesi.
- Belediye tarafından yapılacak olan toplantı ve etkinliklerde Meclis Üyelerine, Kent Konseyi Üyelerine, Mahalle Muhtarlarına ve Sivil Toplum Kuruluşlarına vb. kuruluşlara bilgivermek ve katılımlarının sağlanması için SMS (mesaj) gönderilmesi.
- Her yıl Muharrem ayının 10. günü düzenlenen Sultan Divani Hazretlerini Anma ve 40 Hatimli 40 Kazanlı Şifalı Aşure programının yapılması. Aynı günün akşamında İlin Kapalı Spor Salonunda dünyaca ünlü Hafızlar tarafından Kur'an Tilaveti ve İlâhi Programı düzenlenmesi.
- İl Merkezinde ve bağlı köylerde, bakıma muhtaç yaşlı, hasta ve engelli vatandaşlara günlük yaşamlarını desteklemek ve kolaylaştırmak amacı ile "Evde Bakım ve Temizlik" kapsamında hizmet verilmesi.
- İl halkına yönelik, ülkemizin değişik illerindeki kültürel mirasların tanıtımı amacı ile "Gez-Gör Afyonkarahisar" kapsamında hizmet verilmesi.
- İldeki ihtiyaç sahibi öğrencilere Belediye Meclisi'nin aldığı karar doğrultusunda "Eğitime Katkı Bursu" verilmesi.

2016 yılı Ocak ayı ve 2017 yılı Haziran ayı süresince Halkla İlişkiler Birimi'nin faaliyetleri niceliksel olarak aşağıdaki gibidir. (Afyon Belediyesi, 2016:348-364).

- 828 aileye taziye yemeği verilmesi.
- 4052 aileye "Hoş geldin Bebek" projesi kapsamında hediyeler sunulması.
- "Gezici Aşevi Mahalle Yemekleri" (7 mahalle)
- 15 Temmuz Şehitleri ve Gazileri Anma Paneli
- Edebiyat, Yerel Tarih ve Sanat Şöleni
- Kitap Okuma Yarışması
- "Evde Bakım Hizmeti" (125 hasta)
- "Gez-Gör Afyonkarahisar" (58 İl/İlçe)
- "Eğitime Katkı Yardımı" (3133 öğrenci)
- "Geleneksel Sünnet Şöleni" (45 çocuk)
- 40 Hatimli 40 Kazanlı Şifalı Aşure Etkinliği
- 5391 talep ve şikâyetin, 790 BİMER evrağının, 26 bilgi edinme talebinin, 454 yazılı dilekçenin, 101 mobil uygulama talebinin ve 418 infonun işleme konulması. 01.01.2016 ve 31.12.2016 tarihleri arasında birime gelen talep ve şikâyetlerin birimlere göre dağılımı ve çözülme oranı ise aşağıdaki gibidir.

Tablo 8: 01.01.2016-31.12.2016 Tarihleri Arasında Halkla İlişkiler Birimine Gelen Talep ve Şikâyetlerin Birimlere Göre Dağılımı

Birimler	Çözüm % Oranları	Toplam Müracaat	Çözüldü	Çözülmedi	Beklemede
Muhtarlık ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü	% 89,88	37	32	-	5
Kültür ve Sosyal İşl. Md.	% 100,00	23	23	-	0
İmar ve Şehircilik Md.	% 90,63	32	29	-	3
Zabıta Md.	% 95,16	350	337	-	13
Destek Hizmetleri Md.	% 96,15	18	16	-	2
Mali Hizmetler Md.	% 62,50	25	10	-	10
Temizlik İşl.Md.	% 98,57	96	94	-	2
Su ve Kanalizasyon Md.	% 84,00	130	106	-	24
Park Bahçeler Md.	%62,18	156	97	-	59
İnsan Kaynakları ve Eğitim Md.	%100	17	17	-	-
Fen İşl. Md.	%86,1	303	261	-	42
Özel Kalem Md.	%100	1	1	-	-
Veteriner İşleri Md.	%83,10	119	99	-	20
İşletme Md.	%100	10	10	-	-
İtfaiye Md.	%100	2	2	-	-
Yazı İşleri Md.	%100	1	-	-	1
Etüt Proje Md.	%100	9	-	-	9
Emlak ve İstimlak Md.	%100	8	-	-	8
TOPLAM	%84,98	1338	1135	-	203

Kaynak: Afyon Belediyesi Faaliyet Raporu (2016).

<http://www.afyon.bel.tr/upload/tr/dosya/dokumanyonetimi/461/25042017100155-1.pdf>. (Erişim tarihi: 09 Ocak 2018).

İhtiyaç sahibi vatandaşların her türlü gıda, yakacak, giyim ve kırtasiye ihtiyaçlarının yerinde tespit edilerek uygun görülen yardımın yapılmasının sağlanması hizmeti Yardım Hizmetleri Birimi vasıtasıyla verilmektedir. Her yıl düzenli olarak ihtiyaç sahibi vatandaşların başvuru listeleri ve belgeleri incelenerek güncellenmesi, ilgili evrak ve kayıt işlemlerinin dosyalama sistemine uygun şekilde kayıt altına alınması sağlanmaktadır. 2016 yılı Ocak ayı ve 2017 yılı Haziran ayı arasındaki Yardım Hizmetleri Birimi'nin faaliyetleri aşağıdaki sıralanabilir. (Afyon Belediyesi, 2016:367-380).

- Engelli vatandaşlardan gelen akülü ve tekerlekli sandalye talepleri ile ilgili evrakların düzenlenmesi ve dosyalanması.
- İncelenen ve komisyonca kullanımı uygun görülen akülü engelli araçlarının müracaat sahibine tesliminin tutanak karşılığında yapılması
- Bugüne kadar dağıtılmış olan akülü araçların tamir, tadilat ve yedek parçalarının temini konusunda destek sağlanması.
- Geleneksel olarak her yıl Ramazan ayında düzenlenen iftar çadırları ile ilgili gerekli tüm organizasyonların (İftar Çadırı kurulacak mahalle, semt okul vs. yerlerin tespiti) ve kontrolünün sağlanması. İftar çadırları 6 dağıtım, 2 kurulum, 1 seyyar olmak üzere 8 adet çadır ile yaklaşık olarak 6000 kişiye hizmet vermektedir.
- İftar çadırlarının gerekli malzeme ve iase giderlerinin karşılanabilmesi için Afyonkarahisarlı hayırsever vatandaşlar ve iş adamlarıyla gerekli koordinasyonun sağlanması
- Yakacak ihtiyacı olan vatandaşların başvurularının alınması, tahkikatının yapılması ve uygun görülen vatandaşın adresine yakacağın gönderilmesinin sağlanması
- Eğitim – öğretim yılı içerisinde kırtasiye ihtiyacı olan öğrencilere kırtasiye yardımının yapılması.
- Birim tarafından kayıt altına alınmış olan ihtiyaç sahibi vatandaşlara her 3 aylık dönemde gıda ve muhtelif yardımların yapılması.
- Yolda kalmış vatandaşlara yemek ve ulaşım konusunda yardımcı olmak.
- Ramazan ayında sivil toplum kuruluşu ile koordineli olarak Afyonkarahisar merkezde yaşayan ekonomik durumu zayıf olan yetimlerle bayramlık giyim eşyası ve iftar yemeği organizasyonunu yapmak.
- Evlenecek gençlere veya ihtiyaç sahibi vatandaşlarımıza giyim ve ev eşyası konusunda hayırseverler vasıtasıyla destek olmak. Evlenecek çiftlere gelinlik ve damatlık tedarik etmek.
- Afyonkarahisar Belediyesinin yıllardır ihtiyaç sahibi vatandaşlar için çıkarttığı günlük 3 çeşit sıcak yemeği alacak ailelerin tespitini sağlamak ve bilgileri güncel tutmak.
- Belediye başkanının da katılımı doğrultusunda mahalle istişare yemekleri organize etmek.
- İşe ihtiyacı olan kişilerin iş başvuru formlarını almak ve uygun işyerlerine yönlendirmek.
- 5006 paket gıda yardımı.
- 485 ton kömür yardımı.
- 177 tekerlekli/akülü tekerlekli sandalye yardımı.
- 1000 öğrenciye okul çantası ve kırtasiye malzemesi yardımı.
- 230 aileye 1116 porsiyon sıcak yemek yardımı.
- 317 adet Kuran-ı Kerim dağıtımı

3.2.1.2. Kültür ve Sosyal  şler Müdürlüğü

Kültür ve Sosyal  şler Müdürlüğü, 5393 sayılı Belediye Kanunu 5018 sayılı Muhasebe Kanunu 4734 ve 4735 sayılı ihale ve sözleşme kanunları ile Belediyeyle ilgili diğer kanunlardan yetki almıştır. Görevi ise Afyonkarahisar’da yaşayan vatandaşlara belediye ile ilgili faaliyetleri duyurmak, şehrin kültür sosyal yaşamına katkıda bulunmak. Sivil toplum örgütlerinin belediyenin yaptığı faaliyetlerde etkin olmalarını sağlamak şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıntılı olarak görevlerine değinilecek olursa, belediyenin sosyal ve kültürel faaliyetlerini tasarlanması, gerekli alt yapının hazırlanması ve faaliyet sahası ile ilgili proje ve taslaklar hazırlayıp, bunları uygulamaya ge erebilmek için makamın onayına sunarak onaylanan sosyal ve kültürel faaliyetlerin düzenlenmesi, gerçekleştirilen etkinliklerin kitaplaştırılması için komisyon oluşturarak baskıya hazırlanması, belediyenin faaliyetlerini anlatan kitap, broşür, dergi, vb. yayınların basımı ve dağıtım işlerinin yürütülmesi, yapılan etkinliklerle ilgili yazı ve metinlerin hazırlanması, yapılan faaliyetlerle ilgili görüntü ve fotoğrafların arşivlenmesi, vatandaşlardan gelen bilgi edinme ile ilgili yazışmaların 4982 Sayılı Yasa gereği zamanında cevaplandırılması, cenaze ve diğer ilanların belediye hoparlöründen ve anlaşmalı radyodan ilanların yapılması, basın bültenlerinin belediyenin internet sitesinden basın kuruluşları dâhil tüm vatandaşlara ulaştırılması, konser, kermes, tiyatro gösterisi, konferans, sergi ve seminerler düzenlenmesi olarak sıralanabilir. (Afyon Belediyesi, 2014:1-2).

Afyonkarahisar Belediyesi Kültür ve Sosyal  şler Müdürlüğü üç ayrı birim halinde faaliyetlerine devam etmektedir. Bu birimler: Basın Yayın Birimi, Kent Konseyi Birimi ve Etüt Eğitim Birimi’dir. 2016 yılı Ocak ayından 2017 yılı Haziran ayına kadar Kültür ve Sosyal  şler Müdürlüğü’nün gerçekleştirdiği faaliyetlere bakıldığında müdürlüğün: 7 kitabın hazırlanması ve tanıtımı, 10 konser, 3 tiyatro oyunu, 5 sergi, 4 konferans, 2 gezi, 5 yarışma, 100’den fazla kurs, 6 etkinlik, 4 program, 5 şenlik ve diğer faaliyetleri ile aktif olarak çalıştığı görülmektedir. Halkın bütünleşmesinin sağlanması, engelli vatandaşlar gibi sosyal dışlanmaya açık bireylerin topluma kazandırılması, sinema ve tiyatro faaliyetleri, kurs ve sergiler, yarışmalar, etkinlik ve konferanslar, anma programları ile daha hızlı hale getirilmektedir. Aşağıda birimlerin 2013 yılı Ocak ayı ve 2016 yılı Haziran ayı içerisindeki faaliyetleri yer almaktadır.

- “10 Ocak  alışan Gazeteciler Günü” etkinliği
- “Askeri Muhammed” kitabının hazırlanması ve tanıtımı
- 26. Ömer Yarşı Konseri
- “Afyonkarahisar Basın Tarihi” kitabının hazırlanması
- “Masumiyet  ağının çocukları” kitabının hazırlanması
- “AmoriumluEzop” kitabının hazırlanması
- “Bilinçli Aile Duyarlı Gençlik” konferansı
- “Afyon’da Haber, Hukuk ve Medya” paneli
- “Kanlı Nigar” tiyatrosu
- Taşpınar Dergisi’nin 15. sayısının yayınlanması
- “  imdeki İnsan” filminin ücretsiz olarak izleyiciyle buluşturulması
- Türk halk müziği konseri
- Tarım, Hayvancılık ve Tarım Teknolojileri Fuarı (2 kez)
- Uçurtma şenliği (2 kez)
- şair Dursun Ali Erzincanlı ile Muhabbet Geceleri
- Ahmet Selçuk İlkan Konseri
- “ ok özledim” belgeselinin galası
- Hıdırlık yaz akşamları etkinliği
- “Basın Bayramı” Etkinliği
- “Koca Behçet Milli Mücadele Günlüğü” kitabının hazırlanması
- “Zafer Haftası” Etkinlikleri
- “Mısri Sultan Abdürrahim Karahisari’de Tasavvuf Felsefesi” kitabının hazırlanması
- “15 Temmuz Milli Direniş” sergisi
- Atatürk Yol Koşusu (2 kez)

- Taşpınar Dergisi'nin 16. sayısının yayınlanması
- Afyon Motor Sporları Merkezi'nin açılması
- Beldemiz Dergisi'nin 71. sayısının hazırlanması
- "Haybeden Gerçeküstü Aşk" tiyatrosu
- "Gölgesi Yaşadığı Toprakların Üzerine Uzun Düşen İnsanlar" kitabının hazırlanması
- 2017 yılı masa takviminin hazırlanması
- Şehitleri Anma Gecesi'nin düzenlenmesi
- Tanburi Cemil Bey Besteleri Konseri
- "10 Ocak Çalışan Gazeteciler Günü" Etkinliği
- Oyuncu Anne Şermin Çarkacı Semineri
- Hiç sinemaya gitmemiş 70 öğrencinin beyaz perde ile buluşturulması
- "15 Temmuz Demokrasi Zaferi" konferansı
- Taksim Trio Konseri
- "Yeni Türkiye Yolunda Cumhurbaşkanlığı Sistemi" konferansı
- "Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz" tiyatrosu
- Türk sanat müziği konseri
- Mine Geçili Konseri
- Beldemiz Dergisi'nin 72. sayısının yayınlanması
- Taşpınar Dergisi'nin 17. sayısının yayınlanması (Afyon Belediyesi, 2016:283-310).

Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'nün Kent Konseyi Birimi tarafından yürütülen sosyal belediyecilik faaliyetleri ise aşağıdaki gibidir:

- Avrupa'daki STK'lara (Sivil Toplum Kuruluşları) buluşma
- Şair İbrahim Sadri Gönüller'in Şiir Dinletisi
- Engelliler Meclisi ile huzurevi ziyareti
- Engelliler Meclisi ile 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Etkinliği (2 kez)
- Yazar Erdal Demirkıran Konferansı
- "Gelin Hep Birlikte Paylaşalım Yüzlere Tebessüm Olalım" projesi ile ayakkabı, giysi ve oyuncak toplanarak ihtiyaç sahiplerine dağıtılması
- Ressam Mustafa Uyar'ın Resim Sergisi
- Kutlu Doğum'un 1445. Yılında 1445 Hadis-i Şerif Etkinliği
- Engelliler Festivali (2 kez)
- Yöresel Yemek Yarışması (2 kez)
- "Kalp Sağlığını Korumada Beslenme Çok Önemli" konferansı
- Engelli vatandaşlarla iftar yemeği
- "Çağın Ashab-ı Kehf'i Olmak" paneli
- Akdağ doğa gezisi
- Afyonkarahisar Kent Müzesi'nin faaliyete başlatılması
- Belediye ve Semerkant'tan Muhabbet Geceleri
- Emirdağ Günü Etkinlikleri
- Emirdağlı Halk Ozanı Fakı Eder Konseri
- Peygamber Efendimizi Anma ve Anlama Programı
- Afyonkarahisar Türkü Şöleni
- Kent Konseyi ve Ensar Vakfı'ndan Ortak Program
- Vuslat Sema ve İlahi Ekibi Etkinliği
- Kültür ve Sanat Evi'nin restore edilerek faaliyete başlatılması (Afyon Belediyesi, 2016:283-310).

Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'nün Etüt Eğitim Birimi tarafından yürütülen sosyal belediyecilik faaliyetleri de aşağıdaki gibidir:

- 8 Mart Dünya Kadınlar günü Etkinliği
- Uygulamalı Girişimcilik Kursu sertifika töreni
- Kutlu Doğum Haftası Etkinlikleri kapsamında Bilgi Evleri arası kitap okuma yarışması
- Şehit Üsteğmen Sami Çiftçi Bilgi Evi Mefruşat-İğne Oyası Sergisi
- Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi
- Bilgi Evi Alanya-Antalya Gezisi
- 100'den fazla kursun faaliyete geçirilmesi
- Satranç Turnuvası
- Bisiklet Yarışması

- AFEMEK (Afyonkarahisar Belediyesi El Sanatları ve Mesleki Eğitim Kursları) Yıl Sonu Sergisi (Afyon Belediyesi, 2016:283-310).

3.2.1.3. İşletme Müdürlüğü

Afyonkarahisar Belediyesi İşletme Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü 07.02.2011 ve 3716-47046 sayılı yazısı ve 02.02.2011 tarihli Bakanlık onayı Belediye Meclisinin 01.06.2011 tarih ve 307 no'lu kararı ile kurulmuştur. Vakıflar Genel Müdürlüğünün 15.12.2009 tarih ve 4965/16942 sayılı yazı eki 09.12.2012 tarih ve 4965 sayılı Vakıflar Makam oluru ile Afyonkarahisar İli, Merkez, Kâhil Mahallesi, Kemik Kapı Sokakta bulunan tapuda 67 opafta, 435 ada, 8 parsel Vakıflar Genel Müdürlüğü adına kayıtlı Tescilli Kültür Varlığı Taş (Gedik Ahmet Paşa) Medresesi Eğitim, Sosyal ve Kültürel amaçlı olarak 20 yıl süre ile işletilmek üzere Belediye tarafından kiralanmış ayrıca Ambar yolunda TEDAŞ (Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi) yanında Belediye tarafından yaptırılan çok katlı otopark ve benzer nitelikteki yerlerin Belediye eliyle işletilmesi amacıyla 5393 sayılı belediye Kanunun 18 inci maddesinin (i) bendi ve 71. maddesi uyarınca kurulmuştur.(Afyon Belediyesi, 2016:312).

Afyonkarahisar Belediyesi İşletme Müdürlüğü, 2016 yılı Ocak ayı ve 2017 yılı Haziran ayı itibariyle 4 otopark ve diğer sosyal faaliyetleri ile Afyonkarahisar halkını sosyal hayatın içine çekebilmeyi hedefleyen projelere imza atmıştır. İşletme Müdürlüğü'nün faaliyetleri aşağıdaki gibidir:

- Kadınana Katlı Otoparkı (Kuruluş Tarihi: 09.07.2011, Kapasite: 220 abone)
- Belediye Şehir Çarşısı Otoparkı 1 (Kuruluş Tarihi: 10.09.2011 Kapasite: 2 katlı ve 70 araç kapasiteli)
- Belediye Şehir Çarşısı Otoparkı 2 (Kuruluş Tarihi: 10.09.2011 Kapasite: 3 katlı ve 230 araç kapasiteli)
- Yonca Altı Otoparkı (Kuruluş Tarihi: 18.11.2013 Kapasite: 2 katlı ve 70 araç kapasiteli)
- Kocatepe Gezi Teknesi (Faaliyete Başlama Tarihi: 11.09.2013 Kapasite: 48 kişi)
- Hanımlar Lokali (Kuruluş Tarihi: 17.03.2014 Kapasite: 400 kişi)
- Asfalt Üretim Tesisi (Kuruluş Tarihi: 07.06.2012 Kapasite: 200 ton asfalt): 223 sayılı meclis kararı ile işletme Afyonkarahisar Belediyesi İşletme Müdürlüğüne bağlanılmıştır. Asfalt üretim tesisimizde saatte 200 ton asfalt üretme kapasitesi bulunmaktadır. Asfalt üretim tesisinden kurumlara, şirketler eve vatandaşlara asfalt üretilip satılabilmektedir. Asfalt üretim tesisi, asfalt üretim tesisi olan ve bu tesisi kendi işleten belediyeler içerisinde TSE belgesi alan tek belediye durumundadır.
- Taş Medrese (Kuruluş Tarihi: 01.12.2014): İşletme Müdürlüğü tarafından işletilen Taş Medresede Afyonkarahisar'ın kültürel ve unutulmaya yüz tutmuş el sanatlarının kursları verilmektedir. 2016 yılı Haziran itibariyle Taş Medresede verilen kurs sayısı 10' a ulaşmıştır. Taş Medresede Verilen Kurslar ve Atölyeler; Boynuz Tarak Atölyesi, Tesbih Atölyesi, Baston Atölyesi, Yemeni Atölyesi, Ebru Atölyesi, Kitre Bebek Atölyesi, Keçe Atölyesi, Bıçak Atölyesi, Kabak Oyma Atölyesi, Cam Boncuk Atölyesi ve Ahşap Oyma Atölyesi olarak sıralanabilir. (Afyon Belediyesi, 2016:314-325).

3.2.2. Gerçekleştirilen Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri ve Performans

Afyonkarahisar Belediyesinin 2013-2016 yıllarında yapmış olduğu sosyal belediyecilik faaliyetlerini 3 ana başlık altında ele alarak, “Sosyal Hizmet ve Yardımlar”, “Kültürel ve Sanatsal Faaliyetler”, “Sportif Faaliyetler” 2013-2016 yıllarına ait faaliyet raporları üzerinden değerlendirme yapılacaktır.

Afyonkarahisar Belediyesi'nin faaliyet raporlarında temel politikalar ve öncelikler beyanında, belediyenin öncelikli hizmetlerinde; kültürel ve sosyal faaliyetler, sosyal hizmet ve yardımların oranı 2013 yılında %8,24 seviyelerinde iken, 2016 yılında bu oranın tüm hizmet önceliklerine göre artış gösterip %18,30 seviyelerine ulaştığı faaliyet raporlarındaki beyanlardan anlaşılmaktadır.

Bütçe giderlerinin kurumsal sınıflandırmasına oransal olarak baktığımızda; sosyal belediyeçilik faaliyetini yürüten 3 müdürlüğün bütçe gideri, belediye bütçesinin 2013 yılında %5,3'ünü oluşturmaktayken, 2016 yılında belediye bütçesinin %9,8'ini sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yürüten müdürlüklerin harcadığı görülmektedir. Muhtarlık ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğünün (Kuruluş İsmi: Muhtarlık İşleri Müdürlüğü) 04/05/2015 tarihinde kurulduğunu, 2013 ve 2014 yıllarında harcamasının bundan dolayı olmadığı tablolarda görülecektir.

Tablo 9: Yıllara Göre Genel Bütçe Giderleri

Bütçe Giderleri Kurumsal Sınıflandırma Tablosu				
MÜDÜRLÜK ADI	2013	2014	2015	2016
Özel Kalem Müdürlüğü	732.522,13	772.513,93	824.546,47	698.231,00
İnsan Kaynakları Ve Eğitim	269.943,56	327.719,14	388.758,82	423.474,72
Hukuk İşleri Müdürlüğü	221.356,34	254.957,10	273.766,17	345.690,14
Mali Hizmetler Müdürlüğü	6.030.643,47	10.400.477,00	12.239.274,31	12.692.815,25
Yazı İşleri Müdürlüğü	431.451,29	537.346,92	581.006,89	591.958,96
Fen İşleri Müdürlüğü	50.136.576,67	41.025.646,25	50.118.141,98	59.809.019,71
İmar İşleri Müdürlüğü	3.274.977,02	4.079.914,38	6.182.916,12	5.792.531,74
İtfaiye Müdürlüğü	2.825.388,95	5.211.713,84	5.431.165,57	5.048.039,04
Zabıta Müdürlüğü	3.045.299,67	3.399.594,04	4.504.000,86	5.516.092,27
Temizlik İşleri Müdürlüğü	12.915.150,22	14.567.521,12	16.104.534,62	20.967.598,54
Su Ve Kanalizasyon Müdürlüğü	28.547.317,45	23.378.981,24	33.169.998,65	36.810.654,74
Veteriner Müdürlüğü	881.352,23	1.157.593,18	1.544.725,34	1.736.452,56
Kültür Ve Sosyal İşler Müd.	3.734.093,70	5.200.380,36	4.983.847,31	5.182.997,15
İşletme Müdürlüğü	3.722.207,09	6.483.550,27	6.879.248,97	10.249.272,33
Park Bahçeler Müdürlüğü	16.296.025,42	20.556.472,95	20.804.430,78	34.922.102,45
Destek Hizmetleri Müdürlüğü	6.279.881,25	3.679.836,93	4.473.768,95	4.588.962,87
Muhtarlık İşleri Müdürlüğü			911.984,03	5.481.026,28
Etüt Proje Müdürlüğü				830.578,69
Emlak Ve İstimlak Müdürlüğü				342.423,95
TOPLAM	139.344.186,46	141.034.218,65	169.416.115,84	212.029.922,39

Kaynak: Afyonkarahisar Belediyesi 2016 Yılı Faaliyet Raporu.

Tablo 10: Yıllara Göre Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerine İlişkin Bütçe Giderleri

Bütçe Giderleri Kurumsal Sınıflandırma Tablosu				
MÜDÜRLÜK ADI	2013	2014	2015	2016
Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	3.734.093,70	5.200.380,36	4.983.847,31	5.182.997,15
İşletme Müdürlüğü	3.722.207,09	6.483.550,27	6.879.248,97	10.249.272,33
Muhtarlık İşleri Müdürlüğü			911.984,03	5.481.026,28
TOPLAM	7.456.300,79	11.683.930,63	12.775.080,31	20.913.235,76

Kaynak: Afyonkarahisar Belediyesi 2016 Yılı Faaliyet Raporu.

3.2.2.1. Sosyal Hizmet ve Yardımlar

Afyonkarahisar Belediyesi tarafından verilen “Evde Bakım ve Temizlik Hizmeti”, “Yakacak Yardımı”, “Eğitime Katkı Bursu”, “Kırtasiye Yardımı”, “Sıcak Yemek Hizmeti”, “ Kuru Gıda Yardımı”, “Akülü Araç ve Tekerlekli Sandalye Hizmeti”, “İlaç Yardımı” ve “Asker Ailesi Yardımı’na ilişkin faaliyetler ayrıntılı bir şekilde tanımlanarak, bu hizmetlerin yıllara göre durumu, eksiklikler ve olumlu yönler ele alınacaktır.

3.2.2.1.1. Evde Bakım ve Temizlik Hizmeti

01.04.2016 tarih itibariyle il Merkezinde ve bağlı köylerde, bakıma muhtaç yaşlı, hasta ve engelli vatandaşlara günlük yaşamlarını desteklemek ve kolaylaştırmak amacı ile “Evde Bakım ve Temizlik” hizmeti kapsamında Afyonkarahisar Belediyesi, Afyonkarahisar Valiliği ve İl Halk Sağlığı Müdürlüğü taraflarınca imzalanan protokolden sonra Afyonkarahisar Belediyesi Sosyal Belediyecilik anlayışı gereği bünyesinde Evde Bakım Hizmeti projesini başlatmıştır.

Kişilerin yaşam kalitesini artırmak ve ailelerine destek sağlayarak sağlıklı bir toplum oluşması hedeflenmektedir. Afyonkarahisar Belediyesi Evde Bakım ve Temizlik Hizmeti kapsamında, yaşlılığı veya bedensel engelliliği nedeniyle evinde bakıma ihtiyacı olan ve kişisel bakım yapamayan hastalara bu hizmetleri yaşam alanlarında vermektedir. Ayrıca hastaların yaşam alanlarının temizliği ve bakımını yaparak hastaların sağlık koşullarına uygun ortamda yaşaması için gereken tadilat bakım onarımı yapılmaktadır. 01.04.2016 – 31.10.2017 tarihleri arasında İl Halk Sağlığı Müdürlüğü tarafından tespit edilen ve Afyonkarahisar Belediyesi’ne yönlendirilen 90 hastayla temas kurulmuştur ve 14 hasta vefat etmiştir. Temas kurulan ailelerden 16’ si Evde Bakım Hizmeti almayı kabul etmemiştir. Kalan 60 hastaya periyodik aralıklarla 15 ile 20 günde bir Evde Bakım ve Temizlik hizmeti verilmektedir. Bu 60 hastanın; yaş, cinsiyet, eğitim ve gelir durumlarına, hizmeti veren müdürlük verilerinden ulaşılmıştır.

Tablo 11: Evde Bakım ve Temizlik Hizmeti Alan Vatandaşların Yaş Dağılımları

YAŞ	KİŞİ SAYISI	YÜZDE (%)	YAŞ	KİŞİ SAYISI	YÜZDE (%)	YAŞ	KİŞİ SAYISI	YÜZDE (%)
24	1	1,67	66	1	1,67	82	2	3,33
27	1	1,67	69	4	6,67	83	3	5,00
37	1	1,67	70	1	1,67	84	2	3,33
39	1	1,67	71	2	3,33	85	2	3,33
47	1	1,67	72	1	1,67	86	1	1,67
49	1	1,67	73	2	3,33	87	3	5,00
53	1	1,67	74	1	1,67	88	5	8,33
54	1	1,67	75	1	1,67	89	1	1,67
57	2	3,33	76	1	1,67	90	1	1,67
59	1	1,67	77	1	1,67	93	1	1,67
60	2	3,33	78	1	1,67	101	1	1,67
61	1	1,67	79	2	3,33	TOPLAM	60	100,00
62	2	3,33	80	1	1,67			
63	1	1,67	81	2	3,33			

Tabloda görüldüğü üzere “Evde Bakım ve Temizlik Hizmeti” nden faydalanan kişilerin yaş dağılımı genel olarak homojen görünse de 55 yaşından büyük kişilerin, bu hizmetten daha fazla faydalandıkları gözlemlenmektedir. Keza belirli bir yaş grubundan sonraki kişilerin hem sağlık problemleri hem de yaşlanmaya başlamalarından dolayı yardıma ihtiyaçlarının olması sebebiyle, gerçek hayatla bağlantı bir tablo olduğu görülmektedir. Bu bağlamda hasta olmaları veya yaşlılıkları sebebiyle günlük temizlik ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri adına bu hizmetin genel olarak doğru bir hedef kitleye ulaştığı gözlemlenmektedir. Fakat 5 kişinin yani yaklaşık %10’luk bir dilimin ise zihinsel engelli veya fiziksel engelli oldukları öğrenilmiştir. Bu durumda hem sosyal dışlanma hem de yoksulluk tehdidi altında olan bu vatandaşların da yaşlılardan sonra yardıma en çok ihtiyacı olan kesim olduğu düşünüldüğünden, hedef kitlenin yaşlılardan sonra engelli vatandaşları da kapsayacak bir şekilde olması hizmetten verim alınabilmesi adına sağlanmış durumdadır.

Hizmetten faydalanan vatandaşların cinsiyet, eğitim ve gelir durumlarına bakıldığında ise aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

Tablo 12: Evde Bakım ve Temizlik Hizmetinden Faydalanan Vatandaşların Cinsiyet, Eğitim ve Gelir Durumları

CİNSİYET	SAYI	YÜZDE
ERKEK	25	41,67
KADIN	35	58,33
TOPLAM	60	100,00
EĞİTİM	SAYI	YÜZDE
CEVAP YOK	1	1,6
İLKOKUL	43	71,66
ORTAOKUL	7	11,66
LİSE	5	8,20
ÜNİVERSİTE VE	1	1,6
HİCBİRİ	3	5
TOPLAM	60	100
GELİR	SAYI	YÜZDE
CEVAP YOK	1	1,64
0-1400 ARASI	36	59,02
1401-2000 ARASI	22	36,07
2001-3000 ARASI	1	1,64
3000+	0	0,00
TOPLAM	60	98,36

Yukarıdaki tablodan hareketle bu hizmetten faydalanan kişilerin %58,33'ünü 35 kişi ile kadınların, %41,67'ünü ise 25 kişi ile erkeklerin oluşturduğu gözlemlenmektedir. Hizmetten faydalanan kişilerin çok büyük bir kısmını %71,66 oranı ile ilkokul mezunları oluşturmaktadır. Buna paralel olarak eğitim düzeyi düşük vatandaşların gelirlerinin de %59,02 oranı ile 0-1400 TL olduğu görülmektedir. Hizmetten faydalanan vatandaşların eğitim düzeylerinin daha çok ilkokul ve ortaokul seviyesinde yoğunlaştığı gözlemlenirken, gelir durumlarının ise 0-1400 TL ile 1401-2000 TL arasında yoğunlaştığı sonucuna varılmıştır.

3.2.2.1.2. Yakacak Yardımı

Afyonkarahisar Belediyesi Muhtarlık ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, Yakacak ihtiyacı olan vatandaşların başvurularının alınması, tahkikatının yapılması ve uygun görülen vatandaşın adresine yakacağın gönderilmesi hizmetini vermektedir. 2013 yılında ihtiyaç sahibi ailelere 150 ton, 2014 yılında ihtiyaç sahibi ailelere 200 ton, 2015 yılında ihtiyaç sahibi ailelere ulaştırılan 250 ton kömüre ek olarak, 2016 yılının Ocak ayı ile Aralık ayları arasında da 350 ton kömür ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmıştır.

Tablo 13: Yakacak Yardımı Miktarı

	2013	2014	2015	2016
Kömür	150 ton	200 ton	250 ton	350 ton

Kaynak: Afyonkarahisar Belediyesi Faaliyet Raporları (2013-2016).

3.2.2.1.3. Eğitime Katkı Bursu

Afyonkarahisar Belediyesi Muhtarlık ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü İl Merkezinde ve mücavir alanlarda ikamet eden ihtiyaç sahibi hemşerilerine yeni bir sosyal hizmet daha ekleyerek, 2016 yılında başlatmak suretiyle, Ocak ve Aralık ayları süresinde toplamda 3133 öğrenciye “Eğitime Katkı Bursu” vermiştir. İhtiyaç sahibi öğrenciler (öksüz yetim olan öğrenciler, ihtiyaç sahibi şehit ve gazi çocuğu olan öğrenciler, kendisi %40 ve üzeri engelli olan ihtiyaç sahibi öğrenciler, anne - babası resmi ayrı olup ihtiyaç sahibi olan öğrenciler ve diğer ihtiyaç sahibi öğrencilere) şeklinde tasnif edilmiştir.

Nakdi yardım yapılırken istenilen belgelerin arasında, muhtaçlık sınırını belirlemeye yönelik olarak; Gelir durumu, engellilik oranı, ikamet belgeleri istenilmiş ve kişi başına düşen rakam, ailede yaşayan kişi sayısının fazla olması gibi veriler göz önünde bulundurulmuştur.

Eğitime katkı bursu alan öğrencilerin yaşadıkları hanelerde yaşayan ortalama kişi sayısının fazla olması doğrudur. Çünkü Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 2016 yılı için belirlediği kişi başına düşen muhtaçlık sınırının 423 TL olduğu, asgari ücretin de 1400 TL olduğu gerçeğinden yola çıkarak, burs alan öğrencilerin büyük bir kısmı yoksulluk seviyesinde eğitimlerine devam etmeye çalıştığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla burs verilen hedef kitlenin doğru tespit edildiği aşikârdır.

3.2.2.1.4. Kırtasiye Yardımı

Afyonkarahisar Belediyesi Muhtarlık ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü Yardım Hizmetleri Birimi tarafından tespit edilen, ihtiyaç sahibi öğrencilere içerisinde okul çantası, defter, kalem, kaplık, boya malzemesi vb. araç gereçlerin bulunduğu kırtasiye yardımı yapmaktadır. 2013 yılı Eğitim-Öğretim döneminde ihtiyaç sahibi öğrencilere 300 takım kırtasiye yardımı yapıldığı görülmekte iken, 2016 yılında 1000 takım kırtasiye yardımı yapıldığı, yıllara sari artan oranlı yardımın yapılmasına devam edildiği görülmektedir.

Tablo 14: Kırtasiye Yardımı Yapılan Kişi Sayısı

	2013	2014	2015	2016
Kırtasiye Seti	300 kişi	500 kişi	800 kişi	1000 kişi

Kaynak: Afyonkarahisar Belediyesi Faaliyet Raporları (2013-2016).

Yapılan analizler sonucunda kırtasiye yardımı alan öğrencilerin %14,24’ünün yetim, %15,51’inin öksüz ve %2,29’unun hem öksüz hem de yetim olduğu saptanmıştır. Yardımdan faydalanan öğrencilerin %33,3’ünün ilkokul, %31’inin ortaokul, %29,9’unun lise ve %5,2’sinin üniversite ve üzeri düzeyde eğitim gördüğü tespit edilmiştir.

Hanelerde yaşayan kişi sayısı, çocuk sayısı ve okul çağındaki çocuk sayısına bakıldığında: hanelerde ortalama 5 kişi yaşamakta, 3 çocuk bulunmakta ve okul çağında 2

çocuk bulunmaktadır. Hane halkı, çocuk, okul çağındaki çocuk ve aylık gelir miktarına bakıldığında, kırtasiye yardımında bulunulan ailelerin kalabalık ve gelir düzeyi düşük yani yoksul olan aileler olduğu görülmektedir. Bu sebepler neticesinde, kırtasiye yardımı yapılan hedef kitlenin doğru olduğu sonucuna varılabilir.

3.2.2.1.5. Sıcak Yemek Hizmeti

Afyonkarahisar Belediyesi Muhtarlık ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü Yardım Hizmetleri Birimi, günde 3 çeşit olmak üzere, sıcak yemek yardımına ihtiyacı olan ailelere hizmet sağlamaktadır. 2016 yılında toplamda 131 aileye 736 porsiyon sıcak yemek hizmeti sağlanmıştır.

Tablo 15: Sıcak Yemek Hizmeti, Miktarı ve Kişi Sayısı

	2013	2014	2015	2016
Sıcak Yemek	856 porsiyon 153 aile	796 porsiyon 142 aile	712 porsiyon 126 aile	736 porsiyon 131 aile

Kaynak: Afyonkarahisar Belediyesi Faaliyet Raporları (2013-2016).

“Sıcak Yemek Hizmeti” alan hanelerin hane halkı sayısının ortalama 5 ve hanedeki çocuk sayısının ortalama olarak 2 veya 3 olduğu tespit edilmiştir. Aile reislerinin %68,6’sının eğitim seviyesinin ilköğretim, %11,3’ünün ortaokul, %9,3’ünün lise, %5’inin üniversite ve üzeri ve %10,3’ünün herhangi bir eğitim almadığı faaliyet raporlarından elde edilen sonuçlardır.

Ailelerin aylık gelirlerine bakıldığında ise %95’inin 0 ile 1400 TL arasında, %3,9’unun 1401 ile 2000 TL arasında aylık gelire sahip olduğu görülmektedir. Bu bağlamda diğer hizmetlere benzer olarak “Sıcak Yemek Hizmeti” alan ailelerin büyük bir kısmının kalabalık ve maksimum asgari ücret düzeyinde gelire sahip olan aileler olduğu gözlemlenmektedir. Bunun sonucu olarak yorum yapılırsa, “Sıcak Yemek Hizmeti” alan ailelerin çok büyük bir bölümü yoksul ailelerdir ve dolayısıyla hedef kitle doğru tespit edilmiştir.

3.2.2.1.6. Kuru Gıda Yardımı

Afyonkarahisar Belediyesi Muhtarlık ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü Yardım Hizmetleri Birimi tarafından tespit edilerek kayıt altına alınmış olan ihtiyaç sahibi vatandaşlarımıza her 3 aylık dönemde kuru gıda yardımları yapılmaktadır. 2016 yılında toplamda 1571 haneye 4238 porsiyon kuru gıda yardımı yapılmıştır.

Tablo 16: Kuru Gıda Yardımı Yapılan Hane Sayısı

	2013	2014	2015	2016
Kuru Gıda	650	2823	3370	4238

Kaynak: Afyonkarahisar Belediyesi Faaliyet Raporları (2013-2016).

Hanelerde yaşayan kişi sayısı, çocuk sayılarına bakıldığında: hanelerde ortalama 5 kişi yaşamakta, 3 çocuk bulunmakta ve okul çağındaki 2 çocuk bulunmaktadır. Hane halkı, çocuk, okul çağındaki çocuk ve aylık gelir miktarına bakıldığında, kırtasiye yardımında bulunulan ailelerin de kalabalık ve gelir düzeyi düşük yani yoksul olan aileler olduğu görülmektedir. Yıllara sari olarak yapılan kuru gıda yardımı miktarının 2013 yılından,

2016 yılına 6,5 kat arttığı da görünen bir gerçektir. Bu sebepler neticesinde, kuru gıda yardımı yapılan hedef kitlenin doğru olduğu sonucuna varılabilir.

3.2.2.1.7. Akülü Araç ve Tekerlekli Sandalye Hizmeti

Afyonkarahisar Belediyesi Muhtarlık ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü Yardım Hizmetleri Birimi engelli vatandaşlara akülü araç ve aküsüz tekerlekli sandalye temin etmektedir. Aynı zamanda tekerlekli sandalyelerin tamirat ve onarımı için de ayrıca farklı bir hizmet sağlamaktadır. Belediyenin 2016 yılında, ihtiyacı olan vatandaşlarına dağıttığı tekerlekli sandalye sayısı; akülü araç 98 tekerlekli sandalye 42 olmak üzere 140'a ulaşmış durumdadır. 2016 yılı içerisinde 71 kişiye de tamirat hizmeti verilmiştir.

Tablo 17: Akülü Araç ve Tekerlekli Sandalye Hizmeti Durumu

	2013	2014	2015	2016
Akülü Araç	79	83	85	98
Tekerlekli Sandalye	18	102	114	42

Kaynak: Afyonkarahisar Belediyesi Faaliyet Raporları (2013-2016).

Hizmetten faydalanan vatandaşların yaş ortalamasına bakıldığında ortalamanın 41 yaş olduğu görülmektedir. Ortalamanın dışında hizmetten faydalanan 12 yaşında engelli vatandaş olduğu gibi 80 yaşında olan vatandaş da bulunmaktadır.

Hizmetten faydalanan kişilerin eğitim seviyelerine bakıldığında, %50,2'sinin ilköğretim, %37,4'ünün ortaöğretim, %8,5'inin lise, %0,5'inin üniversite mezunu olduğu ve %3,3'ünün de herhangi bir seviyede eğitim almadığı tespit edilmiştir. Engelli vatandaşların hane nüfuslarına bakıldığında ortalamanın 5 ile 6 arasında olduğu ve hanede yaşayan çocuk sayısının 2 veya 3 olduğu görülmektedir. Hanelerin aylık gelirleri incelendiğinde, %84,4'ünün 0 ile 1400 TL arasında, %11,4'ünün 1401 ile 2000 TL arasında, %3,8'inin 2001 ile 3000 TL arasında ve %0,5'inin 3000 TL ya da üzeri kazanca sahip olduğu analiz edilmiştir. Bu bilgiler ışığında, bu hizmeti alan vatandaşların, genel olarak kalabalık fakat düşük gelirli hanelerde yaşadığı söylenebilir. Analiz edilen diğer hizmetler gibi bu hizmetin de hedef kitlesinin doğru belirlendiği sonucuna varılabilmektedir.

3.2.2.1.8. İlaç Yardımı

Afyonkarahisar Belediyesi, Eczacılar Odası kontrolünde sosyal güvencesi olmayan ihtiyaç sahibi vatandaşlara ilaç yardımı yapmak için çeşitli kurum ve kuruluşlar aracılığı ile toplanan, ayrıca duyarlı vatandaşlarımızın getirdiği ilaçların son kullanma tarihleri ve kullanılabilirlik düzeylerine göre ayrıştırılması yapıldıktan sonra reçete karşılığında dağıtımını yapmaktadır. Belediye eczanesi 2016 yılında 879 adet reçeteye başvuran hastanın ilaçlarını karşılayarak, ilaç yardımında bulunmuştur.

Tablo 18: İlaç Yardımı Sayısı

	2013	2014	2015	2016
İlaç	673	758	712	879

Kaynak: Afyonkarahisar Belediyesi Faaliyet Raporları (2013-2016).

İlaç yardımında bulunulan ailelerin de gelir düzeyi düşük yani yoksul olan aileler ile mültecilere yapıldığı bilinmektedir. Yıllara sari olarak yapılan ilaç yardımı miktarının 2013 yılından, 2016 yılına artarak devam ettiği görülmektedir. Bu sebepler neticesinde, ilaç yardımı yapılan hedef kitlenin doğru olduğu sonucuna varılabilir.

3.2.2.1.9. Asker Ailesi Yardımı

Afyonkarahisar Belediyesi tarafından, beldesinde ikamet ederken, askerlik hizmetini yapmaya giden vatandaşlarının ihtiyaç sahibi ailelerine düzenli olarak asker ailesi yardımı yapılmaktadır.

Tablo 19: Asker Ailesi Yardımı Alan Vatandaş Sayısı ve Miktarı

	2013	2014	2015	2016
Kişi Sayısı	79	83	85	98
Yıllık Ödenen Tutar	177.582,00-TL	89.571,24-TL	98.549,55-TL	150.607,82-TL

Kaynak: Afyonkarahisar Belediyesi Faaliyet Raporları (2013-2016).

Yıllara sari olarak yapılan asker ailesi yardımı miktarının 2013 yılından, 2016 yılına artarak devam ettiği görülmektedir. Bu sebepler neticesinde, asker ailesi yardımı yapılan hedef kitlenin kent yoksulluğunu azaltmaya yönelik doğru bir önlem olduğu sonucuna varılabilir.

3.2.2.2. Kültürel ve Sanatsal Faaliyetler

Afyonkarahisar Belediyesinin sosyal belediyecilik faaliyetlerinin bir diğeri kültürel ve sanatsal faaliyetlerdir.

Afyonkarahisar Belediyesinin kişilerinin ruhi ihtiyaçlarını gidermeye yönelik yapmış olduğu etkinliklere, konferanslara, sempozyumlara kitap, dergi vb. faaliyetlerinin bu alandaki yoksunluğu gidermeye yönelik etkileri azımsanamayacak düzeydedir. Bu faaliyetlere katılan vatandaşlardan gelen beyanların gerçekten sapmaya sebep olabileceği ve hizmetleri alan kişilerin tamamına ulaşımın imkânsız olması gibi nedenlerle, Bu bölümde kentsel yoksulluğu azaltmaya yönelik etkisi olan Toplu Sünnet organizasyonuna değinilecektir.

Afyonkarahisar Belediyesi tarafından ihtiyaç sahibi ailelerin çocuklarına her yıl geleneksel hale gelen sünnet şenliği coşkuyla yapılmaktadır. Sünnet çocukları hijyenik ortamda ehil doktorlar ve sağlık personeli tarafından sünnet ettirilmektedir. Belediye tarafından 2016 yılında ihtiyaç sahibi ailelerin (51 sünnet çocuğu) çocukları için geleneksel olarak düzenlenen Sünnet Şöleni görkemli kına gecesi ile birlikte gerçekleştirilmiştir.

Tablo 20: Toplu Sünnet Hizmeti Durumu

	2013	2014	2015	2016
Sünnet Olan Çocuk Sayısı	61	53	42	51

Kaynak: Afyonkarahisar Belediyesi Faaliyet Raporları (2013-2016).

Bu bağlamda 2016 yılı içerisinde sünnet olan çocukların aileleriyle (51 kişi) müdürlük yetkililerinin hizmetten faydalanmak amacıyla başvuru formlarından edinilen bilgiler neticesinde; Ailenin ekonomik ve demografik yapısına odaklanılmıştır.

Tablo 21: Sünnet Hizmetinden Faydalanan Ailelerin Eğitim Durumları

EBEVEYN 1 EĞİTİM DURUMU		
	SAYI	YÜZDE(%)
CEVAP YOK	1	1,7
İLKÖĞRETİM	15	25
ORTAÖĞRETİM	15	25
LİSE	18	30
ÜNİVERSİTE +	1	1,7
EBEVEYN 2 EĞİTİM DURUMU		
	SAYI	YÜZDE(%)
CEVAP YOK	3	5
İLKÖĞRETİM	19	31,7
ORTAÖĞRETİM	15	25
LİSE	12	20
ÜNİVERSİTE +	1	1,7

Tablodan görüldüğü üzere, “Sünnet Hizmetinden faydalanan çocukların ebeveynlerinin eğitim durumları sırasıyla %30, %25 ve %25 olmak üzere lise, ortaöğretim ve ilköğretimde; %3,7, %25 ve %20 olmak üzere ilköğretim, ortaöğretim ve lise olarak saptanmıştır. Sünnet hizmetinden faydalanan çocukların babalarının meslekleri incelendiğinde, %30’unun formlarda yer alan bu alanı boş bıraktığı, %46’sının işçi ve %6,7’sinin esnaf olduğu, annelerinin mesleklerine bakıldığında ise %35’inin bu alanı boş bıraktığı %46,7’sinin işçi ve %1,7’sinin emekli olduğu görülmüştür. Yani bu hizmetten faydalanan çocukların ebeveynlerinin büyük bir kısmı işçidir. Hanelerin gelirleri incelendiğinde ise, aile reislerinin %16,7’sinin bu alanı boş bıraktığı, %46,7’sinin 0 ile 1400 TL, %20’sinin ise 1401 ile 2000 TL arası kazanca sahip olduğu; eşlerin gelirleri incelendiğinde ise %23,3’ünün bu alanı boş bıraktığı, %31,7’sinin 0 ile 1400 TL, %25’inin 1401 ile 2000 TL ve %3,3’ünün 2001-3000 TL arası kazanca sahip olduğu tespit edilmiştir. Hanelerdeki çocuk sayısı incelendiğinde ise 51 hanede ortalama olarak 3 çocuk olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tüm bu bilgiler doğrultusunda Toplu Sünnet Hizmetinden faydalanan ailelerin genel olarak az kazanca ve birden fazla çocuğa sahip yoksul aileler olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Afyonkarahisar Belediyesi’nin hedef kitle seçimi yine yerindedir.

3.2.2.3. Sportif Faaliyetler

Afyonkarahisar Belediyesinin sosyal belediyecilik faaliyetlerinin sonuncusu amatör spor kulüplerine ve başarılı sporculara yapılan nakdi ve ayni yardımlardır.

2009 yılında Belediyenin maddi ve manevi destekleriyle tekrar faaliyete geçen Afyonkarahisar Belediyespor Kulübü birçok spor branşında başarılar kazanmıştır. Afyonkarahisar’da yapılan müsabakalarda başarılı olan takımlarımızdan özellikle Atletizm, Judo, Futbol, Büyük Erkekler Voleybol ve Basketbol dallarında büyük başarılar kazanmıştır. İl dışında yapılan Türkiye Şampiyonalarında ilimizi en iyi temsil eden Belediyespor Kulübü birçok sporcusunu Milli Takıma göndermiştir.

Voleybol: Küçük kızlar, Yıldız erkekler ve Genç erkeklerde Afyonkarahisar Şampiyonu olan takımlarımız ilimizi en iyi şekilde temsil etmiştir. 3. Lig Voleybol erkekler şubesi bulunan Belediyespor Kulübü hali hazırda, Efeler ligi adı verilen 1.ligde Afyonkarahisar’ı başarıyla temsil etmektedir.

Basketbol: Tarihinde ilk kez bölgesel basketbol liginde ilimizi temsil eden Afyonkarahisar Belediyespor 2016 yılında Grubunda Play Off’a kalarak başarılı bir grafik sergileyerek süper ligin adeta kapısından dönmüştür.

Halk Oyunları: Büyük erkeklerde Afyonkarahisar’da şampiyon olan Belediyespor Kulübü, bölgeler arası turnuvalarda ilimizi temsil etmeye devam etmektedir.

Atletizm, Judo ve Bilardo alanında da Afyonkarahisar Belediyespor Kulübü gençlerinin sosyalleşmesine ve yoksunlukların giderilmesine yönelik faaliyetlerde bulunmaktadır.

Sadece Belediyespor kulübüne değil, ilde yer alan birçok amatör spor kulübüne yapılan malzeme yardımları da yakinen takip edilmektedir. Amatör spor kulüplerine yapılan nakdi yardımlar ele alındığında, kanuni sınır olan bir önceki yıl gerçekleşen bütçe gelirinin %0,12’sinin tamamının kullanılarak, amatör spora ve gençlere sosyal belediyeciliğin gereği yapılmıştır.

Tablo 22: Amatör Spor Kulüplerine Yapılan Nakdi Yardımlar

Yılı	Ödenen Miktar
2013	251.000,00-TL
2014	720.000,00-TL
2015	895.000,00-TL
2016	1.085.000,00-TL
TOPLAM	2.951.000,00-TL

Kaynak: Afyonkarahisar Belediyesi Faaliyet Raporları (2013-2016).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Afyonkarahisar Belediyesinin sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yürüten birimlerinin sosyal belediyeçiliğe ilişkin çalışmaları önce teorik bir çerçeve oluşturularak daha sonra da faaliyet raporları değerlendirmesi yapılarak irdelenmiştir. Belediyenin esasında analize tabi tutulandan daha fazla sosyal belediyeçilik hizmeti olmasına karşılık faaliyet raporu değerlendirmesi yapılabilen, toplam on bir (11) hizmet incelenmiştir. Diğer hizmetlerin çalışmaya dâhil edilmemesinin sebepleri ise: etkinliklere, konferanslara vb. faaliyetlere katılan vatandaşlardan gelen beyanların gerçekten sapmaya sebep olabileceği ve hizmetleri alan kişilerin tamamına ulaşımın imkânsız olması, faaliyet raporlarında yer almaması olarak sıralanabilir. Tüm bu sebepler doğrultusunda çalışmada Evde Bakım ve Temizlik Hizmetleri, Yakacak Yardımları, Eğitime Katkı Bursu, Kırtasiye Yardımı, Sıcak Yemek Hizmeti, Kuru Gıda Yardımı, Akülü Araç ve Tekerlekli Sandalye Hizmeti, İlaç Yardımı, Asker Ailesi Yardımları, Toplu Sünnet Hizmeti ve Amatör Spor Kulüplerine yapılan yardımlar değerlendirilmiştir.

Çalışmada 2013, 2014, 2015, 2016 yılı içerisinde belirtilen hizmetlerden faaliyet raporları ve bu vatandaşların beyanları baz alınmıştır. Hizmetlerden faydalanan kişilerin ailelerinin demografik, ekonomik ve eğitim yapıları müdürlük verileri, faaliyet raporları karşılaştırması yolu ile belirlenmeye çalışılmıştır. Böylelikle hizmet almış çok sayıda vatandaştan ortak bir ifade üretilerek, Afyonkarahisar Belediyesinin sosyal belediyeçilik çalışmalarının ne denli başarılı olduğu, hedeflenen kesime hitap edip etmediği, eksik yanları, düzeltilmesi veya iyileştirmesi gereken kriterleri saptanmaya çalışılmıştır.

Sonuçları irdelemeden ve öneriler sunmadan önce belirtilmesi gereken önemli bir husus vardır. Çalışmada, çok sayıda kişinin bulunduğu bir ana kütle ele alındığı için birebir görüşme vb. yöntemler zaman ve kişilere ulaşım bağlamında mümkün olmamaktadır. Dolayısıyla çalışmada, çok sayıda kişi ve zaman azlığı kıstasları altında analiz yapılabilmesi için faaliyet raporu üzerinden değerlendirme yöntemi tercih edilmiştir. Bu sebeple faaliyet raporu yönteminin dezavantajları da küçük bir miktarda çalışmaya yansımış bulunmaktadır. Bu eksiklikleri de sosyal belediyeçilik faaliyetleri ile ilgili müdürlüklerin verileri de toplanılarak giderilmeye çalışılmıştır. Lakin çalışmanın bütünlüğüne ve elde edilen rakamsal sonuçlara bakıldığında, dikkat çeken bir sapmanın ya da yanlış sonucun olmadığı görülmektedir.

Faaliyet raporları ve birimlerin verileri değerlendirmesi sonucunda;

Hizmetleri alan kişilerin veya ailelerin eğitim, ortalama hane halkı sayısı ve gelir durumlarında yüksek oranda bir benzerlik olduğu dikkat çekmektedir. Sonuçlardan elde edilen bilgilere göre hane halkı sayısı ortalama 4 ya da 5'tir.

01.04.2016 tarihinde faaliyetine başlayan Evde Bakım ve Temizlik Hizmetinden faydalanan vatandaşların, %71,66'sı, ilköğretim eğitim seviyesine sahiptir. Ailelerin gelirlerine bakıldığında, Evde Bakım ve Temizlik Hizmetinden faydalanan vatandaşların, %59,02'si, 0 ile 1400 TL arası gelire sahiptir.

4 kişilik bir ailenin açlık sınırının 2017 yılında yaklaşık 1600 TL yoksulluk sınırının ise yaklaşık 5200 TL olduğu dikkate alındığında, hizmet verilen ailelerin neredeyse tamamı yoksul ailelerdir. Yoksul olmaları sebebiyle ise sosyal yardıma en çok ihtiyacı olan gruplardan birini oluşturmaktadırlar. Yoksulluğun yanı sıra Evde Bakım ve Temizlik Hizmeti ve Sıcak Yemek alan vatandaşların yaşlı, bakıma muhtaç veya hasta olmaları da sosyal dışlanmaya maruz kalmalarına sebep olabilecek bir diğer faktörlerdir. Sonuç olarak Afyonkarahisar Belediyesi çok yüksek oranda, yoksul ya da sosyal hizmete/yardıma muhtaç ailelere belirtilen hizmetleri vermektedir. Bu sebeple, sosyal belediyecilik uygulamaları ile kent yoksulluğu arasında kuvvetli bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bu durumda çalışmanın hipotezleri kabul edilmiş olmaktadır.

Personelin tutumuyla, hizmet sıklığıyla ya da iletişim problemleriyle kaynaklı olabilecek bu memnuniyetsizliğin ivedi bir şekilde çalışma yapılarak düzeltilmesi gerekmektedir. Çünkü kalite, personel sayısı, hız vb. faktörler niceliksel olduğu için çözümlenmesi daha kolay olan problemler olduğu ve daha çok manevi bir boyuta sahip olması sebebiyle tespit edilmesi ve çözümlenmesi daha karmaşık olan bir süreci oluşturmaktadır. Aynı zamanda bir yönetimin sahip olması gereken en önemli özelliklerden biri de her kesimden vatandaşına adaletli olduğunu hissettirmesidir. Bu sebeple, güven algısını zedelememesi adına, ilgili birimlerin bu sorun oluşmaması adına hızlı bir şekilde odaklanması gerekmektedir. Bunun yanında, personel sayısının artırılarak yeni bir ekibin daha oluşturulması veya ekiplerin vardiyalarının yeniden düzenlenmesi yoluyla çözülebilir. Böylelikle bu hizmete ihtiyacı olan vatandaşlarının talepleri daha hızlı şekilde çözülebilir.

Evde Bakım ve Temizlik Hizmetinde genel hatlarda memnuniyetsizliğin olmadığı, performansın yeterli olduğu fakat göze çarpan büyüklükte memnuniyetsizliğin olduğu bir faktör bulunmaktadır. Bu faktör vatandaşların ihtiyacı olduğu anda evde bakım ve temizlik ekibine kolayca ulaşamamasıdır. Elde edilen beyanlara göre vatandaşların büyük bir kısmı ekibe kolayca ulaşabiliyorken, bu anlamda bir memnuniyetsizlik oluşmaması adına, bu hizmeti alan vatandaşların doğrudan ulaşabileceği bir iletişim platformu oluşturulabilir. Böylelikle, Afyonkarahisar Belediyesi'ni değil doğrudan ekibi arayan vatandaşlar, problemlerini, isteklerini veya taleplerini daha hızlı ve kolay bir şekilde ilgili birime iletebilir.

Faaliyet raporları ve müdürlük verilerinden elde edilen sonuçların bir diğeri ise Yakacak Yardımındaki miktarın yetersiz olduğu ve vatandaşın ihtiyacını karşılamadığı olarak tespit edilmiştir. bu problemin düzeltilmesi adına tespit çalışması yapılabilir. Miktarı yetersiz bulan hanelerin nüfusları dikkate alınarak yeni bir tespit çalışması yapılabilir. Şayet hane halkı sayısı diğerlerine nazaran daha fazla olan haneler miktarı yetersiz buluyorsa, hane halkı sayısına göre dağıtılan yakacak miktarları yeniden hesaplanabilir. Eğer memnuniyetsizlik hane halkı sayısı ile bağlantılı değilse, belediyenin imkânları dâhilinde, dağıtılan yakacak miktarının artırılması yoluna gidilerek, memnuniyetsizlik düzeltilebilir. Şöyle ki yakacak hizmeti alan vatandaşlarımızın Valilik Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı ile ilimizde bulunan Sivil Toplum Kuruluşları

tarafından da yakacak yardımı aldığı bu minvalde mükerrer yardım alan vatandaşlarımızın olduğu da bilinen bir gerçektir.

Diğer hizmetlerin ve yardımların, bu hizmet ve yardımları alan vatandaşları memnun edip etmediğine bakıldığında ise, niteliksel ve niceliksel açıdan, sıklık ve hayatı kolaylaştırması açısından, personel özellikleri açısından, kişilerin ve hanelerin yüksek bir memnuniyete sahip olduğu görülmektedir. Bu yüksek memnuniyetleri tetikleyen en önemli sebebin ise doğru kişilere, doğru miktarda ve doğru zamanda hizmet ve yardım ulaştırılması olarak öngörülmektedir.

Faaliyet raporları ve müdürlük verilerinden elde edilen sonuçlarda dikkati çeken bir diğer unsurun ise Afyonkarahisar Belediyesi'nin hizmetleri ve yardımları ulaştırma noktasında, vatandaşları bu hizmetlerden haberdar etme konusunda en etkin çalışan kurum olduğu gerçeğidir. Afyonkarahisar Belediyesi'nin hizmet ve yardımlarını rastgele değil, planlı ve programlı bir şekilde, vatandaşa maksimum faydayı sağlaması hedefiyle yaptığının en önemli göstergelerinden biridir.

Çalışmanın geliştirilmesi adına, memnuniyetsizliklerin olduğu faktörlere odaklanılabilir. Bu memnuniyetsizliklere sebep olan olumsuzluklar saptanarak düzeltilmesi adına önerilerde sunulabilir. Geri dönüşlerin olumlu olması halinde ise benzer çalışma, belediyenin diğer faaliyetlerine yönelik genişletilebilir.

Afyonkarahisar Belediyesi'nin faaliyetlerini vatandaşlar gözünden değerlendiren ve eksikliklerin ya da yanlışların saptanmasını hedefleyen bu çalışmanın, Afyonkarahisar Belediyesi adına yol gösterici olabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmamıza ek olarak; sanatsal, kültürel ve sportif faaliyetlerin memnuniyeti ile ilgili de bir çalışma yapılabilir. Bu çalışmamızda daha çok kişilerin bedeni ihtiyaçlarının giderilmesi adına sorular sorulup, öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından uygulanan Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (SOYBİS) belediyelerin erişimine açık hale getirilerek, hizmetlerin mükerrerliği ve kişilerin nerelerden yardım aldığı gerçek manada tespit edilerek, belediyeler açısından önem teşkil etmektedir.

Araştırma sonucunda, eğitim düzeyi olarak ilköğretim ve ortaöğretim seviyesinde yoğunlaşan, aylık maksimum asgari ücret miktarında gelire sahip (2018 yılındaki artış ile 1600 TL olan asgari ücreti değil, 2016 ve 2017 yılında 1400 TL olan asgari ücret düzeyi) ve hane halkı sayısı fazla olan vatandaş profiline yoğunluklu olarak hizmet ve yardım verildiği tespit edilmiştir. Bu sebeple araştırma hipotezlerinin kabul edilebilirliği söz konusudur. Yani kent yoksulluğu ve sosyal belediyecilik hizmetleri arasında yoğun ve doğru orantılı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmanın kanaati, gerekli düzeltmeler sonucu alınan geri dönüşlerin olumlu olması halinde, Afyonkarahisar Belediye'sinin bu ve benzeri çalışmaları kendi bünyesinde ve diğer kurumlarla işbirliği halinde yapabileceği yönündedir. Böylelikle vatandaş ve yerel yönetimin bilgi alışverişi ve güven güdüsü sağlanmış, refah, sosyal dışlanmanın az olduğu ve yoksulluğun olumsuz sonuçlarının en aza indirilmiş bir topluma ulaşılacağı şüphesizdir.

KAYNAKÇA

- Acar, N. (2012). Kent Yoksulluğuna ve Sosyal Dışlanmaya Müdahalede Yerel Yönetimlerin Önemi: Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Örneği. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.
- Adaçay, F.R. (2008). Ekonomik Kalkınmada Yoksulluk. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yay.
- Adaman, F. ve Keyder, Ç. (2006). Türkiye’de Büyük Kentten Gecekondu ve Çöküntü Mahallelerinde Yaşanan Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma. (Avrupa Komisyonu Sosyal Dışlanma İle Mücadele Mahalli Topluluk Eylem Programı 2002-2006).
- Afyonkarahisar Belediyesi Faaliyet Raporları (2013, 2014, 2015, 2016).
<http://www.afyon.bel.tr/upload/tr/dosya/dokumanyonetimi/461/25042017100155-1.pdf>. (Erişim tarihi: 09 Ocak 2018).
- Afyon Belediyesi. (2018). <http://www.afyon.bel.tr/icerikdetay/3/3/tarihi.aspx>. (Erişim tarihi: 09 Ocak 2018).
- Akdoğan, L. (2009). Neoliberalizmin Yerelleşme Projesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akyalçın, S. Ve Temizel, F. (2006). Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları İle Mikro Finansman Kurumlarının Birlikteliği. *Çimento İşveren Dergisi*. 20(4). (4-15).
- Alper, Y. (2012). Sosyal Politika. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yay. Yayın No: 2628.
- Arpacıoğlu, Ö ve Yıldırım, M. (2011). Dünya ve Türkiye’de Yoksulluğun Analizi. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*. 4(2). (60-76).
- Atalay, G. (2009). Türkiye’de Sosyalist sol Akımının Dönüşümü ve Doğu Perinçek. Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, M. (2008). Sosyal Politika ve Yerel Yönetimler. İstanbul: Yedirenk Yay.
- Aydınlı, H.İ. (2004). Sosyo-Ekonomik Dönüşüm Sürecinde Belediyeler. Ankara: Nobel Yay.
- Beki, A. (2008). Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Ümraniye Belediyesi Örneği. Doktora Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bilgin, N. (2005). Siyaset ve İnsan. İstanbul: Bağlam Yay.
- Buğra, A. ve Keyder, Ç. (2003). Yeni Yoksulluk ve Türkiye’nin Değişen Rejimi. Ankara: UNDP Yay.
- Buğra, A. (2005). Yoksulluklar ve Sosyal Haklar. (Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Derneği Dayanışma Raporu). <http://panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/y/o/yoksulluk-ve-sosyal-haklar-ayse-bugra.pdf>. Erişim tarihi: 17 Aralık 2017.
- Byrne, D. (2005). SocialExclusion. London: Open UniversityPress.
- Can, M. (2013). Günümüz Refah Politikaları Bağlamında Sosyal Hizmetlerin Farklı Modelleri: Dünya Örnekleri Üzerine Bir Değerlendirme. Ankara: Nobel Yay.
- Con, E. (2008). Alman ve İtalyan Modelleri Bağlamında Faşist Devlet Sistemi (1922-1945). Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Çabuk, N. (2003). Güneydoğu Anadolu'da Yoksulluğun Sosyal Göstergeleri. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Dergisi*. 2(43). (41-65).
- Çakır, G. (2011). Türkiye'de Birey, İdeoloji ve Parti İlişkisinde Sosyalist Parti Gelenek: Türkiye İşçi Partisi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelik, A. (2010). Muhafazakar Sosyal Politika Yönelimi: Hak Yerine Yardım-Yükümlülük Yerine Hayırseverlik. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*. (42). (63-81).
- Çetin, S. (2009). Yerel Yönetim Birimi Olarak Türkiye'de İl Özel İdareleri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. (25). (249-258).
- Debbasch, C. (1989). ScienceAdministrative. Dalloz.
- Durdu, Z. (2009). Modern Devletin Dönüşümünde Bir Ara Dönem: Sosyal Refah Devleti. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. (22). (37-50).
- Erdal, K. (2006). Yönetimin Denetiminden Denetimin Yönetimine. *Sayıştay Dergisi*. (63). (3-37).
- Ersöz, Y.H. (2003). Doğuşundan Günümüze Sosyal Politika Anlayışı ve Sosyal Politika Kurumlarının Değişen Rolü. *İktisat Fakültesi Mecmuatı*. 2(53). (119-144).
- Ersöz, H.Y. (2004). Sosyal Politika Perspektifinden Yerel Yönetimler. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Esping-Andersen, G. (1990). The Three Worlds of WelfareCapitalism. Cambridge: PolityPress.
- Güler, B.A. (2010). Kamu Personeli: Sistem ve Yönetim. Ankara: İmge Kitabevi.
- Gökbayrak, Ş. (2005). Sosyal Dışlanma Sorunsalına Türkiye Düzleminde Geliştirilen Model Uygulamaları. Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Faaliyetleri.
- Gündoğan, N. (2008). Türkiye'de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele. <http://www.aso.org.tr/kurumsal/media/kaynak/TUR/asomedy/ocak-subat2008/Dosya.pdf>. Erişim tarihi: 16 Aralık 2017.
- Hakyemez, Y.Ş. (2008). İl Özel İdarelerinin İşlevi, Organları ve Roller. *Sayıştay Dergisi*. (31), (169-183).
- Kapani, M. (1983). Politika Bilimine Giriş. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yay.
- Karakaş, M. (2010). Küresel Yoksulluğun Öteki Yüzü: Yeni Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma. *Sosyal Bilimler Dergisi*. 13(2). (1-16).
- Keleş, R.(2014). 100 Soruda Türkiye'de Kentleşme, Konut ve Gecekondu. İstanbul: Cem Yay.
- Kesgin, B.(2012). Yoksulluğa Yerel Müdahale Sosyal Belediyecilik (Muhafazakâr ve Sosyal Demokrat Perspektiften). Bursa: Ekin Basım Yay.
- Kesgin, B.(2013). Kamu Sosyal Poitikalarında Sosyal Yardım. İstanbul: Açılım Kitap.
- Kılıç, Ramazan Ve Ş. Çetinkaya (2012), Türkiye'de Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardım Stratejileri Ve Bir Model Önerisi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,
- Kobak, K. (2006). Yerel Yönetimlerin Yoksullukla Mücadelede Uyguladığı Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Programları. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Kocatepe, H. (2011). Yoksulluk ve Kent Yoksulluğu: Yalova İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Yalova: Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koçel, T. (2015). İşletme Yöneticiliği. İstanbul: Beta Yay.
- Konay, M. (2005). Sosyal Politika. Ankara: İmge Kitabevi.
- Mecek, M. Doğan, M. ve Parlak B. (2015). İdari ve Mali Açından Türkiye’de Yerel Yönetimler. Ankara: Bekad Yay.
- Memiş, H. (2014). Küreselleşme ve Yoksulluk İlişkisi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*. 5(1). (144-161).
- Nadaroğlu, H. (2003). Mahalli İdareler: Teorisi, Ekonomisi, Uygulaması. İstanbul: Beta Yay.
- Narinoğlu, A. (2006). Yönetimlerde Stratejik Planlama ve Uygulama. İstanbul: Mart Yay.
- Oktay, T. (2008). Osmanlı Döneminde Modern Belediye Kurumunun Doğuşu ve Gelişimi. İstanbul: TDBB.
- Ortaylı, İ. (2000). Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yay.
- Öner, E. (2008). İstanbul Şehremaneti (Belediyesi)’nin Kuruluşu ve 1917 Bütçesi. Ankara: T.C. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yay. Yayın No: 2008/386.
- Özdemir, S. (2004). Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yay. Yayın No: 2004-69.
- Özefe, İ. (2005). Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar 1. Özgür, H.ve Kövecik, M. (Ed.). İstanbul: Nobel Yay.
- Pierson, C. (2010). Modern Devlet. (D. Hattatoğlu, Çev.). İstanbul: Çiviyazısı Yay.
- Sapancalı, F. (2005). Sosyal Dışlanma. İzmir: Dokuz Eylül Yay.
- Sayan Özkal, İ. (2009). Türkiye’de Kamu Personel Sistemi: İdari, Askeri, Akademik, Adli Personel Ayrımı. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 64(1). (201-245).
- Sosyal Politika Kavramları Sözlüğü (2012) <https://www.ika.org.tr/upload/yayinlar/Sosyal-Politika-Kavramlari-Sozlugu--893556.pdf> ((Erişim tarihi: 1 Aralık 2017).
- Şahin, Y. (2013). Kentleşme Politikası. Bursa: Ekin Yay.
- Şeker, M. (2007). İslam’da Sosyal Dayanışma Müesseseleri. Ankara: EPE-MAT Basım Yay.
- Şengül, P. (2010). Yerel Yönetimler. 1. Baskı. Kocaeli: Umuttepe Yay.
- Şenses, F. (2001). Küreselleşmenin Öteki Yüzü: Yoksulluk. İstanbul: İletişim Yay.
- Şenkal, A. ve Sarıpek B. (2007). Avrupa Birliği’nin Karşılaştırmalı Refah Modelleri ve Sosyal Politikada Devletin Değişen Rolü. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2(14). (146-175).
- Talas, C. (1992). Türkiye’nin Açıklamalı Sosyal Politika Tarihi. İstanbul: Bilgi Yay.
- Taş, H.Y. ve Özcan, S. (2012). Türkiye’de ve Dünya’da Yoksulluk Üzerine Bir Araştırma. International Conference on EurasianEconomies. Almaty-Kazakhstan. (423-430).
- Tartanoğlu, Ş. (2010). Sosyal Dışlanma: Küreselleşme Perspektifinden Bir Kavramsallaştırma Çabası. *Sosyoloji Konferansları Dergisi*. (42). (1-13).

- Tekeli, İ. (1978). Türkiye’de Belediyeciliğin Evrimi. (Türkcan, E. Ed.). Ankara: Türk İdarecileri Derneği Belediyecilik Araştırma Projesi.
- Temiz, H.E. (2004). Küreselleşmenin Sosyal Boyutları ve Türkiye Açısından Etkileri. İzmir: Birleşik Metal İşçileri Sendikası
- Temiz, H.E. (2008). Dünyada Kronik Yoksulluk ve Önleme Stratejileri. *Çalışma ve Toplum Dergisi*. (17). (62).
- Todaro, M.P. (2000). Economic Development. Seventh Edition. Massachusetts: AssisonWesley.
- Tokol, A. (2012). “Sosyal Dışlanma-Ayrımcılık” Sosyal Politika. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yay.
- Tokol, A. vd. (2014). Sosyal Politika. 5. Baskı. Bursa: Dora Yay.
- Tortop, N. (2005). Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler ve Saydamlık. *Türk İdare Dergisi*. (449). (1-19).
- Tosuner, Ö. (2007). Dünya Bankası ve Yoksullukla Mücadele. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tuna, O. ve Yalçıntaş, N. (1999). Sosyal Siyaset. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Türkçe Bilgi. https://www.turkcebilgi.com/afyonkarahisar_ekonomisi#bilgi. (Erişim tarihi: 09 Ocak 2018).
- Türkiye Belediyeler Birliği. (2015). Temel Belediye Mevzuatı. 13. Baskı. Ankara: Türkiye Belediyeler Birliği Yay.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2017). <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>. (Erişim tarihi: 14 Aralık 2017).
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2017). <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>. (Erişim tarihi: 14 Aralık 2017).
- Ulusoy, A. ve Akdemir, T. (2006). Mahalli İdareler: Teori-Uygulama-Maliye. 4. Baskı. Ankara: Seçkin Yay.
- Uzun, A.M. (2003). Yoksulluk Olgusu ve Dünya Bankası. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 4(2). (155-173).
- Yediyıldız, B. (1982). XVIII. Asır Türk Toplumunu ve Vakıf Müessesesi. *Vakıflar Dergisi*. (XV).
- Zengin, O. (2014). Büyükşehir Belediyesi Dönüşümü (Son On Yılın Değerlendirmesi). *Ankara Barosu Derneği*. (72). (91-116).
- Zengin, S. (6 Nisan 2014). Antik Çağ İle Modern Dönem Devlet ve İktidar Anlayışları. Akademik Perspektif. <http://akademikperspektif.com/2014/04/06/antik-cag-ile-modern-donem-devlet-ve-iktidar-anlayislari/>. (Erişim tarihi: 25 Ağustos 2017).
- Worldbank. (2017). <https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.NAHC?locations=TR>. (Erişim tarihi: 14 Aralık 2017).
- www.nufusu.com.(2018). <https://www.nufusu.com/il/afyonkarahisar-nufusu>. (Erişim tarihi: 09 Ocak 2018).

ÖZGEÇMİŞ

Cem KASAPOĞLU

Afyonkarahisar’da doğdu, İlk ve orta öğretim eğitimini Afyonkarahisar’da tamamladı. Lisans Eğitimi, Kocaeli Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü’nde, Yüksek Lisans Eğitimi, Sakarya Üniversitesi (SBE) Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalında “Büyükşehir Belediyelerinin Coğrafi Sınırları Üzerine Bir Araştırma: Kocaeli Örneği” konulu çalışması ile tamamladı. T.C. Başbakanlık Doğu Marmara Kalkınma Ajansı’nın (MARKA) kuruluşunda görev yaptı. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi’nde farklı birimlerde görev aldı. Yerel yönetimler alanında yayımlanmış makaleleri bulunmaktadır. Sivil Toplum Kuruluşlarının değişik kademelerinde görev aldı. Hali hazırda, TÜGVA (Türkiye Gençlik Vakfı) Afyonkarahisar İl Temsilciliği görevinin yanında, Afyonkarahisar Belediyesi’nde Muhtarlık ve Sosyal Hizmetler Müdürü olarak görev yapmaktadır. Evli ve bir çocuk babasıdır.

YAYINLAR :

Belediye Encümeni Kararları ile Karar Özetlerinin Yayımlanması ve Vatandaşa İsteği Halinde Verilmesi. Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi (*Aralık, 2011.*)

Yeni Büyükşehir Kanunu’nun Yansıması: Büyükşehir Sınırının İl Mülki Sınırı Kabul Edilmesinin Genelleştirilmesi Üzerine Bir Değerlendirme. Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi (*Kasım, 2012.*)

Bir Model Önerisi: Belediye Meclis Görüşmeleri İçin Stenografi YöntemiYerel Yönetim ve Denetim Dergisi (*Şubat, 2015.*)

Belediyelerde Muhtar Bilgi Sistemi: Afyonkarahisar Örneği.İdari ve Mali Mevzuat Dergisi (*Ekim, 2015.*)

Belediyelerde Muhtarlıklar Müdürlüğü Kurulması, Görev ve İşlevi: Muhtar Bilgi Sistemi Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi (*Ekim, 2015.*)

Belediyelerde Asıl İş, Yardımcı İş Ayrımı Hakkında Bir Değerlendirme.İdari ve Mali Mevzuat Dergisi (*Aralık, 2015.*)

Belediyelerde Muhtar Bilgi Sistemi: Afyonkarahisar Belediyesi Örneği.Beldemiz Dergisi (*Sayı: 72, 2017.*)

Belediyenin Yürütme Organı Olan Encümenin Görev ve Yetkileri ile Uygulama Usulleriİdari ve Mali Mevzuat Dergisi (*Nisan, 2017.*)

Belediyenin Yürütme Organı Olan Encümenin Görev ve Yetkileri ile Uygulama Usulleri.Mahalli İdareler Dergisi (*Haziran, 2017.*)

Belediyelerden Öğrencilere Eğitime Katkı Yardımları: Belediye Bursları.Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi (*Temmuz, 2017.*)

Belediye-Muhtar Çalışma Yönetmeliğine İhtiyaç Var mı? Mahalli İdareler Dergisi (*Ekim, 2017.*)